

■ SÜRÜCÜ MESLEKİ YETERLİLİK · SRC1-SRC4

SRC Mesleki Yeterlilik Eğitimi

Güncel mevzuat, 2026 ceza tutarları ve sahadan somut örneklerle 17 modül

Ekim 2026

Eğitim içeriği

01 Ulaştırma Mevzuatı

02 İş Sağlığı ve Güvenliği

03 İş Organizasyonu

04 Yolculuk Öncesi Hazırlık

05 Yolcu Taşıma Kuralları

06 Güvenli Sürüş Teknikleri

07 Trafik Kuralları ve Cezaları

08 İletişim Teknolojileri ve Harita Okuma

09 Araç Bilgisi ve Ekonomik Sürüş

10 Mesleki Gelişim

11 Trafik Adabı

12 Eşya ve Kargo Taşıma Kuralları

13 CMR Konvansiyonu

14 Gümrük, TIR ve Kaçakçılık Mevzuatı

15 Yasal Sorumluluk ve Sigorta

16 Trafik ve Davranış Psikolojisi

17 İlk Yardım

Bu sunum hakkında

Bilgiler 20 Ekim 2026 itibarıyla derlenmiştir; para cezaları 2026 yılı tutarlarıdır.

Mevzuat ve tutarlar değişebilir. Sınav ve uygulama öncesinde mevzuat.gov.tr, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü kaynaklarından güncel hâli kontrol edin. Slaytlardaki örnek olaylar eğitim amaçlı kurgulanmıştır.

MODÜL

01

Ulaştırma Mevzuatı

Ticari taşımacılıkta belge, yetki, U-ETDS, sefer türleri ve sürüş-dinlenme kurallarını 2026 mevzuatıyla öğrenmek.

30 konu slaytı • 9 soru

Ulaştırma mevzuatı: hangi kurallar bizi bağlar?

Ticari yolcu veya yük taşıyan her şoför ve işletme, aşağıdaki mevzuata göre belge almak ve kurallara uymak zorundadır.

- > **4925 s. Kanun:** Karayolu Taşıma Kanunu: taşımacılığın çerçevesi, yetki belgesi ve idari para cezaları (md. 26).
- > **Karayolu Taşıma Yön.:** RG 08.01.2018; son büyük değişiklikler 15.05.2025 ve 16.05.2026. Yetki belgeleri, U-ETDS, bagaj, şoför şartları.
- > **MYE Yönetmeliği:** Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yönetmeliği: ÜDY, ODY ve SRC belgeleri; son değişiklik RG 29.01.2026.
- > **Trafik Yönetmeliği:** Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98: sürüş, mola ve dinlenme süreleri.
- > **MEB e-sınavı:** 1 Mayıs 2026'dan itibaren SRC, ODY ve ÜDY sınavları MEB tarafından elektronik ortamda yapılıyor.

Kaynak: 4925 s. Kanun · KTY · MYE Yön. · Karayolları Trafik Yön. md. 98 · MEB 04.02.2026

Mesleki yeterlilik belgesi (MYB) türleri

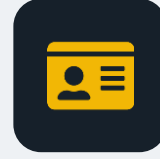
ÜDY: Üst düzey yönetici

İşletmeyi yöneten kişinin belgesi. ÜDY1-4: uluslararası/yurtiçi yolcu ve eşya. En az lise veya dengi okul mezuniyeti gerekir.

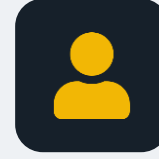
ODY: Orta düzey yönetici

Operasyonu yürüten kişinin belgesi. ODY1-4. 2026'dan beri ODY ile en az 5 yıl faaliyette bulunan, eğitim ve sınav olmadan ÜDY alabilir.

SRC: Şoför belgesi

Ticari taşıtı kullanan şoförün belgesi: SRC1, SRC2, SRC3, SRC4 ve 29.01.2026'da yeni eklenen SRC KURYE.

Sürücü mü, şoför mü?

Sürücü: karayolunda herhangi bir aracı kullanan kişi. Şoför: ticari taşıtı meslek olarak kullanan kişi. SRC şoförden istenir.

Kaynak: MYE Yön. md. 6-7 (RG 29.01.2026)

SRC belge türleri ve örnek işler

Belge	Kapsam	Örnek iş
SRC1	Uluslararası yolcu taşımacılığı	İstanbul–Sofya tur otobüsü şoförü
SRC2	Yurtiçi yolcu taşımacılığı	Ankara–Samsun otobüs şoförü
SRC3	Uluslararası eşya-kargo taşımacılığı	Bursa'dan Almanya'ya giden tır şoförü
SRC4	Yurtiçi eşya-kargo taşımacılığı	Mersin–Kayseri kamyon şoförü
SRC KURYE	Yalnız motosiklet veya moped ile kurye	İzmir'de motosikletli paket kuryesi
SRC5	Tehlikeli madde (ayrı yönetmelik)	Akaryakıt tankeri şoförü (SRC4 ile birlikte)

SRC1 sahibi SRC2'yi, SRC3 sahibi SRC4'ü de almış sayılır; tersi geçerli değildir.

Kaynak: MYE Yön. md. 6-7 · Tehlikeli Mal Taşımacılığı Sürücü Eğitimi Yön.

Değerlendirme sorusu 1

Aşağıdaki SRC belge eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A

SRC1 – Uluslararası yolcu taşımacılığı

B

SRC3 – Uluslararası eşya-kargo taşımacılığı

C

SRC KURYE – Kamyonetle yurtiçi kargo dağıtımı

D

SRC2 – Yurtiçi yolcu taşımacılığı

Cevap C. SRC KURYE yalnızca motosiklet veya moped ile kurye gönderisi taşımacılığı içindir. Kamyonetle yurtiçi kargo için SRC4 gerekir.

SRC sınavı: eski sistem ve 2026 sistemi

1 Mayıs 2026 öncesi

- Teorik sınavda geçme notu 100 üzerinden 70
- Uygulama (görsel) sınavı vardı: 3 sorudan 2'si doğru olmalıydı
- Başarısız olana toplam 4 sınav hakkı tanınıyordu

1 Mayıs 2026'dan itibaren

- Sınavı MEB Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri GM yapar (e-sınav)
- Geçme notu 100 üzerinden 60
- Uygulama sınavı yok; yalnız elektronik sınav sonucu esas
- Başarısız olan 7 kez daha girebilir (toplam 8 hak), yalnız sınav ücreti öder
- 8. hakta da başarısız olan kursa yeniden kaydolur

Kaynak: MEB duyurusu 04.02.2026 · MYE Yön. md. 33

Belge ve rapor süreleri

Süresiz

MYB (SRC dahil) süresizdir;
5 yılda bir periyodik eğitim
istenebilir

5 yıl

Sağlık ve psikoteknik raporu
her 5 yılda bir yenilenir

66 yaş

SRC geçici geçersiz; sağlık
ve psikoteknik raporla
tekrar geçerli olur

69 yaş

SRC iptal edilir; 66 yaşını
geçene ilk kez SRC verilmez

Örnek: 1 Mart 1961 doğumlu Hasan Usta 1 Mart 2027'de 66 yaşına girer. 90 gün önceden raporlarını sunarak başvurabilir; belgesi raporların geçerlilik süresi kadar geçerli kalır.

Değerlendirme sorusu 2

1 Mayıs 2026'dan itibaren SRC e-sınavında başarılı sayılmak için 100 üzerinden en az kaç puan almak gerekir?

A 50

B 60

C 70

D 80

Cevap B. Geçme notu 70'ten 60'a indirildi; uygulama sınavı kaldırıldı, sınav hakkı 8'e çıkarıldı.

2026 idari para cezaları (4925 s. Kanun md. 26)

İhlal	Kime	2026 tutarı
MYB (SRC) olmadan ticari taşıt kullanmak	Şoföre	4.392 TL
MYB'siz şoför çalıştırmak	İşleticiye	10.666 TL
Yetki belgesiz veya kapsam dışı faaliyet	İşletmeye	21.333 TL
Belgeye kayıtlı olmayan taşıtla faaliyet	İşletmeye	10.666 TL
Ücret ve zaman tarifesine uymamak	Taşımacıya	10.666 TL
Terminal dışında yolcu indirip bindirmek	Taşımacıya	6.274 TL
Tarifeyi görünür yere asmamak	Taşımacıya	4.392 TL

Tutarlar alt sınırdır, 2026'da %25,49 artırıldı. Aynı kabahat için 48 saat geçmeden ikinci ceza yazılmaz (md. 26/a, I).

Kaynak: UAB 2026 ücret ve ceza tablosu · 4925 s. Kanun md. 26

4925 sayılı Kanun'un amacı

Kanun 2003'te yürürlüğe girdi; özü: taşımacılıkta düzen, güvenlik ve nitelikli hizmet.

- > Karayolu taşımalarını ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek
- > Taşımada düzeni ve güvenliğini sağlamak
- > Taşımacı, acente, komisyoncu, nakliyat ambarı, kargo ve benzeri işletmelerin şartlarını belirlemek
- > Taşıma işlerinde çalışanların niteliklerini, haklarını ve sorumluluklarını saptamak
- > Karayolunun demiryolu, denizyolu ve havayolu ile birlikte, birbirini tamamlayıcı çalışmasını sağlamak

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 1 (RG 19.07.2003)

Kapsam: mevzuat kimi bağlar, kimi bağlamaz?

Kapsamda

- Kamuya açık yolda motorlu taşıtla yapılan yolcu ve eşya taşımaları
- Taşımacı, acente, komisyoncu ve taşıma işleri organizatörleri
- Nakliyat ambarı, kargo, kurye, lojistik ve terminal işletmeleri
- Taşıma işlerinde çalışanlar (şoför, yönetici)
- Taşımada kullanılan taşıt, araç, tesis ve yapılar

Kapsam dışında

- Özel otomobil ve motosikletle yapılan ticari olmayan taşımalar
- Lastik tekerlekli traktör ve römorklarıyla yapılan taşımalar
- Resmî taşıtlarla ticari olmayan taşımalar (ör. belediye otomobili)
- TSK, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet taşıtları
- Kamyonetle (N1) ticari olmayan eşya; ambulans, cenaze, naklen yayın aracı

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 2 · KTY md. 2

Değerlendirme sorusu 3

Aşağıdakilerden hangisi Karayolu Taşıma Kanunu'nun kapsamı dışındadır?

A Nakliyat ambarı ve kargo işletmecileri

B Belediyelere ait otomobillerle yapılan ticari olmayan taşımalar ✓

C Taşıma acenteleri

D Taşıma işleri komisyoncuları

Cevap B. Resmî taşıtlarla yapılan ticari olmayan taşımalar kapsam dışıdır. Ambar, kargo, acente ve komisyoncular Kanun'un kapsamındadır.

Temel tanımlar (1): taşımacı, eşya, kargo

Taşımacı

Yetki belgesine sahip olan ve kendi nam ve hesabına taşımayı ücret karşılığı üstlenen gerçek veya tüzel kişi.

ÖRNEK K1 belgeli Ahmet Bey, Konya'daki un fabrikasının 25 ton ununu kendi kamyonuyla Antalya'ya taşıyıp ücretini alıyor: taşımacıdır.

Eşya (yük)

İnsan dışında taşınabilen canlı veya cansız her türlü nesne.

ÖRNEK Erzurum'dan İstanbul'a götürülen 20 büyükbaş kurbanlık hayvan da hukuken eşyadır.

Kargo

Tek parçada en fazla 100 kg olan, genellikle ambalajlı küçük koli, sandık, paket gibi parça eşya.

ÖRNEK İzmir'den Erzurum'a giden 3 kg'lık telefon paketi kargodur; 120 kg'lık tek parça buzdolabı ise kargo değil, eşyadır.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3

Temel tanımlar (2): kalkış, varış, gönderen

Kalkış noktası

Yolcunun taşıta bindiği veya eşyanın taşımacıya teslim edildiği yer.

ÖRNEK Ankara–İstanbul otobüsüne Bolu'dan binen yolcunun kalkış noktası Ankara değil, Bolu'dur.

Varış noktası

Bilette veya taşıma senedinde yazan, yolcunun ya da eşyanın götürülmek istendiği yer.

ÖRNEK Biletinde 'Sakarya' yazan yolcunun varış noktası, otobüs İstanbul'a devam etse de Sakarya'dır.

Gönderen / gönderilen

Gönderen eşyayı taşımacıya teslim eder, alıcıyı belirler, taşıma senedini imzalar. Gönderilen, senette alıcı olarak yazan kişidir.

ÖRNEK Malatya'daki kayısı üreticisi (gönderen) 2 ton kuru kayısıyı İstanbul Bayrampaşa'daki toptancıya (gönderilen) yolluyor.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3

Temel tanımlar (3): şehirlerarası ve uluslararası

Şehirlerarası taşıma

Bir ilin herhangi bir noktasından başlayıp başka bir ilde biten taşıma.

ÖRNEK Kırıkkale'den Ankara'ya çimento taşıyan kamyon şehirlerarası taşıma yapar; Ankara'da Sincan'dan Çankaya'ya taşıma ise il içidir.

Uluslararası taşıma

Türkiye'den veya Türkiye'ye karayoluyla; Türkiye üzerinden transit; ya da deniz, demir, havayoluyla gelip karayoluyla üçüncü ülkeye yapılan taşıma.

ÖRNEK Denizli'den Almanya'ya tekstil taşıyan tır; İran'dan Bulgaristan'a Türkiye'den geçen tır; Mersin Limanı'na gemiyle gelip tırla Irak'a giden yük.

Üçüncü ülke taşıması

Aracın kayıtlı olduğu ülke dışındaki iki ülke arasında yapılan taşıma.

ÖRNEK Türk plakalı tırın İtalya'dan yüklediği makineyi İran'a götürmesi.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3 · ikili karayolu taşıma anlaşmaları

Değerlendirme sorusu 4

Aşağıdakilerden hangisi üçüncü ülke taşımasıdır?

A

Türk plakalı araç, Türk menşeli yükü Bulgaristan'a boşaltıyor

B

Bulgar plakalı araç, Türk menşeli yükü Bulgaristan'a boşaltıyor

C

Türk plakalı araç, İtalya menşeli yükü İran'a boşaltıyor

D

Alman plakalı araç, Alman menşeli yükü İran'a boşaltıyor

Cevap C. Araç Türk plakalı, yük ise iki yabancı ülke (İtalya→İran) arasında taşınıyor. D'de araç yükleme ülkesine ait olduğu için ikili taşımadır.

Aracılar: acente, komisyoncu, organizatör

Acente

Sözleşmeye dayanarak belirli bir yer veya bölgede sürekli olarak taşımacılar adına taşıma sözleşmelerine aracılık eden veya bunları yapan kişi.

ÖRNEK Eskişehir Otogarı'ndaki yazıhane, sözleşmeli olduğu iki otobüs firması adına bilet satıyor: F1 belgeli yolcu acentesidir.

Taşıma işleri komisyoncusu

Ücreti karşılığında kendi adına ve müşteri hesabına taşımayı üstlenip taşımacıya yaptıran kişi.

ÖRNEK Konya'daki H1 belgeli büro, un fabrikasının 20 ton yükünü üstlenip K1 belgeli bir kamyoncuya taşıyor, aradaki farkı kazanıyor.

Taşıma işleri organizatörü

Eşya taşımalarını kendi nam ve hesabına organize eden, taşıma faturası düzenleyen; gerekirse kombine taşıma kuran kişi (TİO yetki belgesi; eski R1/R2 2020'de TİO'ya çevrildi).

ÖRNEK TİO belgeli firma, Denizli'deki tekstilcinin ihracat yükünü tırla Çeşme'ye, Ro-Ro gemisiyle Trieste'ye, tırla Münih'e ulaştırıyor.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3 · KTY md. 4-5

Ambar, kargo ve lojistik işletmeciliği

Nakliyat ambarı

Bir veya birden çok gönderenden toplu ya da parça eşyanın teslim alınıp taşınmak üzere biriktirildiği işletme (N1 il içi, N2 yurtiçi).

ÖRNEK Gaziantep'teki N2 belgeli ambar gün boyu 30 esnaftan halı ve ayakkabı kolisi topluyor, 21:00'de İstanbul'a kalkan kamyonu yüklüyor.

Kargo işletmeciliği

Kargoyu toplayan, aktarma merkezinde ayıran ve alıcıya teslim eden tarifeli işletmecilik (M1 il içi, M2 yurtiçi/uluslararası).

ÖRNEK İzmir şubesinde 14:00'te alınan 3 kg'lık paket gece Ankara aktarma merkezinde ayrılıyor, ertesi gün Erzurum'da teslim ediliyor.

Lojistik işletmeciliği

Taşımaya ek olarak depolama, ambalajlama, elleçleme ve dağıtım gibi hizmetleri bir arada sunan işletmecilik (L1/L2).

ÖRNEK Kocaeli'deki L1 belgeli depo, bir üreticinin buzdolaplarını stoklayıp etiketliyor ve siparişe göre 40 bayiye dağıtıyor.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3 · KTY md. 4-5

Sefer türleri: düzenli, arızı, mekik

Düzenli sefer

Belirli zaman ve ücret tarifesine göre, belirlenmiş güzergâhta, önceden açıklanmış yerleşim yerleri arasında yapılan sefer.

Arızı sefer

Aynı yolcu grubunun aynı taşıtla tüm güzergâh boyunca taşınıp geri getirildiği kapalı kapı sefer; gidişi dolu dönüşü boş (veya tersi) seferler de arızidir.

Mekik sefer

Birden çok gidiş-dönüş seferinde, aynı kalkış yerinden aynı varış yerine önceden gruplandırılmış yolcuların taşınması.

ÖRNEK D1 belgeli firmanın her gün 08:00 ve 23:30'da Ankara AŞTİ'den kalkıp Afyon ve Uşak'ta durarak İzmir'e giden seferi; bilet alan herkes biner.

ÖRNEK Bursa'da bir fabrika 45 çalışanını cumartesi 08:00'de Uludağ'a götürüp 18:00'de geri getiriyor; yolda kimse binmiyor.

ÖRNEK Yaz boyunca her cumartesi Antalya Havalimanı–Belek otel seferi: gidişte yeni grubu bırakır, dönüşte tatili biten grubu getirir.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3

Grup, tarifesiz, servis ve hususi taşıma

Grup yolcu · tarifesiz

Gezi, iş, toplantı gibi önceden belirli bir amaçla toplanıp baştan sona birlikte yolculuk eden kişiler. Tarifesiz taşımada bunlar için arazi veya mekik sefer yapılır.

Servis taşıması

Aynı öğrenci veya personelin birden çok noktadan alınıp bir yere toplanması ve/veya geri götürülmesi. Ticari yurtiçi servis için S belgesi gerekir.

Hususi taşıma

İşletmenin kendi özmal taşıtıyla, ücret almadan kendi personelini veya kendi yükünü taşıması (B3, D3, C1, K2).

ÖRNEK Kayseri'deki bir lisenin 42 öğrencisi ve 4 öğretmeni, D2 belgeli firmanın otobüsüyle 3 günlük Çanakkale gezisine gidiyor.

ÖRNEK 27 kişilik midibüs her sabah Adapazarı'nda 6 duraktan işçileri alıp 07:15'te İzmit'teki fabrikaya bırakıyor, 16:30'da geri götürüyor.

ÖRNEK Eskişehir'deki bir fabrika kendi otobüsüyle personelini taşıyor (D3); kendi kamyonuyla ürettiği şekeri depoya götürüyor (K2).

Kaynak: KTY md. 4-5 · 15.05.2025 değişikliği (S belgesi)

Sefer türleri yan yana

Ölçüt	Düzenli sefer	Arızı sefer	Mekik sefer
Tarife	Zaman ve ücret tarifesi var	Tarife yok, sözleşmeyle	Tarife yok, önceden planlı
Yolcu	Bilet alan herkes	Aynı grup, baştan sona	Önceden gruplanmış yolcular
Yolda yolcu alma	Tarifedeki duraklarda	Yok (kapalı kapı)	Yok
Sefer sayısı	Sürekli, takvimli	Tek gidiş-dönüş ya da tek yön	Birden çok gidiş-dönüş
Yetki belgesi	B1 / D1 (tarifeli)	A1, A2, B2, D2	A1, A2, B2, D2
U-ETDS bildirimi	Sefer başlayıncaya kadar	En geç 1 saat önce (havalimanı çıkışlıda 2 saat)	En geç 1 saat önce (havalimanı çıkışlıda 2 saat)
Örnek	Ankara–İzmir 08:00 seferi	Bursa fabrikası → Uludağ	Havalimanı ↔ Belek oteli

Servis taşımacılığı ayrı bir faaliyettir: aynı personel veya öğrenciyi her gün toplar (S belgesi).

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 3 · KTY md. 40 · uetds.uab.gov.tr

Değerlendirme sorusu 5

Kayseri'deki bir lisenin 42 öğrencisi, kiralanan otobüsle cumartesi 07:00'de Kapadokya'ya götürülüp aynı akşam okula geri getiriliyor; yolda başka yolcu alınmıyor. Bu hangi sefer türüdür?

A

Düzenli sefer

B

Arızı sefer

C

Mekik sefer

D

Servis taşıması

Cevap B. Aynı yolcu grubu aynı taşıtla götürülüp kalkış noktasına geri getiriliyor ve yolda yolcu alınmıyor: kapalı kapı arızı seferdir.

Yetki belgesi: kimler, hangi şartla?

Taşımacılık, acentelik, komisyonculuk, ambar, kargo, kurye, lojistik, terminal ve servis işi yapan herkes UAB'den uygun yetki belgesi almak zorundadır.

- Süre:** Yetki belgeleri 5 yıl geçerlidir; süre sonunda yenilenir.
- Üç temel şart:** Mesleki saygınlık, mali yeterlilik ve mesleki yeterlilik (ÜDY/ODY belgeli yönetici). AB'nin pazara giriş kriterleriyle aynıdır.
- Taşıt kartı:** Belgeye kayıtlı her taşıt için taşıt kartı düzenlenir ve araçta bulundurulur.
- Kapsam dışı kullanım:** A1, B2, D2 veya S taşıtını belge dışı işte kullanırmak (ör. bilet satıp düzenli sefer) bir yılda 5 kez tespit edilirse belge iptal edilir.
- Acente, komisyoncu:** Taşımacı yetki belgesi olmadan kendi adına taşıma yapamaz, yaptıramaz.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 5-6 · KTY md. 30 (RG 16.05.2026)

Yolcu taşımacılığı yetki belgeleri

Belge	Ne için?	Örnek
A1 / A2	Otomobille: A1 yurtiçi, A2 uluslararası tarifersiz	Antalya'da otomobille VIP transfer (A1)
B1	Otobüsle tarifeli, yurtiçi ve uluslararası	İstanbul–Sofya düzenli otobüs hattı
B2	Otobüsle tarifersiz, yurtiçi ve uluslararası	Ankara'dan Batum'a grup turu
B3 / D3	Kendi personelini taşıma (hususî)	Fabrikanın özmal personel otobüsü
D1	Otobüsle yurtiçi tarifeli	Ankara–İzmir günlük seferler
D2	Otobüsle yurtiçi tarifersiz	Okul gezisi, düğün, tur grubu
S	Ticari yurtiçi servis (eski servis amaçlı D4)	Adapazarı–İzmit personel servisi

F1 (yurtiçi) ve F2 (yurtiçi ve/veya uluslararası) belgeleri yolcu taşımacılığında acentelik içindir.

Kaynak: KTY md. 6 · 15.05.2025 ve 16.05.2026 değişiklikleri

Eşya taşımacılığı ve aracılık belgeleri

Belge	Ne için?	Örnek
C1 / C3	Uluslararası eşya: hususi / ev eşyası (ticari uluslararası eşya: L2)	Bursa–Münih tır seferi (L2)
K1 / K2 / K3	Yurtiçi eşya: ticari / hususi / ev eşyası	Konya–Antalya un kamyonu (K1)
G1 / G2 / G3	Eşya acenteliği; G3 kargo acenteliği	Kayseri'de kargo firması acentesi (G3)
H1 / H2	Eşya taşımada komisyonculuk	Yüke kamyon bulan nakliye bürosu (H1)
L1 / L2	Lojistik işletmeciliği	Kocaeli'de depolu lojistik firması
M1 / M2	Kargo: il içi / yurtiçi ve uluslararası	Ülke çapında kargo şirketi (M2)
N1 / N2	Nakliyat ambarı: il içi / yurtiçi	Gaziantep–İstanbul parça yük ambarı

Ev eşyası = taşınma eşyası. P (kurye), TiO (organizatör) ve T (terminal) belgeleri sonraki slaytta.

Diğer belgeler ve 2025-2026 yenilikleri

P1 / P2: Kurye

Mayıs 2025'te 'dağıtım' yerine kurye işletmeciliği geldi. İl içi ve komşu ilçeler arası kurye; P2 birden fazla ilde çalışmaya izin verir. Kurye gönderisi: tek parça en fazla 30 kg ve/veya 300 dm³.

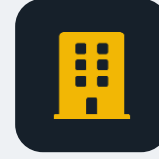
TiO: Organizatör

Taşıma işleri organizatörlüğü ayrı TiO yetki belgesiyle yapılır; R1/R2 artık verilmiyor (2020'de TiO'ya çevrildi).

S: Servis

Ticari yurtiçi servis taşımacılığı (2025). Servis amaçlı D4'ler ek işlem olmadan S'ye dönüştürüldü; D4 il içi/100 km tarifeli taşımada sürüyor, 2026/1 Genelgesiyle D4 ile servis yapılamaz.

T1 / T2 / T3: Terminal

T1 büyükşehirde, T2 büyükşehir dışında yolcu terminali; T3 eşya terminali işletmeciliği.

Kaynak: KTY md. 6 · RG 15.05.2025 ve 16.05.2026 değişiklikleri

Değerlendirme sorusu 6

Tarifesiz olarak yurt içinde otobüsle ticari yolcu taşımacılığı yapacak bir işletmeye hangi yetki belgesi verilir?

A A2

B D2

C C2

D N2

Cevap B. D2: otobüsle yurtiçi ticari ve tarifesiz yolcu taşımacılığı. A2 otomobille uluslararası, C2 eski uluslararası eşya (2023'ten beri verilmiyor, L2'ye çevrildi), N2 nakliyat ambarı belgesidir.

Taşımacının sorumluluk ve yükümlülükleri

- > Yolcu ve eşyayı güvenlik içinde taşımaktan sorumludur; yolcu ve gönderen de güvenlik tedbirlerine uymak zorundadır.
- > Çevre kirliliğini önleme ve insan sağlığını koruma mevzuatına uyar.
- > Yolcunun sağlıklı, rahat ve güvenli yolculuğunu sağlar; yolcu ve eşyayı taahhüt ettiği yere götürür.
- > Mevzuata ve teknik şartlara uygun taşıtı, uygun belgeli şoförle sefere gönderir.
- > Şoförlerinin ceza puanını altışar aylık dönemlerle, yılda en az iki kez EGM'den öğrenir; yüksek puanlılar için eğitim ve iç denetim tedbiri alır.
- > Kabul edilebilir bir neden olmadan taşımadan kaçınamaz; başka taşımacıyı engelleyemez.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 5, 7-8 · KTY

Yol kapandı: taşımacı ne yapmalı?

KURAL / KAVRAM

Beklenmeyen bir engel belirsiz bekleme gerektirirse ya da varışa kadar gereken sürenin bir katından fazla bekletirse taşımacı mümkünse başka güzergâhtan taşımayı tamamlar; değilse yolcuyla güzergâhta istediği yere götürür veya geri getirir.

ÖRNEK OLAY

Erzurum–Trabzon seferinde kar engeli

Ocak ayında 10:00'da Erzurum'dan kalkan, yaklaşık 5 saatlik Trabzon seferi Gümüşhane'de tipi nedeniyle durdu; yolun ne zaman açılacağı belli değil. Firma yolcuları açık olan Bayburt–Of yolundan Trabzon'a ulaştırır. Bu yol da kapalıysa isteyen yolcuyla güzergâhtaki bir yerde (ör. Gümüşhane) bırakır, diğerlerini Erzurum'a geri getirir.

Akılda tut: Bu durumlarda yolcu ve eşya sahibinin hakları saklıdır; taşımacı ek ücret talep edemez.

Gönderenin sorumluluğu ve taşıma belgeleri

- > **Doğru beyan:** Gönderen; eşyanın varış yeri, cinsi, miktarı ve niteliklerini taşımacıya tam ve doğru bildirir.
- > **Yanlış beyan:** Eksik veya yanlış bildirimden doğan her türlü sorumluluk gönderene aittir.
- > **Kontrol:** İhbar veya şüphede taşımacı, eşyayı yetkililerin huzurunda kontrol ettirebilir.
- > **Zincirleme sorumluluk:** Acente ve komisyoncular, bu sıfatla yaptıkları işlemlerden taşımacıyla birlikte müteselsilen sorumludur.
- > **Taşıma senedi:** Yurtiçi eşya ve kargoda yetki belgesi sahibi taşıma senedi düzenler; uluslararası taşımada CMR gibi belgeler kullanılır.

Kaynak: 4925 s. Kanun md. 9-10 · KTY

Değerlendirme sorusu 7

Aşağıdakilerden hangisi 4925 sayılı Kanun'a göre taşımacının yükümlülüğü değildir?

A

Mevzuata uygun bir taşıtı sefere göndermek

B

Şoförlerin sürücü belgelerinin bulunup bulunmadığını araştırmak

C

Teknik şartlara uymayan taşıtın trafiğe çıkmasını engellemek

D

Yolcu ve eşyayı istenirse taahhüt edilen yerin dışında başka yere götürmek

Cevap D. Taşımacı yolcu ve eşyayı taahhüt ettiği yere götürmekle yükümlüdür; başka bir yere götürmek yükümlülükleri arasında değildir.

U-ETDS: sefer bilgisini zamanında bildir

Ulaştırma Elektronik Takip ve Denetim Sistemi: sefer, taşıt, personel ve yolcu/yük bilgileri Bakanlığa elektronik olarak bildirilir.

- > **Tarifesiz yolcu:** A1, A2, B2, D2: arızı, grup ve mekik seferde plaka, personel ve yolcu listesi sefer başlamadan en geç 1 saat önce (havalimanından başlayan seferde 2 saat).
- > **Tarifeli yolcu:** B1, D1: sefer ve yolcu bilgileri sefer başlayıncaya kadar.
- > **Yolcu değişikliği:** Seyahate katılmayan veya yarıda bırakan yolcu, durumun olduğu saatten en geç 30 dakika sonrasına kadar bildirilir.
- > **Şoför ve nokta (2025):** Şoför bilgisi ile biniş-iniş noktaları da bildirilir; aynı şoför aynı zaman diliminde iki sefere yazılamaz.
- > **Eşya taşıması:** C3, K1, K3, L1, L2, N1, N2 (tehlikeli maddede C1 ve K2) belge sahipleri de yük ve sefer bilgilerini U-ETDS'ye bildirir.

Kaynak: KTY md. 40 · uetds.uab.gov.tr · RG 15.05.2025

U-ETDS'yi arızı sefere uygula

KURAL / KAVRAM

Tarifesiz (arızı, grup, mekik) seferde taşıtın plakası, görevli personel ve yolcu listesi seyahat başlamadan en geç 1 saat önce (havalimanı çıkışlı seferde 2 saat) U-ETDS'ye işlenir; gelmeyen yolcu en geç 30 dakika içinde sistemden düşülür.

ÖRNEK OLAY

Bursa'dan Uludağ'a fabrika gezisi

D2 belgeli firma, cumartesi 08:00'de Bursa Nilüfer'deki fabrikadan 45 çalışanı Uludağ'a götürecektir. Operasyon sorumlusu en geç 07:00'ye kadar plakayı, şoför Murat Bey'i, muavini ve 45 kişilik listeyi sisteme girer. 08:00'de 2 çalışan gelmez; otobüs 43 kişiyle kalkar ve bu iki kişi en geç 08:30'a kadar listeden düşülür.

Akılda tut: Denetimde sistemdeki liste ile araçtaki yolcular karşılaştırılır; tutarsızlık işletmeye uyarma olarak yansır.

Bilet ve bagaj: şoförün bilmesi gerekenler

Ayrıntılar Yolcu Taşımacılığı modülünde (M05); burada yalnız mevzuattaki temel sınırlar.

- > **Bagaj:** 30 kg'a kadar ücretsiz; her bagaj etiketlenip biletle eşleştirilir. Etiketsiz bagaj, yolcusu olmayan ticari eşya ve kargo taşınamaz.
- > **Tehlikeli eşya:** Yanıcı, patlayıcı, zehirli, radyoaktif yolcu eşyası bagaj bölümünde bile taşınamaz.
- > **Bilet iadesi (2026):** Hareketten 12 saat öncesine kadar tam iade; sefer başlayıncaya kadar açık bilet (önceden 24 ve 12 saat).

Kaynak: KTY md. 36 (RG 16.05.2026) · KTY bagaj hükümleri

Değerlendirme sorusu 8

D2 belgeli bir firma cumartesi 09:00'da başlayacak arızı seferin yolcu listesini U-ETDS'ye en geç saat kaçta işlemelidir?

A

Sefer başlayıncaya kadar (09:00)

B

08:00

C

08:30

D

Sefer bittikten sonra 30 dakika içinde

Cevap B. Tarifersiz (arızı, grup, mekik) seferlerde liste seyahat başlamadan en geç 1 saat önce işlenir. 'Sefer başlayıncaya kadar' kuralı tarifeli (B1, D1) seferler içindir.

Şoförde aranan nitelikler

- > İlgili SRC mesleki yeterlilik belgesine ve taşıtın sınıfına uygun sürücü belgesine sahip olmak
- > Bedenî ve psikoteknik açıdan sağlıklı olduğunu gösteren raporu her 5 yılda bir yenilemek
- > 66 yaşını doldurduysa SRC'yi sağlık ve psikoteknik raporla yeniden geçerli kılmak; 69 yaşından gün almamış olmak
- > Uyuşturucu, silah, insan ve gümrük kaçakçılığı ile terör suçlarından hürriyeti bağlayıcı ceza almamış olmak
- > Takograf sürücü kartını yalnız kendisi kullanmak: kart başkasınca kullanılırsa kart sahibinin ve kullananın SRC'si iptal edilir

Kaynak: KTY md. 34 · MYE Yön. md. 47 (RG 29.01.2026)

Sürüş ve dinlenme: dört temel sayı

4,5 sa

Kesintisiz en fazla sürüş;
ardından en az 45 dk mola

9 sa

Herhangi bir 24 saatte
toplam en fazla sürüş

11 sa

Her 24 saatte kesintisiz
günlük dinlenme

90 sa

Art arda 2 haftada toplam
en fazla sürüş

Kapsam: takograf zorunlu taşıtların şoförleri: azami yüklü ağırlığı 3.500 kg'ı aşan yük taşıtları ile sürücü dâhil 17'den fazla oturma yeri olan yolcu taşıtları.

Mola, dinlenme ve hafta tatili ayrıntıları

- > **Mola:** 45 dk mola, 4,5 saatlik sürüş içinde en az 15'er dakikalık parçalarla da kullanılabilir (yurt içinde 15'er dk bölümler; AETR'de önce en az 15, sonra en az 30 dk).
- > **Mola kuralı:** Molada başka iş yapılmaz; molalar günlük dinlenmeden sayılmaz.
- > **Bölünmüş dinlenme:** 11 saat, biri en az 8 saat olmak üzere 2-3 parçaya bölünebilir; o zaman toplam 12 saat olur.
- > **Kısaltma:** Günlük dinlenme haftada en fazla 3 kez 9 saate indirilebilir.
- > **Çift şoför:** İki şoförlü araçta her 30 saatte her şoför en az 8 saat kesintisiz dinlenir.
- > **Hafta tatili:** En fazla 6 gün sürüşten sonra en az 24 saat. Düzenli olmayan uluslararası yolcu taşımada 12 gün, ardından 2 gün.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98

Bir şoförün günü: 06:00 Ankara → İzmir

Saat	Ne oluyor?	Sayaç
06:00–08:15	Ankara AŞTİ'den kalkış, Sivrihisar'a sürüş	Kesintisiz 2 sa 15 dk
08:15–08:30	1. mola (15 dk), Sivrihisar tesisi	45 dk molanın ilk parçası
08:30–10:45	Afyonkarahisar üzerinden Uşak'a sürüş	Kesintisiz sürüş 4 sa 30 dk: sınır
10:45–11:15	2. mola (30 dk), Uşak	15 + 30 = 45 dk: sayaç sıfırlanır
11:15–14:00	Uşak–Manisa üzerinden İzmir Otogarı	Günlük toplam sürüş 7 sa 15 dk
14:00–14:30	Yolcu indirme, araç teslimi (başka iş)	Kalan sürüş hakkı 1 sa 45 dk
14:30–06:00	Günlük dinlenme (en az 11 sa kesintisiz)	Ertesi gün 06:00'da dönüş

Aynı gün İzmir'den dönüş (yaklaşık 7 sa) 9 saat sınırını aşar; dönüş seferini dinlenmiş başka bir şoför yapmalıdır.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98 · örnek senaryo

Değerlendirme sorusu 9

Karayolları Trafik Yönetmeliği'ne göre 11 saatlik kesintisiz günlük dinlenme süresi haftada en fazla kaç kez, en az kaç saate indirilebilir?

A 2 kez, 9 saat

B 3 kez, 9 saat

C 2 kez, 10 saat

D 3 kez, 10 saat

Cevap B. Günlük dinlenme haftada 3 defadan fazla olmamak üzere en az 9 saate indirilebilir. Molalar ise günlük dinlenmeden sayılmaz.

MODÜL

02

İş Sağlığı ve Güvenliği

Şoförün işyeri olan araçta ve çevresinde tehlikeyi tanınması, riski azaltması ve 6331 sayılı Kanun'daki haklarını bilmesi.

8 konu slaytı • 2 soru

6331 sayılı İSG Kanunu: kapsam ve güncel durum

Kanun; kamu ve özel bütün işlere, işverenlere, işveren vekillerine ve çırak-stajyer dâhil tüm çalışanlara, faaliyet konusuna bakılmaksızın uygulanır.

- **Şoförün işyeri:** Otobüs, tır, minibüs; garaj, otogar, depo rampası ve dinlenme tesisi de işyerinin parçasıdır.
- **Ocak 2025:** Kamu ve 50'den az çalışanlı az tehlikeli işyerlerinde İSG uzmanı ve işyeri hekimi zorunluluğu fiilen başladı.
- **15 Ocak 2025:** 7538 s. Kanun: Sağlık Bakanlığına bağlı Çalışan Sağlığı Merkezi (ÇASMER) İSG hizmeti verebilir.
- **2 Nisan 2026:** Yeni İSG Eğitimleri Yönetmeliği: işe başlamadan önce en az 2 saat yüz yüze, uygulamalı eğitim şart.
- **Eğitim tekrarı:** Çok tehlikeli işte yılda bir, tehlikelide 2 yılda bir, az tehlikelide 3 yılda bir yenilenir.

Kaynak: 6331 s. Kanun md. 2 · 7538 s. Kanun · RG 02.04.2026/33212

Kim ne yapar? Devlet, işveren, çalışan

Devlet

Yasa ve yönetmelik çıkarır.
Çalışma ve Sosyal
Güvenlik Bakanlığı
Rehberlik ve Teftiş
Başkanlığındaki iş
müfettişleri işyerlerini
denetler.

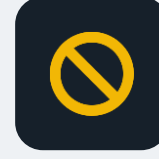
İşveren

Risk değerlendirmesi
yaptırır, bakımlı araç ve
KKD sağlar, eğitim verir,
emniyetsiz durumları
giderir. Çalışanın kusuru
işverenin sorumluluğunu
kaldırmaz.

Çalışan (şoför)

Talimatlara uyar, KKD'yi
doğru kullanır, arızayı ve
tehlikeyi derhâl bildirir.
Ör. fren yumuşadıysa
seferden önce hareket
müdürüne yazılı bildirir.

Çalışmaktan kaçınma

Ciddi ve yakın tehlikede
çalışan İSG kuruluna ya da
işverene başvurur; karar
çıkana kadar çalışmaktan
kaçınabilir. Tehlike
önlenemiyorsa alanı terk
eder.

Kaynak: 6331 s. Kanun md. 4, 13, 19, 24

Tehlike, risk, ramak kala: şoförün dilinde

Tehlike

Çalışanı veya işyerini etkileyebilecek, zarar ya da hasar verme potansiyeli taşıyan durum.

ÖRNEK Ocak sabahı 06:00'da Bolu Dağı geçidinde gizli buzlanma. Buz kendi başına tehlikedir; orada kimse olmasa da vardır.

Risk

Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonucun meydana gelme ihtimali.

ÖRNEK Aynı buzda yaz lastikli, 40 ton yüklü tırla 80 km/sa gitmek riski çok yükseltir; kış lastiği ve 40 km/sa riski düşürür.

Ramak kala

Yaralanma veya hasar olmadığı hâlde çalışana, işyerine ya da ekipmana zarar verme potansiyeli olan olay.

ÖRNEK Gebze'de depo rampasına geri yanaşırken arkadan geçen forkliftle arada 20 cm kaldı. Kimse yaralanmadı ama olay kayda geçirilip incelenir.

Kaynak: 6331 s. Kanun md. 3 ve md. 14

İş kazası ve meslek hastalığı

İş kazası

İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme ya da bedenen veya ruhen özüre yol açan olay.

ÖRNEK Mersin'de konteyner kapısını açarken içeride kayan koliler kapıyı iterek şoförün omzunu çıkardı. Yükleme-boşaltma da işin parçasıdır; bu bir iş kazasıdır.

Meslek hastalığı

Mesleki risklere maruz kalma sonucu ortaya çıkan hastalık. Yavaş gelişir, yıllar sonra fark edilir.

ÖRNEK 20 yıl gürültülü eski bir kamyon kabininde çalışan şoförde gelişen işitme kaybı. Tespit ve karar SGK sağlık kurulunca verilir.

İşyeri eklentileri

İşyerine bağlı dinlenme, yemek, uyku, yıkanma yerleri ile araçlar da işyeri organizasyonuna dâhildir.

ÖRNEK Şoförün mola verdiği firma tesisi, yattığı kuşet ve kullandığı otobüs, kanunen işyeri sayılır.

Kaynak: 6331 s. Kanun md. 3 · SGK meslek hastalığı tespiti

Direksiyondaki trafik kazası iş kazası mıdır?

KURAL / KAVRAM

Evet. Görev sırasında, görevle başka yere gönderilmişken ya da işverenin sağladığı servisle işe gidip gelirken olan kaza iş kazasıdır. İşveren kazayı 3 iş günü içinde SGK'ya bildirir.

ÖRNEK OLAY

Ankara–Samsun seferinde zincirleme kaza

Firma şoförü Hakan, salı sabahı 07:40'ta Kırıkkale çıkışında sisli havada zincirleme kazaya karıştı ve bacağı kırıldı. Kaza trafik polisince tutanağa geçirildi; aynı olay görevi sırasında olduğu için iş kazasıdır. Firma kazayı en geç cuma (3 iş günü) SGK'ya bildirdi. Hakan'ın raporlu süresi için geçici iş göremezlik ödeneği SGK'dan ödenir.

Akılda tut: Görevdeyken yaşadığın her kazayı, ne kadar küçük olursa olsun, aynı gün firmaya yazılı bildir.

Kaynak: 5510 s. Kanun md. 13 · 6331 s. Kanun md. 14

Değerlendirme sorusu 10

Aşağıdakilerden hangisi iş sağlığı ve güvenliğinin amaçlarından biri değildir?

A

Çalışanları iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı korumak

B

Zarar verici etkileri en aza indirmek

C

İşletmenin cirosunu ve kârını artırmak

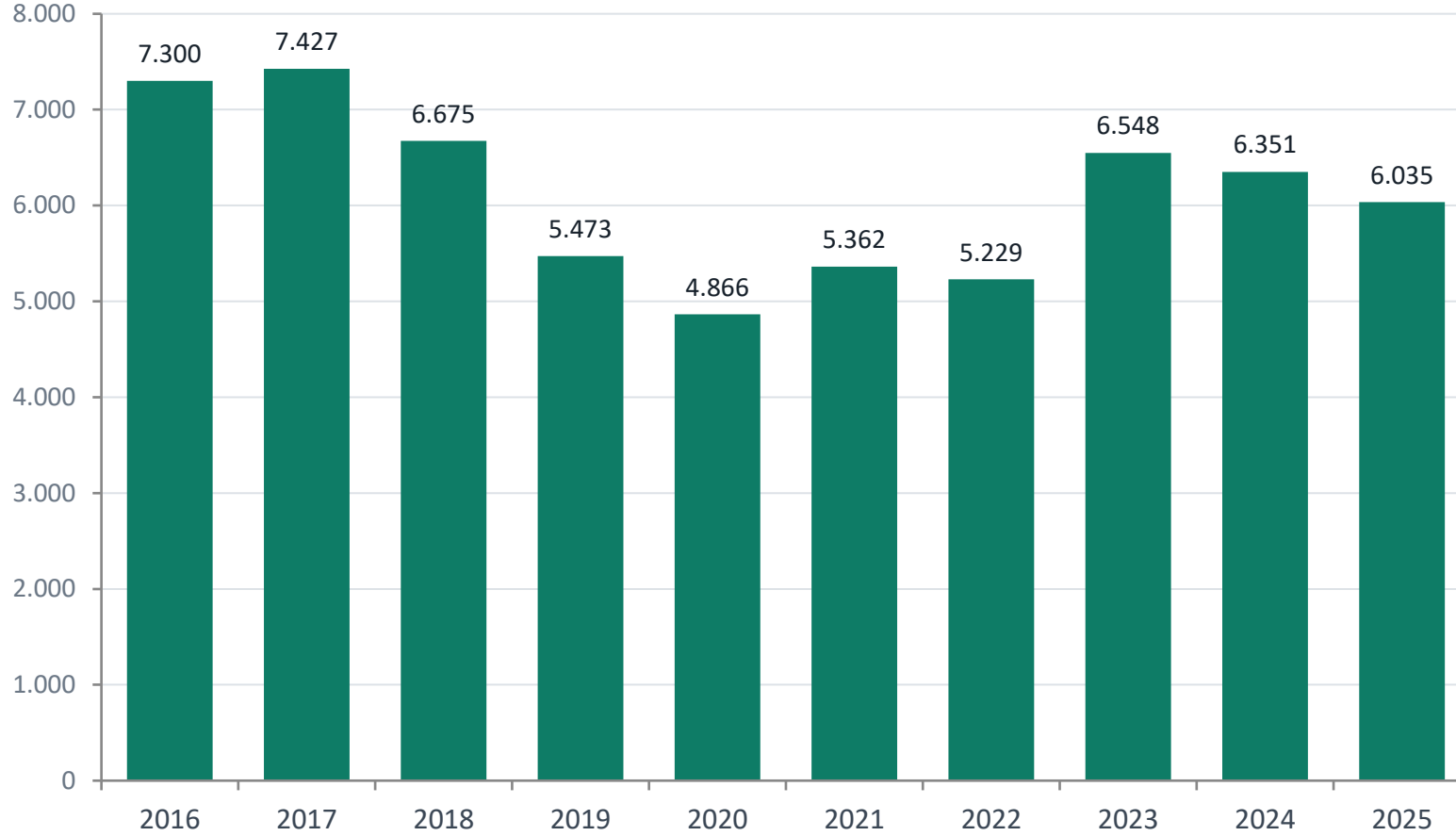

D

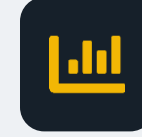
Çalışanların ruh ve beden bütünlüğünü korumak

Cevap C. İSG'nin amacı çalışanı, üretimi ve işletmeyi korumaktır. Kazasız çalışma dolaylı olarak maliyeti düşürür ama kâr artırmak İSG'nin amacı değildir.

Son 10 yılda trafik kazalarında ölenler

Kaynak: TÜİK Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri, 2022-2025 bültenleri

Ölü sayısı 2016'ya göre yaklaşık %17 azaldı, ama 2025'te bile günde ortalama 16-17 kişi trafikte hayatını kaybetti.

2025 yılı karayolu trafik kazaları

288.321

ölümlü yaralanmalı kaza
(2024'e göre %8 artış)

6.035

kişi hayatını kaybetti
(2024'e göre %5 azalış)

403.937

kişi yaralandı

%90,6

ölümlü yaralanmalı
kazalarda kusurun
sürücünden kaynaklanma
payı

Kazaların büyük çoğunluğu araçtan veya yoldan değil, sürücü davranışından kaynaklanıyor. Yani önlem de büyük ölçüde direksiyondaki kişinin elinde.

Kaynak: TÜİK Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri 2025 (06.05.2026)

Şoförün görev başında karşılaştığı tehlikeler

- > **Stres ve şiddet:** Rötat, sıkışık trafik, öfkeli yolcu. Tartışmayı büyütme; tehdit varsa güvenli yerde dur, 112'yi ara.
- > **Gürültü ve titreşim:** Uzun süre maruz kalmak işitme kaybı, bel ve boyun rahatsızlığı yapar. Koltuğu ayarla, molada esneme hareketi yap.
- > **Yalnız çalışma:** Gece seferinde arıza veya fenalaşma. Güzergâhını ve varış saatini firmaya bildir.
- > **Yorgunluk ve uyku:** Ağır vasıtada sürekli 4,5 saatten, günde toplam 9 saatten fazla sürülemez; 4,5 saatin sonunda en az 45 dk mola verilir.
- > **Alkol ve ilaç:** Hususi otomobil dışındaki araçlarda sınır 0,20 promil. Profesyonel şoför için tek güvenli değer sıfırdır; uyku yapan ilacı doktora sor.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98/A · KTK md. 48

Değerlendirme sorusu 11

Yolda uykunuz geldiğini fark ettiniz. Aşağıdakilerden hangisi uykusuzluğu gidermenin en etkili yoludur?

A

Radyonun sesini açıp şarkı söylemek

B

Kahve veya enerji içeceği içip yola devam etmek

C

Camı açıp yüzünü yıkayarak devam etmek

D

Uygun bir yerde park edip yeterince uyuyana kadar dinlenmek

Cevap D. Uykunun tek gerçek ilacı uykudur. Kafein, müzik ve soğuk hava etkisi kısa sürer, uyuklama birkaç dakika sonra geri gelir.

MODÜL

03

İş Organizasyonu

Seferi yola çıkmadan planlamak: güzergâh, zaman, maliyet, hava durumu ve eksiksiz belge kontrolü.

3 konu slaytı • 2 soru

İş organizasyonu ne demek?

İş organizasyonu

İşi yapacak kişi, araç ve işin amacının önceden birlikte değerlendirilip kimin neyi ne zaman yapacağını belirlenmesi.

İş öncesi planlama

Aksaklıklar ortaya çıkmadan önlem almak (proaktif davranmak). Sorun yolda değil, masada çözülür.

Güzergâh planlaması

Başlangıç ve varış arasında yolu; zaman, maliyet, hava, yol durumu, mola ve ikmal noktalarına göre önceden seçmek.

ÖRNEK İzmir'deki firma pazartesi 08:00'de Manisa'dan 22 ton beyaz eşya alacak. Hangi tır, hangi şoför, kaçta yükleme, kaçta teslim cuma akşamından belirlenir.

ÖRNEK Şoför, takograf kartının süresinin gelecek ay dolduğunu fark edip yenilemeyi şimdiden başlatır; sefer günü kartsız kalmaz.

ÖRNEK Kışın Ankara–Trabzon seferinde Zigana yerine tünelli güzergâh ve Gümüşhane'de yakıt-mola noktası önceden seçilir.

Kaynak: Karayolu Taşıma Yönetmeliği · Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98/A

Somut plan: Mersin'den İstanbul'a tır seferi

KURAL / KAVRAM

Güzergâh ve zaman planı; işin aciliyeti, maliyet, hava, yol durumu ile mola ve ikmal noktalarına göre yapılır. Planda yasal sürüş ve dinlenme süreleri de yer alır.

ÖRNEK OLAY

Şoför Emre, 950 km, 18 ton tekstil

Yük çarşamba 09:00'da İstanbul Hadımköy'de olmalı. Mesafe 950 km; günde en fazla 9 saat sürüş yapılabildiği için yolculuk tek günde bitmez. Emre salı 06:00'da çıkar, 4,5 saat dolmadan Aksaray civarında 45 dk mola verir, Ankara'da 11 saatlik günlük dinlenmesini yapar, ertesi gün Bolu'da yine mola verir. Hava raporu Bolu Dağı'nda kar gösterdiği için otoyolun tünelli kesimini seçer, zinciri kabine koyar.

Akılda tut: Kestirme yol değil, planlı yol: güzergâhı önceden belirle, yükü zamanında al, yola zamanında çık.

Sefer öncesi belge ve eşya kontrolü

Şoför ve araç

- Sürücü belgesi, SRC belgesi, psikoteknik raporu
- Takograf sürücü kartı (yalnızca kendi kartın)
- Ruhsat, zorunlu trafik sigortası, muayene
- Firmanın yetki belgesi ve taşıt kartı kaydı

Araçta yük varsa

- Sevk irsaliyesi (kâğıt veya e-İrsaliye) ve fatura
- Uluslararası taşımada TIR karnesi, gerekirse ATA karnesi
- Yük sabitlenmiş mi, kasa kapakları kilitli mi?
- Yağmura karşı branda veya örtü

Araçta yolcu varsa

- Yolcu sayısı koltuk sayısını aşmıyor mu?
- Bilet ve koltuk eşleşmesi, e-yolcu listesi
- Firmanın U-ETDS bildirimi yapıldı mı?
- Tarifersiz uluslararası taşımada Interbus belgesi ve pasaport kontrolü

Kaynak: Karayolu Taşıma Yönetmeliği · VUK md. 230/5

Değerlendirme sorusu 12

Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre yetki belgesi sahipleri, yurt içi eşya taşımalarında gönderen tarafından düzenlenmiş sevk irsaliyesini nerede bulundurmak zorundadır?

A İşyerinde

B Taşıtlarında ✓

C Gönderende

D Alıcıda

Cevap B. Sevk irsaliyesi malın yolculuğuna eşlik eder; denetimde taşıtta gösterilmelidir. e-İrsaliye düzenlenmişse de bilgisi taşıma sırasında hazır olmalıdır.

Değerlendirme sorusu 13

İş organizasyonu yapılırken aşağıdakilerden hangisi belge kontrolü işleri arasında yer almaz?

A

Takograf sürücü kartının kontrolü

B

Sevk irsaliyesinin araçta olup olmadığının kontrolü

C

Aracın dış temizliğinin kontrolü

D

Yolcu listesinin U-ETDS'ye bildirildiğinin teyidi

Cevap C. Dış temizlik araç bakımı ve görünümle ilgilidir; belge kontrolü değildir. Diğer üçü sefer öncesi belge kontrolünün parçasıdır.

MODÜL

04

Yolculuk Öncesi Hazırlık

Araç yola çıkmadan lastik, kış donanımı, zorunlu ekipman ve temel sistemleri 10 dakikada kontrol etmeyi öğrenmek.

4 konu slaytı · 2 soru

Lastik kontrolü: her binişten önce

- Gözle bak:** Kesik, balon (yanakta şişlik), çivi, düzensiz aşınma. İç lastiksiz (dubleks) lastikte çivi havayı yavaş kaçırır; lastik park hâlinde iner.
- Basıncı ölç:** Lastik soğukken, kılavuzdaki yüklü ve yüksüz değerlere göre. Eksik basınç yakıt tüketimini ve fren mesafesini artırır.
- Diş derinliği:** Yasal alt sınır 1,6 mm; altına inen lastik değiştirilmelidir. Kış döneminde ağır vasıtanın tahrikli dingilinde en az 4 mm.
- Lastik yaşı:** Yanaktaki DOT kodunun son 4 hanesi üretim haftası ve yılıdır. Ör. 2423: 2023'ün 24. haftası.
- Bijonlar:** Pas izi, parlama, eksik somun, kırık saplama var mı? Teker söküldüyse ilk kilometrelerden sonra yeniden sıkılık kontrolü.

Kaynak: Araç Muayene Yönetmeliği · Kış Lastiği Tebliği md. 6 (RG 04.10.2025 değ.)

Değerlendirme sorusu 14

Lastik havalarının normalden az olması aşağıdaki zararlardan hangisine neden olur?

A

Lastik yan duvarları aşırı esner

B

Lastikler orta kısmından aşınır

C

Direksiyonda sarsıntı meydana gelir

D

Ön düzen ayarları bozulur

Cevap A. Düşük basınçta yanaklar aşırı esneyip ısınır, lastik omuzlardan aşınır, patlama riski ve yakıt tüketimi artar. Ortadan aşınma yüksek basıncın işaretidir.

Kış lastiği kuralları (2025-26 sezonundan itibaren)

Konu	Kural
Zorunlu dönem	15 Kasım – 15 Nisan (eskiden 1 Aralık – 1 Nisan)
Kimler için?	Şehirlerarası yolda yolcu veya eşya taşıyan taşıtlar
Otobüs, kamyon, çekici, tanker	Tahrikli dingildeki tüm lastikler, dış en az 4 mm
Minibüs, kamyonet, otomobil	Tüm lastikler, dış en az 1,6 mm
Nasıl anlaşılır?	Yanakta M+S ve/veya kar tanesi (3PMSF) işareti
Valilik yetkisi	Dönemin öncesine ve sonrasına 1'er ay ekleyebilir
Zincir	Patinaj zinciri kış lastiğinin yerine geçmez

Kış lastiği 7 °C altında yol tutuşu için üretilir. Yolda değiştirilen lastiğin yerine takılan da kış lastiği olmalı.

Kaynak: Kış Lastiği Kullanma Zorunluluğu Tebliği · RG 04.10.2025/33037

Değerlendirme sorusu 15

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının güncel tebliğine göre şehirlerarası yolda yolcu ve eşya taşıyan araçlarda kış lastiği zorunluluğu hangi tarihler arasındadır?

A 1 Aralık – 1 Nisan

B 15 Kasım – 15 Nisan

C 1 Kasım – 1 Nisan

D 1 Aralık – 1 Mart

Cevap B. 04.10.2025 tarihli değişiklikle dönem 15 Kasım – 15 Nisan oldu. Eski sorulardaki 1 Aralık – 1 Nisan cevabı artık geçersiz. Valilik dönemi 1'er ay uzatılabilir.

Araçta bulunması zorunlu ekipman

Ekipman	Hangi araçta?	Sefer öncesi bak
İlk yardım çantası	Tüm motorlu araçlar	Eksiksiz, malzemenin tarihi geçmemiş
Yangın söndürme cihazı	Tüm araçlar; otobüste kapasite artar	İbre yeşilde, pim ve mühür sağlam
2 adet reflektör (üçgen)	Tüm araçlar	Kırık değil, kolay ulaşılır yerde
Takoz	Otobüs, kamyon, römork	Yerinde ve sabit
Kriko, bijon anahtarı, stepne	Araç tipine göre	Stepnenin havası da ölçüldü
Çekme halatı, el feneri, zincir	Araç tipine göre; zincir kışın	Fener şarjlı, zincir araca uygun
Takograf	Ağır vasıta (kamyon, çekici, otobüs)	Kendi kartın takılı, saat doğru

Ayrıntılı liste araç sınıfına göre Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 1 sayılı cetvelinde yer alır.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği 1 s. Cetvel · KTK md. 31 (7574 s. K. değ.)

Senaryo: 05:20, sefer öncesi 10 dakika

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği 1 s. Cetvel · üretici kullanma kılavuzu

MODÜL

05

Yolcu Taşıma Kuralları

Yolcuyu güvenli bindirip indirmek; bilet, bagaj, evcil hayvan, engelli ve çocuk yolcu kurallarını 2026 mevzuatıyla uygulamak.

7 konu slaytı • 1 soru

Yolcuyu Bindirme ve İndirme

Kaynak: 2918 s. KTK md. 60-64 · Karayolları Trafik Yönetmeliği

Bilet, Açık Bilet ve Yolcu Listesi

Yolcu bileti / e-bilet

Biletsiz yolcu taşınmaz. Her yolcuya ayrı bilet kesilir; bir koltuk aynı sefer için iki kişiye satılamaz. E-bilet, elektronik ortamda düzenlenip saklanan bilettir.

İade ve açık bilet (2026)

Kalkışa 12 saat kalana kadar başvuran yolcuya bilet ücretinin tamamı iade edilir. Sefer başlayıncaya kadar başvurana açık bilet verilir.

U-ETDS yolcu listesi

Plaka, araç takip, şoför ve yolcu bilgileri U-ETDS'ye işlenir. Tarifeli seferde sefer başlayana kadar, arızı, grup ve mekik seferde en geç 1 saat önce (havalimanından başlayan seferde 2 saat).

ÖRNEK Yolcu biletini telefonda SMS ile gösteriyor. Muavin, koltuk numarasını e-yolcu listesiyle eşleştirip yolcuyla 23 numaraya oturtuyor.

ÖRNEK İzmir-Ankara bileti 23:00 kalkışlı. Yolcu 10:30'da iptal ederse tam iade alır. 18:00'de vazgeçerse para iadesi yoktur, ama açık bilet alır.

ÖRNEK Bursa-Eskişehir seferinde bir yolcu İnegöl'de iniyor. Firma bunu en geç 30 dakika içinde sisteme işlemek zorunda.

Kaynak: Karayolu Taşıma Yön. md. 36, 40 · RG 15.05.2025/32901, 16.05.2026/33255

Bagaj: 30 kg Kuralı

KURAL / KAVRAM

Yolcunun 30 kg'a kadar bagajı ücretsiz taşınır. Her parçaya iki parçalı etiket takılır: Bir parçası bagaja, diğeri bilete yapıştırılır ve bilgiler elektronik olarak eşleştirilir. Etiketsiz bagaj, yolcusu araçta olmayan eşya ve kargo taşınmaz.

ÖRNEK OLAY

İzmir-Ankara, 38 kg bagajlı yolcu

Yolcu biri 23, diğeri 15 kg iki valizle geliyor. İlk 30 kg ücretsizdir; 8 kg için firma kendi tarifesiyle ücret isteyebilir, yer yoksa reddedebilir. İki valize ayrı etiket takılır. Yolcunun yeğeni üçüncü bir koli getirip otobüse binmezse koli alınmaz, çünkü yolcusu olmayan eşya taşınamaz.

Akılda tut: Bagaj, aracın izin verilen azami yüklü ağırlığını aşamaz. Yanıcı, patlayıcı ve zehirli eşya bagaj bölümünde de taşınamaz.

Evcil Hayvanla Yolculuk

KURAL / KAVRAM

Aşı karnesi olan kedi, köpek (tehlikeli olanlar hariç) ve kafes kuşları, özel kafesleri kilitli olmak şartıyla bagaj bölümünde ya da sahibinin kucağında veya koltuğunun önünde taşınabilir. Gerekirse yolcusuz, sadece evcil hayvan için özel sefer düzenlenebilir.

ÖRNEK OLAY

Eskişehir-İstanbul, kafesli kedi

Yolcu 5 kg'lık kedisiyle ve aşı karnesiyle geliyor. Kedi kilitli, havalandırmalı bir kafeste. Muavin karneyi kontrol ediyor; kafes yolcunun ayak boşluğuna konuyor ve kapağı yolculuk boyunca açılmıyor. Kafessiz, çantada getirilen bir köpek ise kabul edilmez.

Akılda tut: Kafes kilitli, karne yanında. Hayvan seyir boyunca kafesten çıkarılmaz.

Kaynak: Karayolu Taşıma Yönetmeliği md. 38 (Ocak 2020 değişikliği)

Değerlendirme sorusu 16

İzmir-Ankara seferinde 38 kg bagajı olan yolcu için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A

Bagajın tamamı ücretsiz taşınmak zorundadır

B

İlk 30 kg ücretsizdir, her parça ayrı etiketlenip biletle eşleştirilir

C

Fazla bagaj yolcu salonundaki koridora konabilir

D

Bagaj etiketlenmeden de yüklenebilir, yeter ki yolcu araçta olsun

Cevap B. KTY md. 38: 30 kg'a kadar bagaj ücretsizdir. Her parça iki parçalı etiketle bilete bağlanır. Eşya yalnızca bagaj bölümünde taşınır, etiketsiz bagaj taşınmaz.

Engelli Yolcunun Hakları

72 saatte çözüm

Araç erişilebilir değilse, taşımacı engelli yolcunun talebini en geç 72 saat içinde karşılar. Aktarma cihazı talebi bilete ve SMS'e yazılır.

Ücretsiz destek

Erişilebilirlik hizmetleri için ek ücret alınmaz. Aktarma cihazı sefer boyunca araçta kalır.

Yakın koltuk

Tekerlekli sandalyeye en yakın koltuk yolcuya ayrılır ve yolcu bu konuda bilgilendirilir.

Eğitimli personel

Şoför ve muavin, engelli yolcuya yardım konusunda eğitimli olmalıdır. Bilet gişesinde görüntülü işaret dili hizmeti sunulur.

Kaynak: Erişilebilirlik Yönetmeliği (RG 13.01.2017/29947) md. 7, 12

Seyir Boyunca Otobüs İçi Kurallar

Konu	Kural
Emniyet kemeri	Tüm yolcular takar; takılmadan araç hareket etmez
Ayakta yolcu	Ruhsattaki koltuk sayısından fazla yolcu alınmaz
Sigara	Araçta tütün ürünü içilmez, şoför ve muavin dahil
İkram	Ambalajlı, tarihi geçmemiş, gıda mevzuatına uygun
Şoför	Uzun sohbet etmez, seyirde ekran ve sesle uğraşmaz
Yolcu davranışı	Güvenliği ve diğer yolcuları bozan davranış yasaktır

Kemer yükümlülüğü 2022'den beri açık: Sürücü ve yolcular koruyucu tertibatı takmadan araç karayolunda seyredemez.

Kaynak: KTK md. 78 · Trafik Yön. md. 150 (2022) · 4207 s. Kanun md. 2 · KTY

Çocuk Yolcular

KURAL / KAVRAM

Minibüs ve şehirlerarası otobüslerde koltuk sayısının en az onda biri kadar çocuk bağlama sistemi, taksilerde en az bir tane bulunmalı. Otomobilde boyu 150 cm'den kısa ve 36 kg'dan hafif çocuk, kilosuna uygun çocuk koltuğunda taşınır.

ÖRNEK OLAY

Trabzon-Rize, 4 ve 9 yaşında iki kardeş

46 koltuklu otobüste en az 5 çocuk bağlama sistemi var. Muavin, 4 yaşındaki çocuğa annenin kucağı yerine çocuk bağlama sistemli koltuğu ayarlıyor. 9 yaşındaki çocuğun kemerini, omuz kayışı boynuna değil omzuna gelecek şekilde düzeltiyor.

Akılda tut: Kucakta çocuk, kemersiz yolcudur. Ani frende kucaktaki çocuk tutulamaz.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 150 (16.08.2022 değişikliği)

MODÜL

06

Güvenli Sürüş Teknikleri

Takip ve durma mesafesi, kör noktalar, savunmalı sürüş, kötü hava, yorgunluk ve lastik patlamasında doğru davranışı öğrenmek.

9 konu slaytı • 2 soru

Araçta Güvenlik: Önle, Koru, Destekle

Aktif (1. derece)

- Kazayı önler: fren, lastik, direksiyon
- Far, sinyal, stop ve park lambaları
- Cam, silecek, cam suyu, aynalar
- Arka cam ısıtıcısı (buğu ve don önler), korna

Pasif (2. derece)

- Kaza anında ve sonrasında korur
- Emniyet kemeri, hava yastığı, koltuk başlığı
- Kapı içi koruma barları, çarpışma bölgeleri
- Yangın tüpü, ilk yardım çantası, cam kırma çekici

Sürüş destek sistemleri

- ABS: sert frende tekerlek kilitlenmez
- ASR / ESC: patinajı ve savrulmayı önler
- EBD: fren gücünü akslara dengeli dağıtır
- Retarder: aşınmasız ek yavaşlatıcı (otobüs, kamyon)
- AEBS, şerit ve yorgunluk uyarısı: uyarır, sürmez

Kaynak: Orijinal sunum · GSR2 (AB) 2019/2144, RG 27.04.2024/32529

Takip Mesafesi ve 2 Saniye Kuralı

KURAL / KAVRAM

Sürücü, öndeki aracı güvenli durabileceği mesafeden izler. Yaygın kural: hızın yarısı kadar metre. Tehlikeli madde taşıyanlar yerleşim yeri dışında en az 50 m bırakır. Kuru yolda binek araçta en az 2 saniye, otobüs ve kamyonunda en az 3-4 saniye.

ÖRNEK OLAY

Ankara-Konya yolu, 90 km/s otobüs

Hızın yarısı kuralı 45 m, 2 saniye 50 m, 4 saniye 100 m eder. Öndeki tır bir direği geçince şoför 'bin bir, bin iki, bin üç, bin dört' diye sayıyor. Dördü saymadan direğe varıyorsa çok yakındır; gazı bırakıp mesafeyi açar. Önüne araç girdiğinde mesafeyi yeniden kurar.

Akılda tut: Yağmurda süreyi iki katına, sis, kar ve buzda en az üç katına çıkar.

Kaynak: KTK md. 52 · Karayolları Trafik Yönetmeliği

Değerlendirme sorusu 17

Durmayı gerektiren bir tehlikenin görülüp algılanmasından frene basılana kadar geçen sürede alınan yola ne ad verilir?

A Fren mesafesi

B Reaksiyon mesafesi ✓

C İntibak mesafesi

D Durma mesafesi

Cevap B. Reaksiyon mesafesi, tehlikeyi görmekle frene basmak arasında geçen sürede alınan yoldur. Durma mesafesi = reaksiyon mesafesi + fren mesafesi.

Durma Mesafesi Hesabı

KURAL / KAVRAM

Durma mesafesi = reaksiyon mesafesi + fren mesafesi. Reaksiyon mesafesi = hız (m/s) × tepki süresi. Fren mesafesi = $\text{hız}^2 / (2 \times \mu \times 9,81)$. km/s değerini m/s'ye çevirmek için 3,6'ya böl. μ yol tutuş katsayısıdır.

ÖRNEK OLAY

Bolu Dağı, 90 km/s giden otobüs

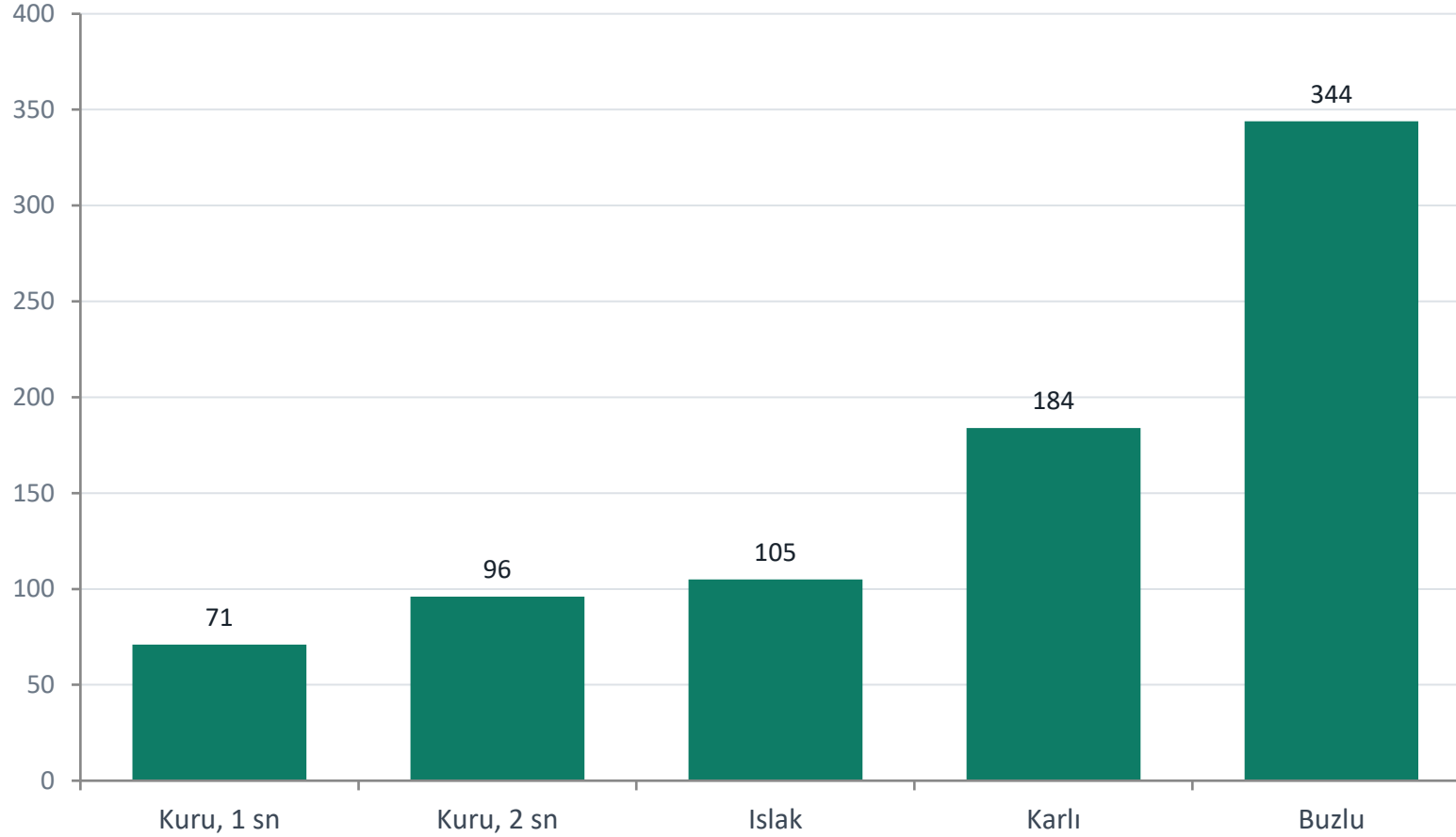
90 km/s = 25 m/s. Şoför tehlikeyi 1 saniyede fark edip frene basıyor: 25 m reaksiyon mesafesi. Kuru asfaltta ($\mu \approx 0,7$) fren mesafesi $25^2 / (2 \times 0,7 \times 9,81) \approx 46$ m; toplam ≈ 71 m. Yağmurda ($\mu \approx 0,4$) fren mesafesi 80 m'ye, toplam 105 m'ye çıkar. Telefona bakan şoförün tepkisi 2 saniyeye çıkarsa kuru yolda bile durma mesafesi 96 m olur.

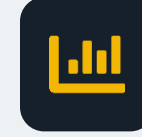
Akılda tut: Hız 2 katına çıkarsa fren mesafesi 4 katına çıkar.

Kaynak: Fizik formülü · Green (2000) Transportation Human Factors 2(3)

90 km/s'de Durma Mesafesi (m)

Kaynak: Hesap: $d = v \cdot t + v^2 / (2\mu g)$, $v=90$ km/s, $t=1$ sn; μ yaklaşık değerler

Aynı otobüs, aynı hız: Yol kayganlaştıkça ve dikkat dağıldıkça durma mesafesi 71 m'den 344 m'ye kadar uzuyor.

Otobüs ve Tırda Kör Noktalar

Sağ ön köşe

Kapı tarafında tamponun hemen önü ve sağ alt bölge görülmez. Yaya veya bisikletli burada kaybolur; kalkıştan önce ön ve rampa aynasına bak.

Sağ yan boyunca

Sağa dönüşte ve durağa yanaşırken motosiklet ve bisikletliler burada kalır. Sinyali erken ver, yavaş dön, sağ aynayı iki kez kontrol et.

Arka

Geri manevrada aracın arkasındaki birkaç metre görünmez. Geri görüş kamerası yoksa bir yönlendirici kullan.

Altın kural

Aynada şoförü göremiyorsan şoför de seni görmüyor. Ağır vasıtanın yanında uzun süre paralel gitme.

Savunmalı Sürüş

Öngörü

Yolu 12-15 saniye ilerisine kadar tara. Başkalarının hata yapabileceğini varsay ve tehlikeyi oluşmadan gör.

Kaçış alanı

Aracın önünde ve yanlarında boşluk bırak. Kapanacak bir boşlukta sıkışıp kalma.

İletişim

Niyetini erken göster: sinyal, far, gerektiğinde kısa korna. Göz teması kur ve görünür ol.

ÖRNEK Ankara-Konya yolunda Kulu girişinde 500 m ileride fren lambaları yanıyor. Şoför gazı hemen bırakıyor; frene sert basmasına gerek kalmıyor.

ÖRNEK Otoyolda tırla yan yana gitmek yerine biraz yavaşlayıp onun arkasına geçiyor. Böylece sağında da önünde de kaçacak yer kalıyor.

ÖRNEK Kavşakta yan yoldan çıkacak otomobilin şoförü telefonla meşgul. Otobüs şoförü hızını düşürüyor ve geçmeden önce göz teması bekliyor.

Kaynak: Savunmalı sürüş ilkeleri

Değerlendirme sorusu 18

Araç kullanırken eller direksiyonda nasıl konumlanmalıdır?

A

Direksiyon içten dışa tutulur, başparmak simidin üstünde olur

B

Direksiyon içten dışa tutulur, başparmak simidin altında olur

C

Direksiyon dıştan içe tutulur, başparmak simidin üstünde olur

D

Direksiyon dıştan içe tutulur, başparmak simidin altında olur

Cevap C. Eller saat 9 ve 3 konumunda, dıştan tutar. Başparmaklar simidin üstüne dayanır, içine geçirilmez. Koltuk, direksiyon ve aynalar araç dururken ayarlanır.

Olumsuz Hava Koşullarında Sürüş

Koşul	Ne yapmalı?	Takip
Yağmur	İlk yağmurda yol çok kaygan; su birikintisinde frenleme	En az 4 sn
Sis	Kısa far ve sis farı yak; görüş mesafesinde durabil	En az 6 sn
Kar ve buz	Kış lastiği ve zincir; gaz, fren ve direksiyon yumuşak	En az 6 sn
Köprü, gölge	Önce buz tutar; ani manevra yapma	Artır
Yan rüzgâr	Viyadük ve vadi çıkışında yavaşla, direksiyonu sıkı tut	Artır
Güneş, kamaşma	Güneşlik, temiz cam, güneş gözlüğü; hızını düşür	Artır

Kış lastiği zorunluluğu: şehirlerarası yolcu ve eşya taşıtları, her yıl 15 Kasım-15 Nisan (RG 04.10.2025/33037).

Kaynak: Kış Lastiği Tebliği (RG 04.10.2025) · 7574 s. Kanun (RG 27.02.2026)

Yorgunluk: Sabaha Karşı 03:00-05:00

KURAL / KAVRAM

Biyolojik saat gece yarısından sabaha kadar uykuya en yatkın döneme girer; en derin düşüş sabaha karşı 03:00-05:00 civarındadır. Daha hafif ikinci düşüş 14:00-16:00 arasındadır. 4,5 saatlik sürüşten sonra en az 45 dakika mola verilir.

ÖRNEK OLAY

Ankara-Trabzon gece seferi, 03:30

Şoför 4 saattir direksiyonda, otobüs Merzifon civarında. Peş peşe esniyor, iki kez şerit çizgisine kayıyor ve son tabelayı hatırlamıyor. Doğru karar: İlk güvenli tesiste durmak ve ikinci şoföre devretmek. Tek şoförse kahve içip 15-20 dakika kestirmek, sonra devam etmek.

Akılda tut: Camı açmak ya da müziği açmak uykuyu geçirmez. Tek çare durup dinlenmektir.

Kaynak: ERSO/AB Komisyonu Fatigue · RSA (İrlanda) · AETR sürüş süreleri

Seyir Hâlinde Lastik Patlarsa

Kaynak: Güvenli sürüş eğitimi

MODÜL

07

Trafik Kuralları ve Cezaları

2918 sayılı Kanun'un 2026'daki hâliyle hız, şerit, geçiş, alkol, takograf kurallarını ve güncel cezaları öğrenmek.

20 konu slaytı • 5 soru

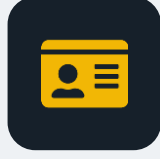

2026'da trafik cezalarında ne değişti?

7574 sayılı Kanun (27.02.2026)

Hız, alkol, kırmızı ışık, telefon, kemer, makas, takograf cezaları sabit TL tutarlarla yeniden yazıldı; çoğu kat kat arttı. Birçok ihlalde ehliyet geri alma eklendi.

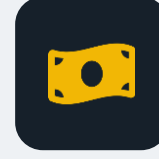
7590 sayılı Kanun (31.07.2026)

Aday sürücülük 2 yıl. Bu sürede 75 ceza puanını aşan ya da 0,20 promil üstü alkollü yakalanan aday sürücünün belgesi iptal edilir.

Hızda yüzde yerine km/s

Hız cezası artık sınırın kaç km/s aşıldığına göre 9 kademe. Eski %10 tolerans yok. En üst 3 kademede ehliyet her seferinde 30-90 gün geri alınır.

Tutarlar her yıl güncellenir

7574'ün değiştirmedeği cezalar 2026'da %25,49 yeniden değerlendirme ile arttı. Slaytlardaki tutarlar 2026 içindir; yılbaşında güncel listeyi kontrol edin.

Kaynak: 7574 s. Kanun RG 27.02.2026/33181 · 7590 s. Kanun RG 31.07.2026/33326

Temel kavramlar: araç sınıfları ve işaret önceliği

Otobüs / Minibüs (M2-M3)

Sürücü dahil 9'dan fazla oturma yeri olan yolcu taşıtı. Oturma yeri 17'yi aşmayan otobüse minibüs denir.

ÖRNEK M2: 9+ koltuk, azami ağırlık 5 tonu aşmaz (16+1 personel servisi). M3: 9+ koltuk, 5 tonu aşar (46+1 şehirlerarası otobüs).

Kamyonet / Kamyon / Çekici

Kamyonet: azami yüklü ağırlık en çok 3.500 kg. Kamyon: 3.500 kg üstü yük taşıtı. Çekici: römork çeker, kendisi yük taşımaz.

ÖRNEK Market dağıtımı yapan 3,5 t'luk kamyonet B ile; Mersin limanından konteyner çeken çekici + dorse CE belgesiyle sürülür.

İşaretlere uyma önceliği

1) Trafik görevlisi 2) Işıklı işaret 3) Levha 4) Yol çizgileri 5) Diğer işaretleme elemanları.

ÖRNEK Kocaeli'de bir kavşakta ışık yeşil yanarken trafik polisi 'dur' işareti veriyor: Sürücü polise uyar ve durur.

Kaynak: KTK md. 3 tanımlar · Karayolları Trafik Yönetmeliği

Şerit kuralları

Aksine işaret yoksa sürücüler yolun en sağından ve hızının gerektirdiği şeritten gider; sol şeridi sürekli işgal etmez.

- **Ağır vasıta şeridi:** Kamyon, çekici vb. iki şeritli yolda solu yalnız geçme/dönmede kullanır; 3+ şeritte en sağdaki iki şeridin dışına çıkmaz.
- **Şerit değiştirme:** Önce sinyal, sonra gireceğin şeritteki aracın geçmesini bekle. Sinyal verdiğin anda şerit değiştirme.
- **Yasak haller:** İki şeridi birden kullanmak; kavşağa yerleşim içinde 30 m, dışında 150 m kala şerit değiştirmek.
- **Makas atmak:** Trafiği aksatacak ya da tehlikeye sokacak şekilde ardı ardına şerit değiştirmek. 2026'da en ağır cezalılardan.
- **Ters yön:** Bölünmüş yolda veya otoyolda karşı yönün yoluna girmek; asli kusur ve ağır ceza sebebi.

Kaynak: KTK md. 46 (7574 ile değişik)

Şerit ve manevra ihlalleri: 2026 cezaları

İhlal	Para cezası	Ek yaptırım
Makas atmak (KTK 46/2-g)	90.000 TL	Belge 60 gün geri + araç 60 gün men
Otoyol veya yerleşim dışı bölünmüş yolda ters yönde gitmek	90.000 TL	Belge 60 gün geri + araç 60 gün men
Konvoyla ya da keyfi durup yolu kesmek	90.000 TL	60 gün belge + men; otoyol/köprüde 2 kat
Saldırı amacıyla takip / araçtan inmek	180.000 TL	Belge 60 gün geri + araç 60 gün men
Drift yapmak (KTK 67)	140.000 TL	Belge 60 gün geri alınır
Ağır vasıta şerit kuralına uymamak	10.000 TL	-

Md. 46'dan belgesi 5 yıl içinde 2. kez geri alınanın belgesi iptal edilir; yeniden almak için psikoteknik, kurs ve sınav gerekir.

Kaynak: KTK md. 46, 67 (7574 s. Kanun md. 10, 21)

Azami hız sınırları (km/s)

Araç	Yerleşim içi	Dışı: çift yön / bölünmüş	Otoyol
Otomobil	50	90 / 110	120
Minibüs, otobüs (M2-M3)	50	80 / 90	100
Kamyonet	50	80 / 85	95
Panelvan	50	85 / 100	110
Kamyon, çekici (N2-N3)	50	80 / 85	90
Tehlikeli madde taşıyan	30	50 / 60	70
Arızalı araç çeken	20	20 / 30	40

Levha varsa levhaya uyulur. Römork takılıysa sınırdan 10 km/s düşülür. Freni bozuk aracı çeken araç en fazla 15 km/s.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 100

Hız sınırını aşmanın 2026 cezaları

Yerleşim içi aşım	Yerleşim dışı aşım	Para cezası
6-10 km/s	11-15 km/s	2.000 TL
11-15 km/s	16-20 km/s	4.000 TL
16-20 km/s	21-25 km/s	6.000 TL
21-25 km/s	26-30 km/s	8.000 TL
26-35 km/s	31-40 km/s	12.000 TL
36-45 km/s	41-50 km/s	15.000 TL
46 km/s ve üzeri	51 km/s ve üzeri	20.000-30.000 TL + belge

46-55/51-60: 20.000 TL + belge 30 gün · 56-65/61-70: 25.000 TL + 60 gün · 66+/71+: 30.000 TL + 90 gün

Kaynak: KTK md. 51 (7574 s. Kanun md. 14)

Hız cezasını hesaplayalım

KURAL / KAVRAM

Ceza, aracın kendi sınıf sınırının kaç km/s aşıldığına göre belirlenir. Yerleşim içinde 6, dışında 11 km/s aşımından itibaren ceza başlar; yüksek aşımında ehliyet doğrudan geri alınır.

ÖRNEK OLAY

Otoyolda tır, şehir içinde otobüs

Ankara-Niğde Otoyolu'nda (kamyon/çekici sınırı 90) tır şoförü Murat Bey'in ortalama hızı 116 km/s ölçülüyor: aşım 26 km/s, yerleşim dışı 26-30 kademesi, ceza 8.000 TL. Aksaray'da 50 sınırlı caddede 98 km/s ile geçen otobüs şoförü Selim Bey: aşım 48 km/s, ceza 20.000 TL ve ehliyet 30 gün geri alınır; bir ay sefere çıkamaz.

Akılda tut: Ağır vasıtada sınır otomobilden düşüktür: otoyolda kamyon 90, otobüs 100 km/s. Ortalama hız koridorunda yavaşlayıp hızlanmak işe yaramaz.

Kaynak: KTK md. 51 · Trafik Yönetmeliği md. 100

Değerlendirme sorusu 19

Römork takılmış bir araçta uygulanacak hız ile ilgili hangisi doğrudur?

A

Römorku çeken araç kendi sınıfının hız sınırında kullanılabilir

B

Kendi sınıfının sınırından 20 km/s daha düşük hızla kullanılmalıdır

C

Kendi sınıfının sınırından 10 km/s daha düşük hızla kullanılmalıdır

D

Römork çeken araç için sınır 20 km/s artırılabilir

Cevap C. Araçlara römork takılması halinde, aracın sınıfına ait hız sınırlarından 10 km/s düşülür. Örnek: römorklu kamyonet otoyolda 95 değil 85 km/s ile gider.

Takip mesafesi: kaç metre?

KURAL / KAVRAM

Öndeki araç, hıza ve yol durumuna göre güvenli mesafeden izlenir (KTK 56/1-c; 2026 cezası 5.000 TL). Ezber kural: hızın yarısı kadar metre. Ağır taşıtta en az 4 saniye aralık önerilir.

ÖRNEK OLAY

Otoyolda 90 km/s giden yüklü tır

Bursa-İzmir Otoyolu'nda 90 km/s ile giden 40 tonluk tır. Hızın yarısı kuralı: en az 45 m. Saniye kuralı: $90 \text{ km/s} \approx 25 \text{ m/s}$; $4 \text{ sn} \times 25 \text{ m} = 100 \text{ m}$. Yağmurda süreye en az 1 sn ekle: $5 \times 25 = 125 \text{ m}$. Öndeki araç bir direği geçince '1001, 1002, 1003, 1004' diye say; saymadan direğe ulaşıyorsan çok yakınsın.

Akılda tut: Hızın yarısı kuralı otomobil içindir; yüklü ağır vasıtanın fren mesafesi çok daha uzundur, saniye kuralını kullan.

Öndeki aracı güvenliyle geçme (sollama)

Kaynak: KTK md. 54 · Trafik Yönetmeliği

Kavşakta ilk geçiş hakkı

Polis, ışık ya da levha yoksa kavşağa yaklaşan sürücü yavaşlar ve aşağıdaki sıraya göre yol verir:

- > **Herkes:** Geçiş üstünlüğü olan araçlara ve doğru geçmekte olan tramvaya yol verir.
- > **Bölünmüş yola çıkan:** O yoldan gelen araçlara yol verir.
- > **Tali yoldan çıkan:** Anayoldaki araçlara yol verir. Ör. köy yolundan D-100'e çıkan traktör.
- > **Dönel kavşağa giren:** Kavşağın içindeki araçlara yol verir.
- > **Mülkten/izden çıkan:** Benzinlik, fabrika ya da toprak yoldan çıkan, karayolundaki araca yol verir.
- > **Eşit yollarda:** Motorsuz araç motorluya; motorlu araçlarda soldaki, sağdan gelene yol verir.

Kaynak: KTK md. 57 (7574 s. Kanun md. 17)

Geçiş üstünlüğüne sahip araçlar

Hangi araçlar?

Ambulans (cankurtaran), itfaiye, görevdeki polis ve jandarma, sivil savunma araçları ile yönetmelikte sayılanlar (organ-kan nakil, doğalgaz acil vb.).

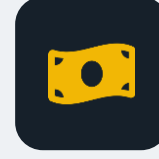
Ne zaman kullanılır?

Yalnız görevdeyken ve zorunlu hallerde; ışıklı ve sesli uyarı birlikte, en az 150 m'den görülüp duyulacak şekilde verilir.

Sürücü ne yapar?

Sağa yanaşır, yavaşlar, gerekirse durur; kavşağı boşaltır. Arkasından takip etmez, önünü kesmez.

2026 cezası

Ambulans/itfaiyeye yol vermemek: 46.000 TL, belge 30 gün, araç 30 gün men. Diğer üstünlüklü araçlar: 15.000 TL. Haksız kullanım: 46.000 TL.

Kaynak: KTK md. 55, 71 (7574) · Geçiş Üstünlüğüne Sahip Araçlar Yön.

Değerlendirme sorusu 20

Görevdeki geçiş üstünlüğüne sahip araçlar birbiriyle karşılaşırsa geçiş üstünlüğü ve kavşakta geçiş hakkı hangi sırayla kullanılır?

A

İtfaiye - cankurtaran - polis/jandarma - sivil savunma

B

Cankurtaran - itfaiye - polis/jandarma - sivil savunma

C

Polis/jandarma - itfaiye - cankurtaran - sivil savunma

D

Sivil savunma - polis/jandarma - itfaiye - cankurtaran

Cevap B. Önce can kurtaran araç (ambulans), sonra itfaiye, sonra güvenlik-trafik hizmetindeki polis/jandarma, en son sivil savunma aracı geçer.

Daralan yolda kim kime yol verir?

KURAL / KAVRAM

Yan yana güvenle geçilemeyen dar yolda sıra: Otomobil, Minibüs, Kamyonet, Otobüs, Kamyon, Arazi taşıtı, Lastik tekerlekli traktör, İş makinesi, Motorsuz araç (OMKOKALİM). Sonra gelen, önce gelene yol verir.

ÖRNEK OLAY

Artvin'de dar köy yolu

Şavşat'a giden dar köy yolunda moloz yüklü kamyon ile 14 kişilik köy minibüsü karşılaşıyor. Kamyon listede minibüsten sonra geldiği için kamyon sürücüsü uygun cebe çekilip durur, minibüse geçiş kolaylığı sağlar. Karşılaşma eğimli kesimde olursa yokuş aşağı inen sürücü, yokuş çıkana geçiş kolaylığı sağlar.

Akılda tut: OMKOKALİM: listede önde olan önce geçer. Eğimli yolda: inen, çıkana yol verir.

Değerlendirme sorusu 21

Aşağıdakilerden hangisi trafik kazasında 'asli kusur' sayılmaz?

A

Bir araca arkadan çarpmak

B

Kırmızı ııkta geçmek

C

Sürücü belgesi olmadan araç kullanmak

D

Dönüş kurallarına uymamak

Cevap C. Ehliyetsiz sürmek ağır ceza gerektirir (40.000 TL) ama asli kusur listesinde değildir. Asli kusurlar KTK md. 84'te sayılır: kırmızı ılık, ters yön, arkadan çarpma, geçme yasağı vb.

Tekrarlayan ihlaller: bir yıl içinde artan ceza

Bir yıl içinde	Kırmızı ışık	Cep telefonu	Emniyet kemeri
1. ihlal	5.000 TL	5.000 TL	2.500 TL
2. ihlal	10.000 TL	10.000 TL	2.500 TL
3. ihlal	15.000 TL + belge 30 gün	20.000 TL + belge 30 gün	2.500 TL
4. ihlal	20.000 TL + belge 60 gün	20.000 TL + belge 30 gün	2.500 TL + belge 30 gün
5. ihlal	30.000 TL + belge 90 gün	20.000 TL + belge 30 gün	2.500 TL + belge 30 gün
6. ihlal	80.000 TL + belge iptal	20.000 TL + belge 30 gün	2.500 TL + belge 30 gün

Kırmızı ışıkla kazaya neden olmak: belge 60 gün. 15 yaş altı çocuğa uygun koruyucu sistem kullandırmamak: sürücüye 5.000 TL.

Kaynak: KTK md. 47, 73, 78 (7574 s. Kanun md. 11, 25, 26)

Diğer önemli ihlaller (2026)

İhlal	Para cezası	Ek yaptırım
Dur ihtarına uymayıp kaçmak	200.000 TL	Belge 60 gün + araç 60 gün men
Ehliyetsiz araç kullanmak	40.000 TL	Kullandıran işletene ayrıca 40.000 TL
Geri alınmış/iptal belgeyle sürmek	200.000 TL	-
Takip mesafesine uymamak (56/1-c)	5.000 TL	-
Kış lastiği zorunluluğuna uymamak	6.000 TL	İşletene yazılır
Kar zinciri yok / kullanmamak	6.000 TL	Trafiği tıkayan ağır vasıtaya 24.000 TL
Maddi hasarlı kazada yeri terk	46.000 TL	Yaralanmalıda 1-3 yıl hapis

Zorunlu kış lastiği: şehirlerarası ticari yük ve yolcu araçlarında 15 Kasım - 15 Nisan (2026-27: 15.11.2026-15.04.2027).

Kaynak: KTK md. 36, 47, 56, 65/A, 81 (7574) · UAB Kış Lastiği Tebliği

Alkol ve uyuşturucu: 2026 yaptırımları

Durum (geriye doğru 5 yıl)	Para cezası	Sürücü belgesi
1. alkol tespiti	25.000 TL	6 ay geri alınır
2. alkol tespiti	50.000 TL	2 yıl + davranış geliştirme eğitimi
3. ve sonraki tespitler	150.000 TL	Her defasında 5 yıl + psikoteknik
Alkol/uyuşturucu ölçümünden kaçınmak	150.000 TL	5 yıl geri alınır
Uyuşturucu veya uyarıcı madde	150.000 TL	İptal; en erken 5 yıl sonra yeniden
Aday sürücü, 0,20 promil üstü	Genel kurala göre	İptal (araç türü fark etmez)

Sınır: hususi otomobil 0,50 promil; diğer tüm araçlar (ticari, otobüs, kamyon) 0,20 promil. 1,00 promil üstü: ayrıca TCK 179.

Kaynak: KTK md. 48 (7574 s. Kanun md. 12) · KTK ek md. 17 (7590)

Ticari sürücüde alkol sınırı 0,20 promil

KURAL / KAVRAM

Hususi otomobilde sınır 0,50 promil, ticari araçlar dahil diğer tüm araçlarda 0,20 promildir. 'Bir bira bir şey yapmaz' ticari şoför için geçerli değildir.

ÖRNEK OLAY

Sabah kontrolünde 0,32 promil

Konya'dan Mersin'e sefere çıkan çekici şoförü Hakan Bey, gece yemekte içtiği iki kadeh rakı nedeniyle sabah 07.00'deki kontrolde 0,32 promil ölçülüyor. Kendi hususi otomobilinde ceza almayacaktı, ama çekicide sınır 0,20: 25.000 TL ceza ve ehliyeti 6 ay geri alınır. Belgesini 1 yıl önce aldıysa (aday sürücü) ehliyeti tamamen iptal edilir.

Akılda tut: Vücut saatte ancak yaklaşık 0,10-0,15 promil alkol atar; gece içilen alkol sabah hâlâ kandadır.

Kaynak: KTK md. 48 · Trafik Yönetmeliği md. 97 · KTK ek md. 17

Ceza puanı, aday sürücü ve ödeme

- > **100 puan (1. kez):** Bir yıl içinde 100 ceza puanını dolduranın belgesi 2 ay geri alınır, eğitime alınır.
- > **100 puan (2. kez):** Aynı yıl ikinci kez: 4 ay geri alma, psikoteknik değerlendirme ve psikiyatri muayenesi.
- > **100 puan (3. kez):** Aynı yıl üçüncü kez: belge iptal edilir. Her puan işlendiği tarihten 12 ay sonra düşer.
- > **Aday sürücü (2 yıl):** 75 puanı aşmak, 0,20 promil üstü alkol, geri almayı gerektiren ihlal ya da dönüş/yaya/kemer kuralını 3 kez ihlal: iptal.
- > **Ödeme:** Tebliğden itibaren 1 ay içinde ödenirse %25 indirim. Geri alınan belge, tüm cezalar ödenmeden iade edilmez.

Kaynak: KTK md. 118, ek md. 17 (7590) · Trafik İPC Yönetmeliği

Değerlendirme sorusu 22

Trafik suçunun işlendiği tarihten geriye doğru aynı yıl içinde ikinci defa 100 ceza puanını dolduran sürücüyeye ne uygulanır?

A

Sürücü belgesi süresiz olarak geri alınır

B

Sürücü belgesi 4 ay geri alınır;
psikoteknik ve psikiyatri muayenesi
yapılır

C

Sürücü belgesi 6 yıl süreyle geri alınır

D

Hiçbir işlem yapılmaz

Cevap B. 1. kez 100 puan: 2 ay + eğitim. 2. kez: 4 ay + psikoteknik ve psikiyatri. 3. kez: belge iptal. Aday sürücüde ise 75 puanı aşmak iptal sebebidir.

Takograf ve hız sınırlayıcı kuralları

Konu	Kural
Kimlerde zorunlu?	3.500 kg üstü yük aracı; sürücü dâhil 17'den fazla oturma yerli yolcu taşıtı
Hız sınırlayıcı	Yönetmelikte belirtilen otobüs ve ağır yük araçlarında
Sürücü kartı	Yalnız kendi geçerli kartıyla sür; kartı kimseye verme
Veri indirme (sayısal)	AB kuralı: kart 28 günde, araç birimi 90 günde
Saklama süresi	Araçta 1 ay, işyerinde 5 yıl (Trafik Yön. md. 98)
Yeni kapsama girenler	2021+ model: 31.12.2026'dan sonraki ilk muayeneye kadar

Takvim: 2016-20 model 2027, 2011-15 model 2028, 1996-2010 model 2029, 1985-95 model 2030 sonu (sonraki ilk muayene).

Kaynak: KTK md. 31, geçici md. 27 (7574) · Trafik Yön. md. 98 · AETR

Takograf ve sürüş süresi ihlallerinin cezaları

İhlal	2026 cezası (sürücüye)	Ek yaptırım
Takograf / hız sınırlayıcı yok, kullanılmıyor	75.000 TL	Eksik giderilene kadar araç men
Cihaza müdahale, yanlış veri üretme	185.000 TL (tekrar 370.000)	Belge 30 gün (tekrar 90 gün)
Kartsız, bozuk ya da başkasının kartıyla	75.000 TL (tekrar 150.000)	Belge 30 gün (tekrar 90 gün)
Kartını başkasına kullandırmak	Her seferinde 75.000 TL	-
Günlük sürekli / toplam sürüş aşımı	1.000 - 10.000 TL	Aşım süresine göre kademeli
Haftalık / iki haftalık sürüş aşımı	10.000 - 20.000 TL	4 sa altı, 4-15 sa, 15 sa üstü
Günlük / haftalık dinlenme ihlali	3.000 / 5.000 TL	Sürücü işletense 2 kat

Sürücü işleten değilse işletene sürücü cezasının 2 katı yazılır. Gereken ikinci sürücüyü sağlamayan işletene 10.000 TL.

Kaynak: KTK md. 31, 49 (7574 s. Kanun md. 6, 13)

Araçta bulunması zorunlu gereçler

- > **İlk yardım çantası:** Otomobil, minibüs, kamyonet, otobüs, kamyon, çekici, traktörde; içerik araç tipi ve kişi sayısına göre.
- > **Yangın söndürücü:** Otomobil, minibüs, kamyonette en az 1 kg; büyük otobüs ve ağır kamyon-çekicide toplam 6 kg. Sürücünün hemen yanında.
- > **2 reflektör:** Motosiklet ve motorlu bisiklet dışındaki tüm motorlu araçlarda.
- > **Engel işareti:** Otobüs, kamyon ve çekicide: 150 m'den net görülen, 25 cm x 150 cm ölçüsünde.
- > **Stepne ve takım:** Motosiklet ve traktör dışındaki araçlarda stepne (veya alternatif sistem), kriko, takım.

Kaynak: Trafik Yönetmeliği 1 sayılı cetvel · KTK md. 31 (7574)

Değerlendirme sorusu 23

Kırmızı kenarlı üçgen içinde sığır (inek) figürü bulunan trafik tehlike uyarı işareti neyi bildirir?

A

Evcil (ehli) hayvanların yola çıkabileceğini

B

Canlı hayvan pazarına yaklaşıldığını

C

Yol kenarında besi çiftliği bulunduğunu

D

Hayvanla çekilen taşıtların yola çıkabileceğini

Cevap A. İşaret, evcil hayvanların veya sürülerin yola çıkabileceğini bildirir. Hız azaltılır, durmaya hazır olunur, hayvanlar korna ile ürkütülmez.

MODÜL

08

İletişim Teknolojileri ve Harita Okuma

Navigasyon, araç takip, U-ETDS, e-Devlet, 112/eCall ve harita okumayı gerçek bir tır rotası üzerinden öğrenmek.

6 konu slaytı • 2 soru

Navigasyon ve araç takip: temel kavramlar

GNSS / GPS

Uydu sinyalleriyle konum, hız ve saati bulan sistemlerin genel adı. GPS (ABD), GLONASS (Rusya), Galileo (AB) ve BeiDou (Çin) birlikte kullanılır.

ÖRNEK Bolu Dağı Tüneli'ne giren tırın navigasyonu sinyali kaybeder, tünelde 'tahmini konum' gösterir; çıkışta birkaç saniyede gerçek konumu yeniden bulur.

Ağır vasıta navigasyonu

Araç profiline (yükseklik, ağırlık, dingil yükü, ADR sınıfı) göre rota hesaplar. Otomobil navigasyonu bu kısıtları bilmez.

ÖRNEK 4 m yüksekliğinde, 40 tonluk tır profili girilince sistem 3,8 m'lik alt geçidi ve 'kamyon giremez' levhalı köy yolunu rotadan çıkarır.

Araç takip sistemi (ATS)

GNSS ve mobil hat ile aracın konum, hız, rölanti, yakıt, kapı ve kasa sıcaklığı bilgisini merkeze ileten telematik sistem.

ÖRNEK Gaziantep'ten İzmir'e -18 °C'de dondurulmuş gıda taşıyan frigorifik kasanın ısısı -12 °C'ye çıkınca merkez alarm alır ve sürücüyü hemen arar.

Kaynak: Genel teknik bilgi · 6698 s. KVKK

U-ETDS: Sefer bilgisi yola çıkmadan sisteme

KURAL / KAVRAM

U-ETDS (Ulaştırma Elektronik Takip ve Denetim Sistemi), Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının çevrim içi sistemidir. Yolcu taşımada sefer, sürücü ve yolcu; eşya taşımada yük ve taşıma senedi bilgileri buraya bildirilir.

ÖRNEK OLAY

Kayseri–İstanbul gece seferi

22.00'de kalkacak otobüs için firma; plaka, iki sürücü, güzergâh ve 46 yolcunun bilgisini hareketten önce U-ETDS'ye girer. Ankara'da 3 yolcu iner, 2 yolcu biner; liste hemen güncellenir. Otobüsteki takip cihazı 1 Ocak 2024'ten beri konum, tarih ve saati 2 dakikada bir Bakanlık sistemine gönderir. Denetimde listedeki ile koltuktaki yolcular karşılaştırılır.

Akılda tut: Eşya taşımada (C3, K1, K3, L1, L2, N1, N2) yük bilgisi Mayıs 2025'ten beri taşıma başlayıncaya kadar girilir.

Kaynak: Karayolu Taşıma Yön. md. 40/6 (15.05.2025 değ.) · UAB, Ara. 2023

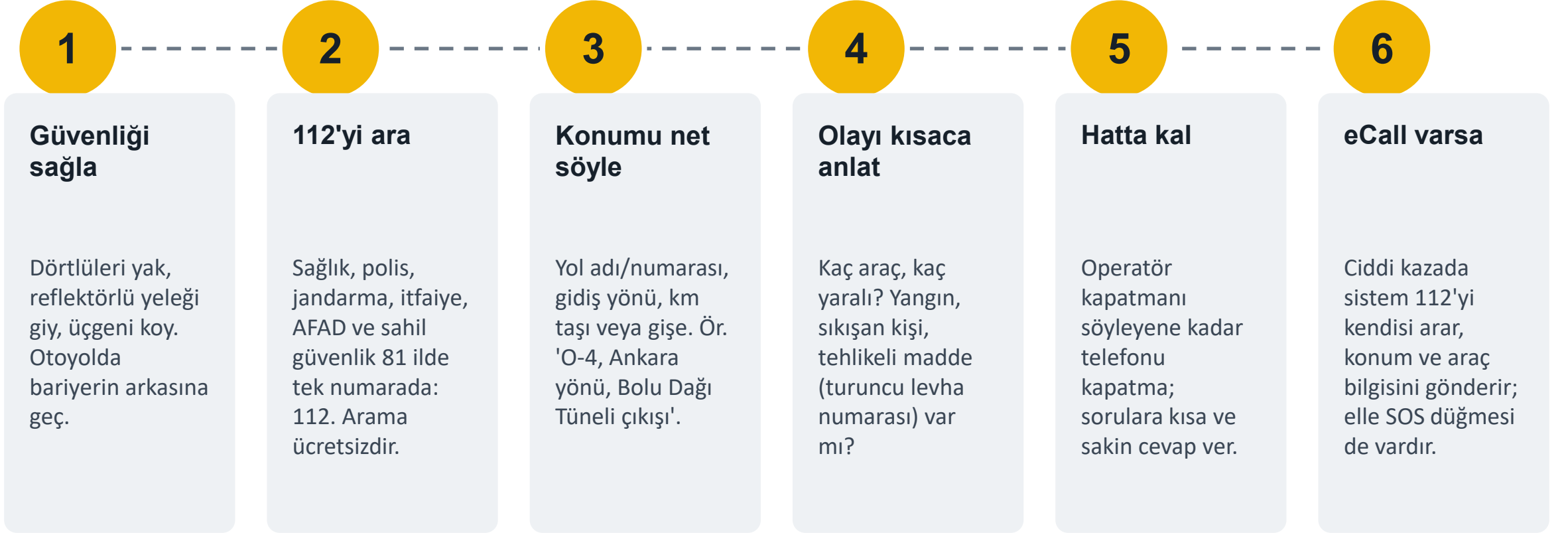
e-Devlet ve dijital hizmetler: sürücünün cebinde

İşlem	Nerede	Ne işe yarar
Trafik cezası / ceza puanı sorgu	e-Devlet – Emniyet (EGM)	Ödenmemiş ceza ve puanı görmek
Mesleki yeterlilik (SRC) sorgu	e-Devlet – Ulaştırma Bakanlığı	Belge türü ve geçerliliğini kontrol
Takograf kartı	TOBB	Sürücü kartı başvurusu ve yenileme
İhlalli geçiş sorgu	e-Devlet – KGM	Otoyol/köprü borcunu süresinde ödemek
Araç muayene ve hasar kaydı	e-Devlet	Muayene tarihi, hasar ve rehin bilgisi
Sefer ve yük bildirimi	U-ETDS (e-Devlet ile giriş)	Yolcu ve yük bilgisini iletmek
Çipli kimlikte ehliyet	Nüfus müdürlüğü	Yurt içinde ehliyeti kimlikte taşımak

OGS 31 Mart 2022'de kaldırıldı; otoyol ve köprülerde HGS kullanılır. Yurt dışında fiziki ehliyet ve belgeler şarttır.

Kaynak: KGM/HGS duyurusu 2022 · İçişleri Bak. 2020 · turkiye.gov.tr

Yolda acil durum: 112'yi doğru aramak

Kaynak: İşçileri Bak. 112 duyurusu (Eki 2021) · 2015/758/AB uyumlu eCall yön.

Değerlendirme sorusu 24

Araç takip sistemlerinin (ATS) faydalarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A

Şirket araçlarını anlık ve geçmişe yönelik olarak takip eder.

B

Hız aşımı, kapı açılması gibi olağan dışı durumları merkeze anında bildirir.

C

Araçların arıza yapmasını tamamen engeller.

D

Rota, depo ve sevkiyat planlamasında zaman kazandırır.

Cevap C. ATS arızayı engellemez. Motor verileriyle erken uyarı verebilir ama düzenli bakımın yerini tutmaz.

Harita okuma: ölçek, koordinat, renk

Ölçek

Haritadaki uzunluğun gerçek uzunluğa oranı. $1/1.000.000$ 'da $1\text{ cm} = 10\text{ km}$, $1/25.000$ 'de $1\text{ cm} = 250\text{ m}$. Payda küçüldükçe ayrıntı artar.

Koordinat (enlem-boylam)

Enlem ekvatora göre kuzey-güney, boylam Greenwich'e göre doğu-batı açıdır. Türkiye 36° – 42° K enlemleri ile 26° – 45° D boylamları arasındadır.

Renk ve işaret

Haritanın üstü kuzeydir. Mavi su, yeşil alçak ova; yükseldikçe sarı-kahverengi. Siyah: yol, demiryolu, yerleşim adı ve rakım noktası.

ÖRNEK $1/1.000.000$ karayolu haritasında Ankara–Bolu cetvelle 14 cm : $14 \times 10 = 140\text{ km}$ kuş uçuşu. Gerçek yol $\approx 190\text{ km}$; virajlar yolu uzatır.

ÖRNEK Mersin Limanı $\approx 36,8^{\circ}$ K – $34,6^{\circ}$ D; Kapıkule $\approx 41,7^{\circ}$ K – $26,4^{\circ}$ D. $41^{\circ} 42'$ yazımı ondalıkta $41,70^{\circ}$ 'dir ($42 \div 60 = 0,70$).

ÖRNEK Pozanti'dan sonra kahverengi koyulaşıyorsa Toros geçidindesin: tır için uzun rampa, uzun iniş ve kışın kar-buz riski demektir.

Kaynak: Genel coğrafya bilgisi · koordinatlar yaklaşık

Rota planı: Mersin Limanı → Kapıkule (tır)

Etap	Yol	≈ km	Dikkat
Mersin – Tarsus – Pozantı	Otoyol (O-51, O-21)	105	Toros rampası; kışın zincir hazır
Pozantı – Niğde – Ankara	Otoyol (O-21)	410	Uzun düzlük: yorgunluk, yan rüzgâr
Ankara – Bolu – İstanbul	O-4 ve Kuzey Marmara (O-7)	470	Bolu Dağı: sis, uzun iniş, retarder
İstanbul – Edirne – Kapıkule	O-3 ve D-100	215	Gümrük kuyruğu; belgeler hazır
Toplam	Gişeler HGS ile	≈1.200	Güncel mesafeyi navigasyonla doğrula

≈1.200 km ÷ 70 km/sa ortalama ≈ 17 sa sürüş. Tek sürücüyü en az 2 gün: günde en çok 9 sa, her 4,5 sa'te 45 dk mola.

Kaynak: Mesafeler yaklaşık · sürüş süreleri AETR / Karayolu Taşıma Yön.

Değerlendirme sorusu 25

1/500.000 ölçekli bir haritada iki kavşak arası 7 cm ölçülüyor. Gerçek (kuş uçuşu) mesafe kaç km'dir?

A 3,5 km

B 35 km

C 70 km

D 350 km

Cevap B. 1 cm = 500.000 cm = 5 km; $7 \times 5 = 35$ km. Yol virajlı olduğundan sürülen mesafe bundan uzun olur.

09

Araç Bilgisi ve Ekonomik Sürüş

Motor, güç aktarma, fren, ADAS, emisyon, takograf ve lastik bilgisini güvenli ve ekonomik sürüşle birleştirmek.

Dizel motor: aracın kalbini tanıyalım

4 zamanlı dizel motor

Emme, sıkıştırma, iş (yanma), egzoz. Silindire yalnız hava alınır; sıkışıp ısınan havaya püskürtülen motorin kendiliğinden tutuşur. Buji yoktur.

Turbo ve intercooler

Egzoz gazı türbini döndürür, kompresör silindire daha çok hava basar; intercooler bu havayı soğutur. Aynı motordan daha çok güç, daha az yakıt.

Common rail enjeksiyon

Yüksek basınçlı ortak hat (rail) motorini elektronik kontrollü enjektörlere dağıtır; püskürtme zamanı ve miktarı çok hassas ayarlanır.

ÖRNEK -20 °C'lik bir Erzurum sabahında hava yeterince ısınmaz; kızdırma bujisi/ızgara ısıtıcı önce ısıtır. Gösterge lambası sönmeden marşa basılmaz.

ÖRNEK Uzun bir Toros rampasının hemen ardından motoru kapatmak sıcak turboyu yağsız bırakır; 1-2 dakika rölantide soğutup sonra kapat.

ÖRNEK Suya bulaşmış motorin pahalı enjektörleri bozar. Bu yüzden yakıt filtresindeki su ayırıcı her gün kontrol edilip suyu boşaltılır.

Kaynak: Genel teknik bilgi · üretici kullanım kılavuzları

Gösterge lambası ve egzoz dumanı ne söyler?

İşaret	Olası neden	Ne yapmalı
Yağ basıncı lambası (kırmızı)	Yağ az; pompa, filtre veya müşir arızası	Güvenli yerde dur, motoru hemen kapat
Hararet yükseliyor	Antifriz az, kayış kopuk, termostat/fan	Dur; sıcakken radyatör kapağını açma
Şarj lambası yanık	Kayış gevşek/kopuk, alternatör arızası	Dur ve kayışı kontrol et; servise git
Hava basıncı uyarısı	Kompresör arızası, hava kaçağı	Basınç dolmadan hareket etme
Siyah duman	Fazla yakıt: tıkalı hava filtresi, enjektör	Hava filtresi ve enjektör kontrolü
Mavi duman	Motor yağ yakıyor: segman, turbo keçesi	Yağ seviyesini izle, servise git
Sürekli beyaz duman	Soğutma suyu yanıyor: silindir kapak contası	Antifriz eksiliyorsa hemen servis

Soğuk sabahta kısa süren beyaz buhar normaldir; motor ısınınca kaybolur.

Kaynak: Genel teknik bilgi

Günlük kontrol: yağ, soğutma, elektrik, hava

Eski bilgiler güncellendi: modern araçlarda bakımsız akü, uzun ömürlü antifriz ve üretici onaylı yağ kullanılır.

- > **Motor yağı:** Düz zeminde, motor durduktan birkaç dakika sonra çubukla ölç; seviye iki çizgi arasında olmalı. Üreticinin onayladığı yağı kullan.
- > **Soğutma:** Radyatöre düz su değil, yıl boyu antifriz-su karışımı konur. Seviyeyi motor soğukken genişleme kabından kontrol et.
- > **Kayış:** Alternatör ve su pompasını döndürür; çatlak ve gevşeklik kontrol edilir. Koparsa şarj lambası yanar, motor ısınır.
- > **Akü ve sigorta:** Kutup başları sıkı ve oksitsiz olmalı. Atan sigortanın yerine aynı amperde sigorta takılır; büyüğü yangın riskidir.
- > **Hava tankları:** Hava kurutucusu yoksa veya arızalıysa tanklardaki su boşaltılır; kışın donan su fren arızası yapar.

Kaynak: Genel teknik bilgi · üretici bakım kitapçıları

Değerlendirme sorusu 26

Seyir hâlinde motor yağ basıncı uyarı lambası yanarsa sürücü ne yapmalıdır?

A

Devri yükseltip en yakın servise kadar devam eder.

B

Güvenli bir yerde durup motoru hemen kapatır.

C

Motoru rölantide çalıştırarak yağ seviyesine bakar.

D

Lamba sönene kadar düşük viteste yola devam eder.

Cevap B. Yağ basıncı yoksa motor kısa sürede ciddi hasar görür. Önce güvenli yerde dur, motoru kapat, sonra yağ seviyesini kontrol et.

Güç aktarma: motordan tekerleğe

Debriyaj (kavrama)

Motor ile şanzıman arasındaki bağlantıyı keser ve yumuşakça birleştirir. Yolda ayağı pedalda tutmak balatayı aşındırır.

Otomatikleştirilmiş şanzıman

AMT: manuel kutunun vitesleri elektronik olarak, debriyaj pedalı olmadan değiştirilir. Ağır vasıtada 12-16 ileri vitesli olabilir.

Şaft ve diferansiyel

Şaft, şanzımandan gelen hareketi diferansiyele iletir. Diferansiyel hareketi 90° çevirip akslara verir; virajda dış tekere daha fazla devir verir.

ÖRNEK Yokuşta trafik ışığında kamyonu yarım debriyajla tutan sürücü balatayı kısa sürede yakar. Doğrusu: yokuş kalkış desteği ya da park freniyle kalkmak.

ÖRNEK Eco modda kutu, 85 km/sa'te motoru düşük devirde tutacak vitesi seçer. Dik inişten önce ise vites elle 1-2 kademe küçültülüp motor freni artırılır.

ÖRNEK Karlı Sivas yolunda çeker tekerden biri patinaj yapınca diferansiyel kilidi iki tekeri birlikte döndürür. Kilit düşük hızda ve düzde kullanılır, virajdan önce açılır.

Kaynak: Genel teknik bilgi

Fren sistemleri (1): havalı fren, ABS, EBS

Havalı fren

Kompresör havayı basar, kurutucudan geçen hava tanklarda depolanır; pedala basınca hava fren körüklerini iter. Park freni yay kuvvetiyle çalışır.

ÖRNEK Sabah hava basıncı uyarısı sönmeden Mersin limanından çıkan tırın frenleri tam tutmaz, yaylı frenler de tam çözölmeyebilir. Gösterge dolmadan hareket edilmez.

ABS

Ani frende tekerleğin kilitlenmesini önler. Teker dönmeye devam ettiğı için direksiyon hâkimiyeti korunur.

ÖRNEK Islak yolda önüne aniden araç çıkan otobüs şoförü frene sonuna kadar basar; pedal titrer ama otobüs kaymadan manevra yapabilir. ABS'li araçta pompalama yapılmaz.

EBS

Elektronik kontrollü fren: pedal komutunu elektrikle iletir, tüm tekerlerde frenlemeyi aynı anda ve dengeli başlatır. ABS, ASR ve ESP'nin altyapısıdır.

ÖRNEK 40 tonluk tırda çekici ve dorse aynı anda frenlenir; dorsenin çekiciyi itip 'makaslama' yapma riski azalır, fren mesafesi kısalır.

Kaynak: Genel teknik bilgi

Fren sistemleri (2): ASR, ESP, motor freni

ASR (patinaj önleme)

Kalkışta veya kaygan zeminde çeker tekerin boşa dönmesini algılar; motor gücünü azaltır ya da kayan tekeri frenler.

ÖRNEK Buzlu Kop Geçidi rampasında kalkan tırda ASR lambası yanıp sönüyorsa teker kayıyordur: gaz azaltılır, gerekiyorsa zincir takılır.

ESP / ESC

Aracın direksiyonun gösterdiği yöne gitmediğini (savrulma, devrilme eğilimi) algılar; tek tek tekerleri frenleyip motoru kısarak toparlar.

ÖRNEK Yüklü tanker otoyol bağlantı virajına fazla hızlı girer; ESP tekerleri frenleyip devrilmeyi önlemeye çalışır. Ama fiziği ESP de aşamaz: hızı virajdan önce düşür.

Motor (egzoz) freni

Egzoz çıkışını kısarak veya sıkıştırılan havayı boşaltarak motoru fren gibi kullanır; balatayı yormadan yavaşlatır.

ÖRNEK Bozüyük–Bilecik inişinde uygun vites ve motor freniyle hız sabit tutulur; servis freni yalnızca ek yavaşlama gerektiğinde kullanılır.

Kaynak: Genel teknik bilgi

Retarder ve intarder: uzun inişin sigortası

KURAL / KAVRAM

Retarder, servis frenine dokunmadan aracı yavaşlatan sürekli frendir; hidrolik (yağ türbini) veya elektromanyetik olabilir. Intarder, şanzımana entegre hidrolik retarderdir. Enerjiyi ısıya çevirip soğutma sistemine aktarır.

ÖRNEK OLAY

Bolu Dağı inişinde 40 tonluk tır

Tır inişte yaklaşık 500 m alçalacak. Frenlerin yok etmesi gereken enerji $\approx 40.000 \text{ kg} \times 9,81 \times 500 \text{ m} \approx 196 \text{ MJ}$ ($\approx 54 \text{ kWh}$). Bunun hepsi balataya binerse disk ve kampana aşırı ısınır, fren 'yorulur' (fading) ve tutmaz. Sürücü inişe girmeden vitesi küçültür, retarderi 2.-3. kademeye alır ve hızı sabit tutar; ayak freni yedek güvenlik olarak kalır.

Akılda tut: Buzlu ve kaygan zeminde güçlü retarder çeker tekerleri kilitleyebilir: kademe düşük tutulur.

Kaynak: Fizik hesabı: $E = m \cdot g \cdot h$ · genel teknik bilgi

Değerlendirme sorusu 27

Uzun ve dik bir inişte frenlerin aşırı ısınıp tutmaz hâle gelmesini önlemek için en doğru davranış hangisidir?

A

Vitesi boşa alıp yalnızca ayak freniyle inmek

B

İnişe girmeden vites küçültüp motor freni ve retarder kullanmak

C

Hızlanıp inişi mümkün olan en kısa sürede bitirmek

D

Fren pedalına iniş boyunca hafifçe basılı tutmak

Cevap B. Sürekli frenler balatayı serin tutar. Boşta inmek motor frenini devre dışı bırakır; sürekli basılı pedal ise fren yorulmasına (fading) yol açar.

ADAS: sürücüye yardımcı sistemler

AEBS (acil fren)

Radar/kamera ile öndeki aracı izler; çarpışma yaklaşırsa önce uyarır, sürücü tepki vermezse kendiliğinden frenler.

Şerit takip (LDWS/LKA)

Kamera şerit çizgilerini izler; sinyal vermeden şerit dışına kayınca uyarır (LDWS) ya da direksiyonu hafifçe düzeltir (LKA).

Kör nokta (BSIS/MOIS)

BSIS sağa dönüşte yandaki bisikletli/yayayı, MOIS kalkışta aracın hemen önündeki yayayı algılayıp sürücüyü uyarır.

ÖRNEK Sisli Kuzey Marmara Otoyolu'nda öndeki kuyruğu geç fark eden tır sürücüsü sesli uyarı alır; tepki gecikince sistem tam fren yapar, çarpma hızı düşer.

ÖRNEK Gece 03.00'te Konya ovasında dalgalı otobüs şoförüne sesli uyarı gelir. Bu bir mola işaretidir; uyarıyı kapatmak çözüm değildir.

ÖRNEK İzmir'de kavşakta sağa dönecek kamyonun sağındaki bisikletliyi aynada göremeyen sürücüye kabinde ışıklı ve sesli uyarı gelir; sürücü durur.

Kaynak: AB 2019/2144 (GSR2) · genel teknik bilgi

ADAS ve GSR2: hangi sistem ne zaman zorunlu?

Sistem	Kapsam	AB: yeni tip / tüm yeni
Acil fren (AEBS), şerit uyarı (LDWS)	Otobüs ve kamyon	2013 / 2015
Kör nokta (BSIS), kalkış (MOIS)	Otobüs ve kamyon	07.2022 / 07.2024
Akıllı hız yardımcısı (ISA)	Tüm otobüs, kamyon, otomobil	07.2022 / 07.2024
Yorgunluk uyarısı (DDAW)	Tüm otobüs, kamyon, otomobil	07.2022 / 07.2024
Lastik basınç izleme (TPMS)	Otobüs ve kamyon	Aşamalı (GSR2)
Dikkat dağınıklığı uyarısı (ADDW)	Tüm otobüs, kamyon, otomobil	07.2024 / 07.2026

Türkiye AB/2019/2144 uyumlu tip onayı yönetmeliğini uygular; ulusal tip onayında geçiş tarihleri farklı olabilir.

Kaynak: AB 2019/2144 (GSR2) · AB 347/2012, 351/2012

Euro 6, AdBlue ve partikül filtresi

Euro 6 (Euro VI)

AB'nin ağır vasıta emisyon standardı; NOx ve partikülü (is) çok düşük sınırla tutar. Euro 7 ağır vasıtada 29.05.2028 (yeni tip) ve 29.05.2029'da (tüm yeni) başlar.

AdBlue (SCR)

%32,5 üre + saf su çözeltisi. SCR katalizöründe NOx'u azot ve su buharına çevirir. Tüketimi motorinin yaklaşık %3–6'sı kadardır.

DPF (partikül filtresi)

Egzozdaki isi tutar ve belirli aralıklarla yakarak temizlenir (rejenerasyon). Kısa, dur-kalk seferlerde daha hızlı dolar.

ÖRNEK Sağlam bir Euro 6 belediye otobüsünün egzozunda is görülmez. Kalkışta siyah duman görülüyorsa DPF, sensör veya enjektör arızası düşünülür.

ÖRNEK 1.000 litre motorin yakan tır ≈ 30-60 litre AdBlue harcar. Depo boşalırsa motor gücü kısıılır. Emülatörle sistemi iptal etmek yasa dışı değişikliktir.

ÖRNEK Gün boyu Bursa'da dur-kalk dağıtım yapan kamyonunda DPF lambası yanarsa, ekrandaki talimata göre rejenerasyon yapılır; işlem yarıda kesilmez.

Kaynak: AB 2024/1257 (Euro 7) · 595/2009/AT · KTK md. 32 (7574 s. Kanun)

Takograf: analogdan akıllıya

Analog takograf

Hız, sürüş-dinlenme süresi ve mesafeyi 24 saatlik kâğıt diske çizer. Diske ad, tarih, yer ve km bilgisi elle yazılır.

Sayısal (dijital) takograf

Kayıtları araç ünitesine ve sürücü kartına elektronik yazar. Kartları TOBB verir; sürücü kartı kişiye özeldir ve 5 yıl geçerlidir.

Akıllı takograf (2. nesil)

Uydu konumunu (GNSS) kaydeder, yol kenarından uzaktan ön denetime (DSRC) izin verir. G2V2 sürümü sınır geçişini otomatik kaydeder.

ÖRNEK Yurt içinde çalışan eski model kamyonun sürücüsü her gün yeni disk takar, eski diskleri araçta saklar; denetimde istenen günlerin diskleri gösterilir.

ÖRNEK Kapıkule'den çıkan sürücü kartını takar, ülke kodunu girer. Arkadaşının kartıyla sürmek 7574 sayılı Kanunla açıkça yasaklanmıştır.

ÖRNEK Almanya'ya giden AB plakalı tırda G2V2 ülke değişikliğini kendisi yazar; polis aracı durdurmadan şüpheli kaydı tespit edip kontrole çağırabilir.

Kaynak: KTK md. 31, 49 (7574 s. Kanun, RG 27.02.2026) · AETR

Takograf: Türkiye'de güncel durum (Ekim 2026)

Konu	Durum
Dayanak	KTK md. 31 – 7574 s. Kanun (RG 27.02.2026)
Zorunlu araçlar	3.500 kg üstü yük; sürücü dâhil 17'den fazla koltuk
Yeni kapsama girenler	Model yılına göre 2026–2030 sonrası ilk muayene
Kart	Yalnız kendi geçerli kartın; başkasınıninki yasak
Denetim	Kayıtlar Bakanlık veri tabanından da denetlenir
TR plaka, AETR	1. nesil sayısal geçerli; G2V2 henüz zorunlu değil
AB plaka	Yeni tescilde G2V2 (08.2023); 56 günlük kayıt

Geçici md. 27: 2021+ model 31.12.2026; 2016-20: 2027; 2011-15: 2028; 1996-2010: 2029; 1985-95: 2030 sonu.

Kaynak: 7574 s. Kanun md. 6, 34 · UND 05/2025 · AETR

Değerlendirme sorusu 28

7574 sayılı Kanunla değişen Karayolları Trafik Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi yasaktır?

A

Sürücünün kendi adına verilmiş geçerli kartla araç kullanması

B

Başka bir sürücünün takograf kartıyla araç kullanmak

C

Takograf kayıtlarının Bakanlık veri tabanından denetlenmesi

D

Takograf cihazının yetkili serviste muayene ettirilmesi

Cevap B. Sürücü yalnız kendi geçerli kartını kullanır; başkasının kartını veya arızalı/geçersiz kartı kullanmak yasaktır. Kart sahibi kartını başkasına kullandıramaz.

Lastik yanağını okumak: 315/80 R22.5 156/150L

KURAL / KAVRAM

Lastik yanağındaki kod genişliği, yanak oranını, yapıyı, jant çapını, taşıma kapasitesini ve azami hızı söyler. Yanlış ölçü veya düşük yük endeksi aşırı ısınma ve patlamaya yol açar.

ÖRNEK OLAY

Çekicinin ön aksındaki lastik

315: taban genişliği 315 mm. 80: yanak yüksekliği genişliğin %80'i $\approx$ 252 mm. R: radyal yapı. 22.5: jant çapı 22,5 inç. 156/150: yük endeksi; tek kullanımda lastik başına 4.000 kg, ikiz kullanımda 3.350 kg. L: azami 120 km/sa. Yanakta 'DOT ... 2325' yazıyorsa lastik 2025'in 23. haftasında üretilmiştir.

Akılda tut: Aynı aksa aynı ölçü ve yapıda, benzer aşınmada lastik takılır; ikiz lastiklerin basıncı eşit olmalıdır.

Lastik kuralları ve kış lastiği

Kış lastiği dönemi 4 Ekim 2025 tebliğ değişikliğiyle 15 Kasım – 15 Nisan oldu; valilik bir ay öne veya arkaya uzatabilir.

- > **Kim için:** Şehirlerarası yolcu ve yük taşıyan ticari araçlar. Kamyon, çekici, tanker ve otobüste tahrikli dingil lastikleri kış lastiği olmalı.
- > **Diş derinliği:** Kış döneminde kamyon, çekici, tanker ve otobüste en az 4 mm; kamyonet, minibüs ve otomobilde en az 1,6 mm.
- > **İşaret:** Yanakta M+S ve/veya kar tanesi simgesi aranır. Zincir kış lastiğinin yerine geçmez ama araçta bulunmalıdır.
- > **Basınç:** Lastik soğukken ölçülür. Sıcak lastikten hava indirilmez; yolda ısınınca basıncın artması normaldir.
- > **TPMS:** AB'de yeni ağır vasıtalarda basınç izleme aşamalı olarak zorunlu oldu; uyarı yanarsa güvenli yerde dur, kontrol et.

Kaynak: Kış Lastiği Tebliği (RG 04.10.2025) · KTK md. 65/A (7574 s. Kanun)

Değerlendirme sorusu 29

315/80 R22.5 156/150L ölçülü bir lastikte '150' ve 'L' neyi ifade eder?

A

150 mm dış genişliğini ve lastik tipini

B

İkiz kullanımda yük endeksini (3.350 kg)
ve azami 120 km/sa hızı

C

Yanak oranını ve üretim yılını

D

Önerilen hava basıncını ve kış lastiği olduğunu

Cevap B. 156 tek, 150 ikiz kullanımdaki yük endeksidir (4.000 / 3.350 kg). L hız sembolüdür: azami 120 km/sa.

Ekonomik sürüşün altı altın kuralı

- > **Yeşil bantta kal:** Devir saatinin yeşil bölgesi (çoğu Euro 6 çekicide $\approx 1.000\text{--}1.500$ d/d) yüksek tork ve düşük tüketim aralığıdır.
- > **Öngörülü sür:** İleriyi oku; kırmızı ışığa gazla yaklaşp sert fren yapma. Momentumu korumak yakıtı korur.
- > **Gazı bırak, boşa alma:** Viteste gaz bırakılınca dizel motor yakıt püskürtmeyi keser. Boşta seyir yakıt harcar ve tehlikelidir.
- > **Hızı sınırla:** Hava direnci hızın karesiyle artar: 80'den 90 km/sa'e çıkmak direnci $\approx \%27$ artırır.
- > **Rölantiyi kes:** Ağır vasıtada 1 saat rölanti $\approx 2\text{--}3$ litre motorin yakar. Beklemede motoru durdur.
- > **Lastik ve yük:** Düşük basınç yuvarlanma direncini artırır. Brandaı gergin tut, gereksiz yük taşıma.

Kaynak: Genel teknik bilgi · ABD Enerji Bakanlığı (rölanti tahmini)

Hesap örneği: %5 tasarruf ne demek?

KURAL / KAVRAM

Küçük yüzdeler yüksek kilometrede büyük litrele dönüşür. Formül: Yıllık tüketim (L) = yıllık km $\times$ (L/100 km) $\div$ 100.

ÖRNEK OLAY

Mersin–Kapıkule hattında çalışan tır

Tır yılda 120.000 km yapıyor, ortalama 33 L/100 km yakıyor: $120.000 \times 33 \div 100 = 39.600$ litre/yıl. Eğitim ve telematik takiple %5 tasarruf: $39.600 \times 0,05 \approx 1.980$ litre. Günde 1 saatlik gereksiz rölantiyi kesmek, 250 iş gününde $\approx 250 \times 2,5 = 625$ litre daha kazandırır. Toplam ≈ 2.600 litre ve $\approx 6,9$ ton daha az CO₂ (1 litre motorin $\approx 2,65$ kg CO₂).

Akılda tut: Tasarrufu TL'ye çevirmek için litreyi o günkü motorin fiyatıyla çarp.

Kaynak: Örnek hesap (varsayımsal değerler)

Elektrikli ve hibrit otobüs-kamyon

Rejeneratif fren

Elektrik motoru yavaşlarken jeneratör gibi çalışıp enerjiyi bataryaya geri yükler; balata aşınması da azalır.

Menzil ve şarj

Menzil; yük, hava sıcaklığı, ısıtma-klima ve sürüş tarzına göre değişir. Şarj depoda fişle (CCS) ya da durakta pantografla yapılır.

Yüksek gerilim güvenliği

Turuncu kablolar yüksek gerilim taşır, yetkisiz müdahale edilmez. Hibritte dizel ve elektrik motoru birlikte çalışır. Araç sessizdir; düşük hızda yapay ses (AVAS) verir.

ÖRNEK Yokuşlu bir İstanbul hattındaki elektrikli belediye otobüsü her inişte bataryasını bir miktar şarj eder; gazı erken bırakan şoför menzili uzatır.

ÖRNEK -5 °C'lık kış sabahında kalorifer açık çalışan elektrikli otobüsün menzili yazdakinden belirgin kısadır; hat planı kış koşuluna göre yapılır.

ÖRNEK Kazaya karışan elektrikli kamyonunda sürücü kontağı kapatır, 112'ye 'elektrikli araç' bilgisini verir. Batarya yangını uzun sürer, yeniden alevlenebilir.

Kaynak: Genel teknik bilgi · BM R138 (AVAS)

Değerlendirme sorusu 30

Aşağıdakilerden hangisi yakıt tüketimini artırır?

A Devir saatinin yeşil bandında sürmek

B Lastikleri olması gerekenden düşük basınçla kullanmak ✓

C Trafiği önceden okuyup gazı erken bırakmak

D Uzun beklemelerde motoru durdurmak

Cevap B. Düşük basınç yuvarlanma direncini ve lastik ısını artırır; hem yakıt tüketimi hem de patlama riski yükselir.

MODÜL

10

Mesleki Gelişim

Mevzuatı güvenilir kaynaklardan takip etmek ve meslek ahlaki ilkelerini günlük işte somut davranışa dönüştürmek.

3 konu slaytı · 1 soru

Mesleki bilgi kaynakları: güncel kalmak

Kanunu bilmemek mazeret değildir. "Bilmiyordum" demek sizi ne kazadan ne de cezadan kurtarır.

- > **Resmî Gazete:** Kanun ve yönetmeliklerin resmî metni. Güncel hâli mevzuat.gov.tr'de.
- > **UAB ve e-Devlet:** Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı duyuruları; SRC, U-ETDS ve yetki belgesi işlemleri.
- > **EGM, KGM, Meteoroloji:** Trafik kuralları ve istatistikler, yol durumu, hava uyarıları.
- > **Firma ve meslektaşlar:** İSG eğitimleri, şoför odaları ve dernekler; deneyimli meslektaşın paylaştığı bilgi.
- > **Örnek: kış lastiği:** 2025'te dönem 15 Kasım'a çekildi. Eski bilgiyle 1 Aralık'ı bekleyen şoför 2 hafta kurala aykırı yol yapar.
- > **Örnek: SRC ve yaş:** 2026 değişikliği: 66 yaşından sonra SRC, geçerli sağlık ve psikoteknik raporuyla 69 yaşına kadar kullanılabilir.

Kaynak: RG 04.10.2025/33037 · RG 29.01.2026/33152

Etik ve normlar

Etik (ahlak bilimi)

Doğru ile yanlışın inceleyen bilim. Meslek etiği, o mesleği yapanların uyduğu davranış ilkeleridir.

ÖRNEK Gece 02:00'de boş otoyolda, kimse görmüyorken bile hız sınırına uyan otobüs şoförü etik davranır.

Yazılı normlar

Devletin koyduğu hukuk kuralları: kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik. Uymamanın yaptırımını ceza ve belge iptalidir.

ÖRNEK Takograf kartını başkasına kullanırmak yasaktır; 2026 kuralıyla kart sahibinin de kullananın da SRC belgesi iptal edilir.

Yazısız normlar

Örf, âdet, gelenek, görgü ve ahlak kuralları. Yaptırımını toplumun tepkisi ve kınamasıdır.

ÖRNEK Rampada zorlanan tıra yol vermek, mola yerinde yaşlı yolcuya inişte yardım etmek. Yazılı değil, ama meslekte beklenen davranıştır.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yön. değ. (RG 29.01.2026)

Meslek ahlakının ilkeleri: şoför için anlamı

- > **Doğruluk:** Hasarı, gecikmeyi saklamadan bildirmek. Ör. manevrada sürttüğün direği firmaya kendin söylemek.
- > **Yasallık:** Kimse bakmıyorken de kurala uymak. Ör. müşteri acele etse de 4,5 saatin sonunda 45 dk mola vermek.
- > **Yeterlik:** İşin gerektirdiği belge ve bilgiye sahip olmak: doğru SRC türü, geçerli psikoteknik, ehliyet sınıfına uygun araç.
- > **Güvenilirlik:** Yükü ve yolcuyla emanet bilmek. Ör. mühürlü konteynerin mührüne dokunmamak, yolcunun bagajına özen göstermek.
- > **Mesleğe bağlılık:** Eğitimlere katılmak, genç şoföre bildiğini öğretmek, mesleğin itibarını yolda ve terminalde korumak.

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği md. 98/A

Değerlendirme sorusu 31

Aşağıdakilerden hangisi mesleki etik ilke değildir?

A Yasallık

B Yetersizlik

C Güvenilirlik

D Mesleğe bağlılık

Cevap B. Meslek etiğinin ilkesi yeterliktir: işin gerektirdiği bilgi, beceri ve belgeye sahip olmak. Yetersizlik bunun tam tersidir.

11

Trafik Adabı

Trafikte saygı, sabır, iletişim ve hak ihlalleri konusunda profesyonel sürücüye yakışan davranışları kazandırmak.

Trafik adabı: yolda görgü kuralları

Saygı ve nezaket

Yağmurda kaldırımdaki yayaya su sıçratmamak için yavaşlamak; teşekkür için el kaldırmak, dörtlü yakmak.

Sabır ve hoşgörü

Yeşil ışıktaki karşıya geçişi bitmeyen yaşlıya korna çalmamak; acemi sürücünün hatasını büyütmemek.

Sorumluluk ve feragat

Hakkın olsa bile kazayı önlemek için yol vermek. Yolcunun, yükün ve diğer yol kullanıcılarının güvenliğini üstlenmek.

Engelli ve yayaya öncelik

Engelli rampasının, hemzemin yaya geçidinin ve sarı kabartmalı kılavuz yüzeyin önünü kapatmamak.

Trafikte iletişim ve öfke kontrolü

- Konuşma üslubu:** Kazada ya da tartışmada 'Siz iyi misiniz?' diye başla; bağırma, hakaret etme.
- Beden dili:** El-kol hareketi, ısrarlı selektör ve korna karşı tarafı kızdırır. Özür için el kaldırmak gerilimi düşürür.
- Öfke kontrolü:** Önün kesildiğinde derin nefes al, mesafeyi aç, takip etme. Saldırı amaçlı takip 2026'da 180.000 TL.
- Empati:** Yavaş giden araçta hasta, yeni sürücü ya da yük olabilir. 'O ben olsaydım?' diye düşün.
- Görevlilerle iletişim:** Polis ve jandarmaya sakin ol, ellerini görünür tut, belgeleri istenince ver, itirazı yasal yoldan yap.

Kaynak: KTK md. 46/4 ve ek md. 20 (7574 s. Kanun)

Trafikte hak ihlalleri

Topluma karşı

Başkalarının yolu güvenle ve eşit kullanma hakkını engellemek.

ÖRNEK Kadıköy'de bir otomobil kaldırıma ve engelli rampasına park ediyor; bebek arabalı anne ile tekerlekli sandalyeli genç yola inmek zorunda kalıyor.

Diğer canlılara ve çevreye

Hayvanların yaşam hakkını, temiz hava ve sessiz çevre hakkını yok saymak.

ÖRNEK Egzoz ayarıyla oynanmış kamyonetin bilerek kara duman püskürtmesi; yola çıkan ördek ailesini fark etmeyip hızla geçmek.

Devlete ve kendine karşı

Kamu malına zarar vermek, kuralı çiğneyip kendi canını ve geleceğini riske atmak.

ÖRNEK Bariyere ya da levhaya çarpıp kaçmak; kemer takmayıp kazada sakat kalmak ve ailesini geçimsiz bırakmak.

Kaynak: KTK md. 32, 46/2-k (7574 s. Kanun)

Değerlendirme sorusu 32

Yaşlı, çocuk ve engelli yayalara, yeşil ışıkta geçişini bitiremediği için korna almak ya da el-kol hareketiyle acele ettirmek, trafikte hangi temel değerin eksikliğini gösterir?

A Sabır

B Öfke

C İnatlaşma

D Aşırı tepki

Cevap A. Sabırlı sürücü yayanın geçişini bitirmesini bekler. Yağmurda yayaya su sıçratmamaya özen göstermek ise nezaket ve saygı örneğidir.

MODÜL

12

Eşya ve Kargo Taşıma Kuralları

Yükün ölçü, ağırlık, sabitleme ve belge kurallarını; kargo, ambar ve kurye taşımacılığının güncel esaslarını öğrenmek.

7 konu slaytı • 2 soru

Gabari: azami ölçü ve ağırlıklar

Kalem	Sınır	Not
Genişlik	2,55 m	Frigorifik kasada 2,60 m
Yükseklik	4,00 m	Yük dâhil ölçülür
Uzunluk	Kamyon 12 m · Çekici+yarı römork 16,50 m	Kamyon + römork 18,75 m
Tek dingil	10 t	Tahrikli (çeker) dingil 11,5 t
Tandem dingil (1,3–1,8 m)	18 t	Şartları sağlarsa 19 t
3 dingilli kamyon	25 t	Çift lastik + havalı süspansiyonla 26 t
5+ dingilli tır	40 t	40 ft ISO konteynerde 44 t

Gabari: aracın yüklü/yüksüz güvenli seyri için azami ölçüleri. Toplam ağırlık uygun olsa da dingil sınırı aşılamaz.

Kaynak: Araçların Yükleneşine İlişkin Ölçü ve Usuller... Yön. md. 5

Toplam uygun, dingil fazla: tartı örneği

KURAL / KAVRAM

Dingil (aks) yükü: bir dingilin yola aktardığı ağırlık. Toplam ağırlık sınır içinde olsa bile tek bir dingil ya da dingil grubu sınırı aşamaz. Dingil yükünü, yükün kasadaki yeri belirler.

ÖRNEK OLAY

Kayseri–Ankara, mermer yüklü kamyon

3 dingilli kamyon (önde tek dingil, arkada tandem; havalı süspansiyon yok): boş 11 t, yük 13,5 t, toplam 24,5 t. 25 t sınırının altında. Ancak plakalar kasanın arka yarısına dizilmiş. Yoldaki tartı noktasında ön dingil 5,5 t, arka tandem 19 t çıkıyor: 18 t tandem sınırı aşılmış. Yük kasa ortasına doğru yeniden dağıtılınca ön 7 t, tandem 17,5 t oluyor; araç yola devam ediyor.

Akılda tut: Ağır yükü kasaya yayın, dingillerin üstüne gelecek şekilde yerleştirin. Yük tek noktada toplanırsa o dingil aşılır.

Kaynak: Araç Yükleme Yön. md. 5 ve 6/1-b

Yüklemede yapılmayacaklar

Karayolu yapısını ve trafik güvenliğini tehlikeye sokan her yükleme yasaktır.

- > **Ağırlık:** Ruhsattaki azami yüklü ağırlık ve dingil sınırları aşılmaz; özel izne bağlı yük izinsiz taşınmaz.
- > **Ölçü ve çıkıntı:** Gabari aşılmaz. Yük önden 1 m, arkadan 2 m'den fazla taşamaz; kasanın yanlarından taşamaz.
- > **Yolcu:** Yük üstüne veya araç dışına insan bindirilmez.
- > **Dökülme ve kayma:** Yük yola değmez; düşmez, dökülmez, sızmaz, kaymaz, gürültü çıkarmaz, aracın dengesini bozmaz.
- > **Görüş ve işaretler:** Yük sürücünün görüşünü, plakayı, stop ve sinyal lambalarını, reflektörleri kapatmaz.
- > **Tartı noktası:** Tartı ve ölçü kontrol noktalarında işaret, ışık ve görevli talimatına uyulur.

Kaynak: Araç Yükleme Yön. md. 6/1 · KTK md. 65

Değerlendirme sorusu 33

Karayolunda araçların yüklü ve yüksüz olarak uyması gereken azami genişlik ve yükseklik hangisidir?

A

Genişlik 2,00 m – Yükseklik 4,00 m

B

Genişlik 2,55 m – Yükseklik 4,00 m

C

Genişlik 2,75 m – Yükseklik 4,25 m

D

Genişlik 2,55 m – Yükseklik 4,50 m

Cevap B. Genel azami genişlik 2,55 m (frigorifik kasada 2,60 m), yükseklik 4,00 m'dir. Boyut ölçümünde %2 tolerans uygulanır.

Yük sabitleme: kaç kayış gerekir?

KURAL / KAVRAM

EN 12195-1: frende yük, ağırlığının 0,8 katı kadar öne; virajda 0,5 katı yana, 0,5 katı geriye itilir. Zemin sürtünmesi (μ) yükseldikçe gereken kayış sayısı düşer. STF: kayış etiketinde yazan gerdirme kuvveti.

ÖRNEK OLAY

10 t seramik, Kocaeli → İzmir

Ahşap paletli seramik sac zemine konmuş ($\mu \approx 0,3$). Kayışlar STF 400 daN, yüke dik. Yalnızca üstten bağlamayla yana kaymaya karşı ~9, öne kaymaya karşı ~26 kayış gerekir; bu pratik değildir. Paletlerin altına kaydırmaz paspas ($\mu \approx 0,6$) konunca yana kayma hesabı sıfıra iner, öne ~6 kayış yeter. Yük ön duvara dayanırsa kayış ihtiyacı daha da azalır.

Akılda tut: Önce yükü kaymaz yap (paspas, ön duvara dayama, boşluk doldurma), sonra bağla. Kayışları molada yeniden ger.

Kaynak: TS EN 12195-1:2010 · basitleştirilmiş hesap

Yük belgeleri: kim düzenler, ne işe yarar?

Sevk irsaliyesi

Malı gönderen firmanın sevkte düzenlediği belge (VUK md. 230). e-İrsaliye mükellefleri bunu elektronik düzenler.

ÖRNEK Manisa'daki fabrika 120 buzdolabını İzmir'deki bayiye gönderiyor: e-İrsaliye sisteme düşüyor; denetimde belge elektronik ortamda numarasıyla doğrulanıyor.

Taşıma irsaliyesi

Ücretle yük taşıyan nakliyecinin, taşıdığı yük için düzenlediği belge (VUK md. 240).

ÖRNEK Buzdolaplarını taşıyan K1 belgeli firma kendi taşıma irsaliyesini düzenliyor; araçta hem sevk hem taşıma irsaliyesi bulunuyor.

Taşıma senedi

Gönderen ile taşımacı arasındaki taşıma sözleşmesini gösterir. Taşıma faturası, taşıma irsaliyesi veya irsaliyeli fatura da yerine geçer.

ÖRNEK Ankara'dan Samsun'a 8 t un: navlunu, teslim yerini ve süresini gösteren belge, hasar çıkarsa kimin neyi üstlendiğinin kanıtıdır.

Kaynak: VUK md. 230, 240 · Karayolu Taşıma Yön. md. 4 · 509 s. VUK Tebliği

Kargo, ambar ve kurye kuralları

Yetki belgesi işi tanımlar: M kargo, N nakliyat ambarı, P kurye.

- Belge türü:** M1 il içi, M2 yurt içi ve uluslararası kargo; N1/N2 ambar; P1/P2 kurye. M için BTK posta yetkilendirmesi de gerekir.
- U-ETDS (2025):** C3, K1, K3, L1, L2, N1, N2 belgeliler yük bilgisini taşıma başlamadan U-ETDS'ye girer.
- Kurye (2025):** Teslimi mümkün olmayan adrese gönderi kabul edilmez; makul sürede teslim edilir, edilemezse geri götürülür.
- Ambalaj:** Kırılır, bu taraf yukarı, yağmurdan koru işaretlerine uyun; ağır koli alta, hafif üste; koli fırlatılmaz.
- İndirme:** El freni çekilir, eğimde takoz konur, çevre işaretlenir; tehlikeli madde taşınan araç sonra arındırılır.

Kaynak: Karayolu Taşıma Yön. md. 6, 40/6, 43/A (RG 15.05.2025/32901)

Tehlikeli madde: ayrı kurallar, ayrı belge

Tehlikeli madde bu modülün dışında: ADR kurallarına ve SRC5 belgesine tabidir.

Kargo ve ambarda da geçerli: akü, çakmak gazı, boya, tiner, lityum pil içeren gönderi beyan edilmeden kabul edilmez. Etiket, turuncu plaka, söndürücü ve mesafe kuralları SRC5 eğitiminde işlenir.

Değerlendirme sorusu 34

Cam ürünler, hassas elektronik ve tıbbi cihaz ambalajlarında hangi işaret bulunmalıdır?

A

Kırılır (kırık kadeh) işareti

B

Bu taraf yukarı (iki ok) işareti

C

Yağmurdan koru (şemsiye) işareti

D

Ağırlık merkezi işareti

Cevap A. Kırılır işareti ürünün darbeye ve sert zemine düşmeye karşı korunması gerektiğini anlatır. Diğerleri yön, nem ve istif bilgisi verir.

MODÜL

13

CMR Konvansiyonu

Uluslararası karayolu eşya taşımasında CMR belgesini, sorumluluk sınırını, süreleri ve e-CMR'yi öğrenmek.

4 konu slaytı • 1 soru

CMR nedir, ne zaman uygulanır?

Karayoluyla ücretli uluslararası eşya taşımasında gönderen, taşıyıcı ve alıcının hak ve sorumluluklarını düzenler.

- > **Tarihçe:** 19 Mayıs 1956'da Cenevre'de imzalandı. Bugün 58 taraf var; Türkiye 1995'te taraf oldu.
- > **Uygulama şartı:** Yükleme ve teslim yeri farklı ülkelerde, en az biri CMR'ye taraf. Taraflar sözleşmeyle CMR'yi dışlayamaz.
- > **Uygulanmaz:** Uluslararası posta sözleşmelerine göre taşıma, cenaze nakli ve ev eşyası taşınması.
- > **Belge olmasa da:** CMR belgesinin olmaması sözleşmeyi geçersiz kılmaz; ama ispat çok zorlaşır.
- > **Yurt içinde:** Türkiye içi taşımada TTK uygulanır; kayıp/hasar sınırı orada da kg başına 8,33 SDR.

Kaynak: CMR md. 1, 4, 41 · BM Antlaşmalar Kaydı (XI-B-11) · TTK

CMR sevk mektubu: kaç nüsha, kimde kalır?

Nüsha	Renk	Kimde kalır?
1	Kırmızı	Gönderen (yükleyen firma)
2	Mavi	Alıcı: yükle birlikte yolculuk eder
3	Yeşil	Taşıyıcı (nakliye firması)
4 (ek)	Siyah	İdari işlemler için; zorunlu değil

Sözleşmeye göre asıl nüsha 3'tür; gönderen ve taşıyıcı imzalar. Renkler IRU model formundaki uygulamadır.

Sorumluluk sınırı: 8,33 SDR/kg hesabı

KURAL / KAVRAM

Kayıp ve hasarda taşıyıcı, brüt ağırlığın kg'ı başına en çok 8,33 SDR (IMF Özel Çekme Hakkı) öder. Tazminat malın gerçek değerini geçemez. Tam kayıpta navlun ve gümrük masrafları ayrıca iade edilir. Kasıta sınır uygulanmaz.

ÖRNEK OLAY

2.000 kg tekstil, İstanbul → Münih

Tente yırtığından su alan dorsede 2.000 kg brüt hazır giyim (fatura değeri 60.000 €) kullanılamaz hâle geliyor. Sınır: $2.000 \times 8,33 = 16.660$ SDR. 19 Ekim 2026 IMF kuruyla (1 SDR $\approx$ 1,207 €) yaklaşık 20.100 €. Taşıyıcı en çok bunu öder; kalan ~39.900 € gönderenin ya da emtia sigortasının zararıdır. Aynı ağırlıkta 8.000 €'luk kuru incir olsaydı 8.000 € ödenirdi.

Akılda tut: Değerli yükte gönderen değer beyanı (md. 24) veya emtia sigortası yapmalı; CMR sınırı yükün tamamını korumaz.

Kaynak: CMR md. 23, 24, 26, 29 · IMF SDR kuru 19.10.2026

Kritik süreler ve e-CMR

Bilinmesi gereken süreler

- Görünür hasar: teslim anında çekince yazılır
- Görünmeyen hasar: teslimden sonra 7 gün (pazar ve tatil hariç)
- Gecikme: 21 gün içinde yazılı bildirim
- Kayıp sayılma: süre bitiminden 30 gün, süre yoksa yükün alınmasından 60 gün sonra
- Dava zamanaşımı: 1 yıl, kastta 3 yıl

e-CMR

- 2008 Ek Protokolü: elektronik sevk mektubu kâğıtla eşdeğer
- Türkiye 31 Ocak 2018'de taraf oldu; protokolde 42 taraf var
- Kullanım için iki ülkenin de taraf olması ve sistemlerin bağlanması gerekir
- Türkiye–Azerbaycan pilotu: teknik entegrasyon sürüyor (Mart 2026)
- Bugün Türk tırlarında kâğıt CMR hâlâ yaygın

Kaynak: CMR md. 20, 30, 32 · e-CMR Ek Protokolü · BM Antlaşmalar Kaydı

Değerlendirme sorusu 35

CMR'ye tabi bir taşımada 1.500 kg brüt ağırlıklı, değeri 30.000 € olan yük tamamen hasar gördü. Değer beyanı ve kasıt yoksa taşıyıcının azami tazminatı nedir?

A

$1.500 \times 8,33 = 12.495 \text{ SDR}$

B

Malın fatura değerinin tamamı, 30.000 €

C

Yalnızca navlun bedeli

D

$1.500 \times 25 = 37.500 \text{ SDR}$

Cevap A. Sınır brüt kg başına 8,33 SDR'dir: 12.495 SDR ($\approx 15.080 \text{ €}$). Mal değeri bundan yüksek olduğu için sınır uygulanır; ayrıca navlun ve masraflar iade edilir.

14

Gümrük, TIR ve Kaçakçılık Mevzuatı

Gümrük rejimlerini, TIR ve NCTS transitini, sınır kapısı işlemlerini ve şoförün kaçakçılık sorumluluğunu öğrenmek.

Sınırdaki hangi kuralları geçerli?

4458 sayılı Gümrük Kanunu

1999. Türkiye Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşya ile taşıtlara uygulanacak kuralları. Ayrıntı: Gümrük Yönetmeliği ve Ticaret Bakanlığı tebliğleri.

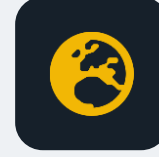
5607 Kaçakçılıkla Mücadele

2007. Kaçakçılık suçları, hapis ve adli para cezaları, taşıta el koyma ve müsadere. Son değişiklik 2023.

TIR Sözleşmesi (1975)

Mühürlü araçta, TIR karnesi teminatıyla ülkeler arası transit. AB dâhil 78'i aşkın taraf; Türkiye'de kefil kuruluş TOBB.

Ortak Transit ve NCTS

Türkiye 1 Aralık 2012'den beri taraf. AB, EFTA, İngiltere, Ukrayna, Gürcistan vb. ile tek elektronik beyan ve tek teminatla transit.

Kaynak: 4458 s. Kanun · 5607 s. Kanun (RG 31.03.2007) · TIR 1975 · Ortak Transit Sözl.

Üç temel kavram

Türkiye Gümrük Bölgesi

Türkiye'nin toprakları, karasuları, iç suları ve hava sahası.

Serbest bölge

Türkiye sınırları içinde olup Gümrük Bölgesi dışında sayılan alan; giriş-çıkışı gümrük denetimindedir.

Özet beyan

Gümrüğe gelen eşyanın ilk bildirimi; taşıyıcı veya temsilcisi verir. Bugün elektronik ön beyan esastır.

ÖRNEK Kapıkule'de Bulgar tarafından gelip Türk gümrük sahasına giren tır artık Türkiye Gümrük Bölgesindedir; yükü gümrüğe sunulmadan boşaltılamaz.

ÖRNEK Mersin Serbest Bölgesi'ne yurt dışından gelen yük vergi ödenmeden depolanır; bölgeden Türkiye'ye satıldığında ithalat işlemi yapılır.

ÖRNEK Gürbulak'a gelen tırın firması TIR karnesi bilgilerini araç kapıya varmadan elektronik gönderir; şoför kapıda karneyi ibraz eder.

Gümrük rejimleri ve günlük karşılıkları

Rejim	Ne demek?	Somut örnek
Serbest dolaşıma giriş	Vergiler ödenir, eşya yerli mal sayılır	Çin'den gelen telefonların ithalatı
Transit	Gümrük gözetiminde bir noktadan diğerine	İran'dan Bulgaristan'a geçen tır
Gümrük antreposu	Vergi ödenmeden depoda bekletme	İstanbul'da antrepoda bekleyen ithal kahve
Dahilde işleme	Yabancı hammadde işlenip ihraç edilir	İthal kumaştan gömlek dikip ihraç etmek
Geçici ithalat	Belli süre için vergisiz giriş	Fuar için gelen yabancı makine
Hariçte işleme	Yerli eşya yurt dışında işlenip döner	Onarım için yurt dışına giden motor
İhracat	Serbest dolaşımdaki eşyanın çıkışı	Bursa'dan Almanya'ya otomotiv parçası

Sekizinci rejim: gümrük kontrolü altında işleme. Ayrıca serbest bölgeler gümrük bölgesi dışında sayılır.

Kaynak: 4458 s. Gümrük Kanunu

Transit rejimi sahada nasıl işler?

KURAL / KAVRAM

Transit: serbest dolaşımda olmayan eşya vergi ödenmeden, gümrük gözetiminde Türkiye içinde bir noktadan diğerine taşınır. Dört yönü vardır: yabancı→yabancı, yabancı→Türkiye, Türkiye→yabancı, iç gümrük→iç gümrük.

ÖRNEK OLAY

Mersin Limanı'ndan Cilvegözü'ne

Çin'den gemiyle Mersin'e gelen 18 t tarım makinesi Suriye'deki alıcıya gidecek. Vergi ödenmiyor; Mersin Gümrüğü'nde NCTS üzerinden transit beyannamesi açılıyor, dorse mühürleniyor, güzergâh ve süre veriliyor. Şoför Adana–İskenderun–Reyhanlı yolunu izleyip Cilvegözü'ne varıyor; gümrük mühürü kontrol edip transiti kapatıyor. Mühür bozursa ya da süre aşılmışsa ceza ve fiziki muayene gelir.

Akılda tut: Transittaki yük Türkiye'ye girmiş sayılmaz: yolda indirmek ya da satmak kaçakçılıktır (5607 md. 3/3).

Değerlendirme sorusu 36

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Gümrük Bölgesi içinde transit rejimine tabi tutulabilir?

A

Yabancı bir ülkeden gelip yabancı bir ülkeye giden eşya

B

Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye gelen eşya

C

Türkiye'den yabancı bir ülkeye giden eşya

D

Hepsi

Cevap D. Transit dört yönde olabilir: yabancı→yabancı, yabancı→Türkiye, Türkiye→yabancı ve bir iç gümrükten diğerine.

TIR sistemi: beş temel ilke

Yük mühürlü araçta, tek belge ve uluslararası teminatla taşınır; sınırlarda kural olarak açılmaz.

- Güvenli araç:** Yük gümrükçe onaylı, mühürlenebilir araç veya konteynerde taşınır; taşıt onay belgesi 2 yılda bir yenilenir.
- Uluslararası teminat:** Yolda sorun çıkarsa vergiler kefil zinciriyle güvencede: Türkiye'de TOBB, uluslararası IRU.
- TIR karnesi:** Hareket, transit ve varış ülkelerinin hepsinde geçerli tek gümrük belgesi.
- Karşılıklı tanıma:** Hareket gümrüğünün mühür ve kontrolleri yoldaki ülkelerce kabul edilir.
- Kontrollü giriş:** Sisteme yalnız yetkili taşımacılar girer; kurallara uymayan TIR sisteminden çıkarılır.

Kaynak: TIR Sözleşmesi 1975 · IRU

TIR karnesi, voletler ve mühür

TIR karnesi

Yükün gümrük beyannamesi ve teminat belgesi. 4, 6, 14 veya 20 volet içerir; hareket ve varış gümrüklerinin toplamı en çok 4 olabilir.

Volet 1 ve Volet 2

Karnedeki koparılabilir sayfa çifti. Volet 1 girişte veya harekette, Volet 2 çıkışta veya varışta gümrükte kalır.

Gümrük mühürü

Yük bölmesinin açılmadığını kanıtlayan numaralı mühür. Numarası karneye ve her volete yazılır.

ÖRNEK Türkiye'de karneyi TOBB adına odalar verir; geçerlilik tarihi kapakta yazar, uzatılamaz. Gürbulak–Kapıkule geçişinde Türkiye için bir çift volet kullanılır.

ÖRNEK Gürbulak'ta gümrük Volet 1'i alır; Kapıkule'de Volet 2'yi alıp sona erdirmeye bilgisini Gürbulak'a gönderir. Eşleşmeyen volet açık karne ve takibat demektir.

ÖRNEK Kapıkule'de memur dorse kapısındaki mühür numarasını karnedekiyle karşılaştırır. Numara tutmuyor ya da tel kesikse araç masrafı taşımacıya ait olarak açılıp sayılır.

Kaynak: TIR Sözleşmesi md. 18 · IRU · TIR İşlemleri Tebliği md. 27

Bir TIR yolculuğu: Tebriz'den Sofya'ya

Kaynak: TIR Sözleşmesi · IRU TIR kılavuzu · TIR İşlemleri Tebliği md. 8

TIR şoförünün uyması gereken kurallar

- > **Güzergâh:** Gümrüğün belirlediği yoldan ayrılmayın; ihlalde 4458 md. 241'e göre para cezası ve fiziki kontrol uygulanır.
- > **Süre:** En uzun mesafe için azami 120 saat (Nisan–Eylül), 168 saat (Ekim–Mart).
- > **Zorunlu duruş:** Arıza, kaza, yol kapanması, hastalık: en yakın emniyet, jandarma, gümrük ya da sağlık biriminden belge alın.
- > **Mühür bozulursa:** Mühürü kurcalamayın; en yakın gümrük veya kolluğa başvurun, karnedeki tespit tutanağı düzenlenir.
- > **Yasak bölgeler:** Askerî yasak bölgelerde ve tesis yakınında durmak, park etmek, fotoğraf çekmek yasaktır.

Kaynak: TIR İşlemleri Tebliği md. 4, 8 (2017 değişikliği) · 4458 md. 241

Değerlendirme sorusu 37

TIR mevzuatına göre Nisan–Eylül aylarında, en uzun mesafe için güzergâh kat etme süresi azami kaç saattir?

A 120

B 144

C 168

D 192

Cevap A. 2017 değişikliğiyle süreler yazın 144'ten 120 saate, kışın 192'den 168 saate indirildi. Eski soru bankalarındaki 144 artık geçersizdir.

Elektronik transit: NCTS ve eTIR

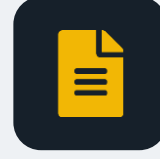
NCTS ile ortak transit

Tek elektronik beyan, tek teminat. Şoför MRN numaralı Transit Refakat Belgesini taşır. Ör: Bursa'dan Münih'e giden tır Kapıkule'de yeniden beyan vermez.

NCTS Faz 5 ve yeni üyeler

Türkiye Kasım 2024'te yeni faza geçti. Gürcistan Şubat 2025'te, Moldova ve Karadağ Kasım 2025'te katıldı: Sarp'tan NCTS'li transit.

eTIR nedir?

TIR karnesinin elektronik hâli. Hukuki dayanağı Mayıs 2021'de yürürlüğe girdi. Türkiye 2017'den beri pilot çalışmalarda yer alıyor.

Türkiye'de eTIR durumu

Ekim 2026: ilk pilot Azerbaycan ile Dilucu–Sederek kapısında 2026 bitmeden başlayacak. Şimdilik kâğıt karne + elektronik ön beyan.

Sınır kapıları: hangi kapı hangi ülkeye?

Komşu ülke	Başlıca kara kapıları (il)
Bulgaristan	Kapıkule, Hamzabeyli (Edirne); Dereköy (Kırklareli)
Yunanistan	İpsala, Pazarkule (Edirne); Uzunköprü demiryolu
Gürcistan	Sarp (Artvin); Türkgözü, Aktaş (Ardahan)
Nahçıvan (Azerbaycan)	Dilucu (Iğdır)
İran	Gürbulak (Ağrı), Kapıköy (Van), Esendere (Hakkari)
Irak	Habur (Şırnak)
Suriye	Cilvegözü, Yayladağı (Hatay); Öncüpınar (Kilis) vb.

Ermenistan: Akyaka (Kars) demiryolu kapısı 1993'ten beri kapalı. Suriye'de 11 kapının 6'sı işliyor (Ağustos 2026).

Kaynak: Ticaret Bakanlığı · orijinal sunum (2024) güncellenerek

5607: kaçakçılık suçları ve araca el koyma

Kaçakçılık kasıtlı işlenir; ama aracını ve yükünü kontrol etmeyen şoför kolayca şüpheli konumuna düşer.

- Gümrüksüz sokma:** Eşyayı gümrük işlemine tabi tutmadan ülkeye sokmak: 1–5 yıl hapis ve adli para cezası (md. 3/1).
- Aldatıcı işlem:** Sahte belge, eksik beyan gibi hilelerle vergiyi ödememek: 2–5 yıl hapis (md. 3/2).
- Transit yükü bırakmak:** Transitteki eşyayı rejime aykırı olarak Türkiye'de bırakmak: 1–3 yıl hapis (md. 3/3).
- Bilerek taşımak:** Kaçak olduğunu bilerek ticari amaçla taşımak, saklamak: 1–3 yıl hapis (md. 3/5). Teşebbüs tamamlanmış gibi cezalanır.
- Taşıta el koyma:** Araç alıkonabilir (md. 10). Zula, yükün çoğunun kaçak olması ya da yasak eşya hâlinde müsadere edilir (md. 13).

Kaynak: 5607 s. Kanun md. 3, 10, 13 · Karayolu Taşıma Yön. md. 31

Şoförün sorumluluğu: aracına ne bindi?

KURAL / KAVRAM

Araçta gizlenmiş kaçak eşya veya göçmen, şoförü soruşturmanın merkezine koyar. Göçmen kaçakçılığı (TCK 79): 5–8 yıl hapis, kullanılan taşıta el konabilir. Şoför kastı olmadığını kayıt ve bildirimle göstermelidir.

ÖRNEK OLAY

Kapıkule öncesi son kontrol

Hadımköy'de yüklenip mühürlenene tır, Edirne'deki park alanında gece bekliyor. Şoför Murat Bey sabah tentede kesik görüyor. Yola çıkmadan 112'yi arıyor, durumu jandarma ve gümrüğe tutanakla tespit ettiriyor. Dorsede gizlenmiş 4 kişi bulunuyor. Durumu kendisi bildirdiği, takograf, GPS ve fotoğraf kayıtları olduğu için kastı olmadığını gösterebiliyor; tespit tutanağı karneye işleniyor.

Akılda tut: Yüklemeden sonra, her moladan sonra ve sınıra girmeden önce tenteyi, mühürü, kapıları ve aracın altını kontrol edin.

Kaynak: TCK md. 79 · 5607 s. Kanun md. 10, 13 · 6458 s. Kanun ek md. 1

Değerlendirme sorusu 38

5607 sayılı Kanun'a göre kaçak eşya taşımada kullanıldığı için alıkonan kara taşıtı, sahibine hangi tutarda teminat karşılığında iade edilir?

A

İkinci el piyasa değeri kadar

B

Navlun bedeli kadar

C

Taşıtın kasko değeri kadar

D

Eşyanın FOB değeri kadar

Cevap C. md. 10: sahibi alıkoyma tarihinden itibaren 30 gün içinde kasko değeri kadar teminat verirse taşıt iade edilir; verilmezse tasfiye edilir.

MODÜL

15

Yasal Sorumluluk ve Sigorta

Kazanın hukuki, cezai ve idari sonuçlarını ve 2026 zorunlu sigorta teminatlarını somut olaylarla öğrenmek.

10 konu slaytı • 3 soru

Sigortanın temel kavramları

Sigorta ve prim

Ani ve beklenmedik bir riskin, önceden ödenen prim karşılığında sigorta şirketine devredildiği iki taraflı sözleşme. Prim, bu güvencenin satın alma bedelidir.

Poliçe

Sözleşmenin yazılı belgesi: taraflar, risk, prim, teminat limitleri, süre. Sözlü poliçe olmaz. Aksi yazmadıkça Türkiye saatiyle öğlen 12:00'de başlar ve biter.

Zeyilname

Poliçe yürürlükteyken yapılan her değişiklik için düzenlenip poliçeye eklenen belge. Poliçenin aynı şartlarla yenilenmesine ise temditname denir.

ÖRNEK Kayseri'de 4 kamyonu olan bir nakliyecisi her yıl trafik sigortası primi ödüyor; kamyonlardan biri kazaya karışınca karşı aracın hasarını sigortacı ödüyor.

ÖRNEK 1 Mart 12:00'de başlayan poliçe ertesi yıl 1 Mart 12:00'de biter: o gün 10:30'daki kaza eski poliçeden, 14:00'teki kaza yenilenen poliçeden ödenir.

ÖRNEK Mart'ta sigortalanan 16+1 minibüs Haziran'da personel servisine başladı: yeni poliçe değil, zeyilname düzenlenir ve prim farkı alınır.

Kaynak: ZMSS Genel Şartları · 5684 s. Sigortacılık Kanunu

Değerlendirme sorusu 39

Düzenlenmiş bir poliçeye, geçerlilik süresi içinde yeni bir şart eklenmesi gerektiğinde hangi belge düzenlenir?

A

Yeni poliçe

B

Aşkın poliçe

C

Temditname

D

Zeyilname

Cevap D. Süre içindeki her değişiklik zeyilname ile poliçeye eklenir. Temditname poliçenin yenilenmesidir; aşkın sigorta ise değer üstünde yapılan sigortadır.

Trafik sigortası (ZMSS) 2026 teminatları

Teminat / araç grubu	Kişi veya araç başı	Kaza başı
Maddi zarar (tüm araçlar)	400.000 TL (araç başı)	800.000 TL
Sağlık gideri — otomobil, taksi	3.600.000 TL (kişi başı)	18.000.000 TL
Sakatlanma ve ölüm — otomobil	3.600.000 TL (kişi başı)	18.000.000 TL
Kamyon, kamyonet, çekici	3.600.000 TL (kişi başı)	36.000.000 TL
Minibüs (10-17 koltuk)	3.600.000 TL (kişi başı)	En az 8.080.000 TL
Otobüs (18-30 koltuk)	3.600.000 TL (kişi başı)	En az 21.008.000 TL
Otobüs (31 ve üzeri koltuk)	3.600.000 TL (kişi başı)	En az 42.015.000 TL

Kaza başı bedeni limitler sağlık ve sakatlanma-ölüm için ayrı ayrı uygulanır. 2025'te maddi 300.000 TL, bedeni 2.700.000 TL idi.

Kaynak: SEDDK duyurusu, Aralık 2025 · 1.1.2026'dan itibaren

Trafik sigortası, kasko ve İMM farkı

Trafik sigortası (ZMSS)

- Zorunlu sorumluluk sigortası; yaptırmayan araç trafikten men edilir
- Karşı tarafa ve yolculara verdiği bedeni ve maddi zararı öder
- Kendi aracının hasarını ödemez
- 2026: kişi başı 3,6 milyon TL, araç başı maddi 400.000 TL

Kasko

- İsteğe bağlı mal sigortası
- Kendi aracını korur: çarpma, devrilme, yangın, hırsızlık
- Kusurlu olsan da poliçe şartlarına göre öder
- Ör: Bolu Dağı'nda buzda kayıp devrilen kendi kamyonun

İhtiyari Mali Mesuliyet

- İsteğe bağlı; trafik sigortasının limitini aşan kısmı öder
- Çoğunlukla kaskoya ek teminat olarak alınır
- Ör: TIR'ın çarptığı lüks otomobilin 2 milyon TL'lik hasarı
- Trafik sigortası 400.000 TL öder, kalan 1,6 milyon TL İMM'den

Kaynak: 2918 s. KTK md. 85, 91 · ZMSS Genel Şartları

Otobüs kazasında yolcuyu hangi sigorta korur?

KURAL / KAVRAM

Yolcu taşımacılığında üç güvence birlikte çalışır: Koltuk Ferdi Kaza (kusura bakmadan, kişi başı sabit limit), Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk (taşımacının yolcuya karşı sorumluluğu) ve aracın trafik sigortası.

ÖRNEK OLAY

Ankara-İzmir seferinde devrilen otobüs

Gece 02:30'da Afyon yakınlarında 46 koltuklu otobüs yağmurda savrulup devriliyor; 9 yolcu yaralanıyor. Her yaralı, kimin kusurlu olduğuna bakılmaksızın koltuk ferdi kaza sigortasından tedavi gideri için 252.000 TL'ye kadar ödeme alabilir. Bunu aşan zararlar için firmanın taşımacılık mali sorumluluk sigortasına ve otobüsün trafik sigortasına başvurulur.

Akılda tut: Koltuk ferdi kaza (1.7.2025'ten beri): kişi başı sağlık 252.000 TL, sakatlanma ve ölüm 252.000 TL.

Kaynak: RG 05.06.2025 Koltuk FK Tarife ve Talimatı · 4925 s. Kanun md. 18

Yük ve yurt dışı için diğer sigortalar

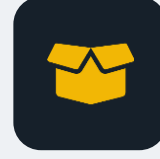
CMR sorumluluk sigortası

Uluslararası karayolu yük taşımasında taşıyıcının sorumluluğunu karşılar. Kayıp-hasarda tazminat brüt ağırlığın kg'ı başına 8,33 SDR ile, gecikmede navlun ile sınırlı.

Yurt içi taşıyıcı sorumluluk

Taşıyıcının kusuruyla yüke verdiği zararı poliçe limitine kadar öder. Ör: Mersin-Ankara narenciye yükü, soğutucu arızası yüzünden yolda bozuldu.

Emtia nakliyat sigortası

Yük sahibinin malını yoldaki devrilme, yangın, çarpma gibi risklere karşı korur. Yetersiz ya da uygunsuz ambalajdan doğan hasar kapsam dışıdır.

Yeşil Kart

Trafik sigortasının yurt dışı karşılığı. Yalnız poliçede yazan ülkelerde, o ülkenin hukuku ve limitleriyle geçerli. Ör: Kapıkule'den Bulgaristan'a giren TIR.

Kaynak: CMR Konvansiyonu md. 23 · Yeşil Kart sistemi

Güvence Hesabı: sigortasız ve kaçan araçlar

Eski adıyla Trafik Garanti Hesabı. 5684 s. Sigortacılık Kanunu md. 14'e göre işler; başvuru Hesabın internet sitesinden yapılır.

- > **Plakası tespit edilemeyen:** Çarpıp kaçan aracın verdiği bedeni zararlar (tedavi, sakatlık, ölüm).
- > **Sigortasız araç:** Trafik sigortası olmayan aracın verdiği bedeni zararlar; Hesap ödedikten sonra işletenden geri ister.
- > **Çalıntı veya gasp edilmiş:** Çalınan aracın kazasında üçüncü kişilere gelen bedeni zararlar.
- > **İflas eden sigortacı:** Ruhsatı iptal edilen ya da iflas eden şirketin ödemesi gereken maddi ve bedeni zararlar.
- > **Karşılanmayanlar:** Manevi tazminat, iflas hali dışında araç hasarı gibi maddi zararlar, aracı çalanın ve bilerek binenin zararları.
- > **Örnek:** Gebze'de gece yaya geçidinde çarpıp kaçan, plakası okunamayan araç: yaralı yaya tedavisini Hesaptan alır.

Kaynak: 5684 s. Kanun md. 14 · guvencehesabi.org.tr

Değerlendirme sorusu 40

Trafik sigortası olmayan bir kamyonetin çarptığı yayanın tedavi giderleri nereden karşılanır?

A

Yayanın kendi kasko sigortasından

B

Koltuk ferdi kaza sigortasından

C

Güvence Hesabı'ndan

D

Emtia nakliyat sigortasından

Cevap C. Sigortasız aracın verdiği bedeni zararları Güvence Hesabı öder, sonra parayı araç işleteninden geri ister. Eski soruda adı geçen 'Garanti Fonu' bugünkü Güvence Hesabı'dır.

Kazanın üç sonucu: hukuki, cezai, idari

Hukuki (tazminat)

- Zarar ödenir: araç hasarı, tedavi, iş göremezlik, destekten yoksunluk, manevi
- İşleten ve taşıma firması zarardan birlikte sorumludur (KTK md. 85)
- Önce sigorta öder; limiti aşan kısım işletene ve sürücüye kalır
- Dava süresi: öğrenmeden 2 yıl, her hâlde 10 yıl (KTK md. 109)

Cezai (yargılama)

- Ölüm: TCK 85 taksirle öldürme
- Yaralanma: TCK 89 taksirle yaralama
- Bilinçli taksirde ceza üçte birden yarıya kadar artar (TCK 22)
- Mahkeme sürücü belgesini 3 ay-3 yıl geri alabilir (TCK 53/6)

İdari (yaptırım)

- İdari para cezası ve ceza puanı
- Sürücü belgesi geri alma, araç trafikten men; 7574 s. Kanunla 2026'da ağırlaştı
- Yetki belgesi sahibi firmaya taşıma mevzuatı yaptırımları
- Yargılamadan bağımsız olarak idarece uygulanır

Kaynak: KTK md. 85, 109 · TCK md. 22, 53, 85, 89 · 7574 s. Kanun

Taksirle öldürme ve yaralama: somut olay

KURAL / KAVRAM

Taksir: dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıkla, sonucu istemeden suçun oluşması. Ölümde TCK 85: 1 kişide 2-6 yıl, birden çok ölüm veya ölüm+yaralanmada 2-15 yıl. Yaralamada TCK 89: Aralık 2025'ten beri 4 ay-2 yıl.

ÖRNEK OLAY

Konya-Aksaray yolunda uyuklayan şoför

Sabah 06:10, gece boyunca dinlenmeden çalışan personel servisi şoförü direksiyonda uyuklayıp karşı şeride geçiyor; otomobildeki 1 kişi ölüyor, servisteki 5 işçi yaralanıyor. Cezai: TCK 85/2'den 2-15 yıl hapis istemi. Hukuki: ölenin ailesine destekten yoksunluk ve manevi tazminat; önce zorunlu sigortalar öder. İdari: sürücü belgesi işlemleri ve firmaya taşıma mevzuatı yaptırımları.

Akılda tut: Bile bile kırmızıda geçmek veya çok aşırı hız 'bilinçli taksir' sayılabilir: ceza üçte birden yarıya kadar artar.

Kaynak: TCK md. 22, 85, 89 · 7571 s. Kanun (RG 25.12.2025)

Asli kusur, tali kusur ve rücu

Asli kusur

Kazanın asıl nedeni olan kural ihlali. KTK md. 84 sayar: kırmızıda geçmek, arkadan çarpmak, şeride tecavüz, geçiş önceliğine uymamak, park etmiş araca çarpmak vb.

ÖRNEK Bursa'da kırmızı ışıkta kavşağa giren kamyon, yeşilde geçen otomobile yandan çarpıyor: kamyon şoförü asli kusurlu.

Tali kusur

Kazaya katkı yapan ama tek başına kazayı doğurmayan ikincil kusur. Tazminat, tarafların kusur oranına göre paylaşılır.

ÖRNEK Aynı kazada otomobil 50 km/s'lik yolda 70 km/s ile gidiyordu: otomobile tali kusur verilebilir, alacağı tazminat azalır.

Rücu

Sigortacının zarar görene ödediğini, poliçede sayılan hâllerde kendi sigortalısından geri istemesi: kasıt, alkol-uyuşturucu, belgesiz sürücü, fazla yolcu-yük vb.

ÖRNEK B sınıfı belgeyle 27 kişilik midibüs süren şoför kaza yapıyor: sigorta karşı tarafa öder, sonra parayı işletenden ister.

Kaynak: KTK md. 84 · ZMSS Genel Şartları B.4

Kaza sonrası: tutanak ve bildirim

Kaynak: KTK md. 81, 84 · ZMSS Genel Şartları

Değerlendirme sorusu 41

Sürücü belgesi sınıfı kullandığı araca uygun olmayan şoför kusurlu bir kaza yaptı. Trafik sigortası için hangisi doğrudur?

A Sigorta hiçbir ödeme yapmaz

B Sigorta zarar görene öder, sonra işletene rücu eder ✓

C Zararı yalnızca Güvence Hesabı öder

D Zarar gören kendi kaskosundan almak zorundadır

Cevap B. Zarar gören mağdur edilmez: sigortacı önce öder. Uygun belgesi olmayan sürücü rücu hâlidir; sigortacı ödediğini işletenden geri ister.

16

Trafik ve Davranış Psikolojisi

Stres, öfke, dikkat dağınıklığı ve algı-reaksiyon süresinin sürüşü nasıl etkilediğini somut şoför senaryolarıyla görmek.

Kazalarda İnsan Faktörü

6.035

2025'te Türkiye'de trafik kazalarında hayatını kaybeden kişi

%90,6

Ölümlü ve yaralanmalı kazalarda kusurun sürücünden gelen payı

4 kat

Telefon kullanan sürücünün kaza riski (WHO)

%4

Ortalama hızdaki her %1 artışın ölümlü kaza riskine eklediği artış

Kazaların büyük bölümü yolda değil, direksiyondaki insanın kararlarında başlıyor: dikkat, öfke, yorgunluk ve acele.

Kaynak: TÜİK Karayolu Trafik Kaza İst. 2025 · WHO Road traffic injuries (2026)

Stres

KURAL / KAVRAM

Stres, işin talepleri kişinin başa çıkma gücünü aştığında ortaya çıkan gerginliktir. Kısa süreli stres uyanıklığı artırabilir. Sürekli ise görüşü ve dikkati daraltır, hatayı ve öfkeyi artırır.

ÖRNEK OLAY

İstanbul-Antalya, 50 dakika rötar

Otobüs trafik yüzünden 50 dakika geç kalkıyor. Yolcular söyleniyor, firma telefonda 'yetiştir' diyor. Şoför sıkışmış hissediyor ve hızlanmak istiyor. Doğrusu: Muavin gecikmeyi ve mola planını anons eder. Şoför derin nefes alır, hız sınırında kalır ve firmayla konuşmayı ilk molaya bırakır. 450 km'yi 90 yerine 100 km/s ile gitmek sadece 30 dakika kazandırır.

Akılda tut: Gecikmeyi kabul et. Seferin güvenliği tarifieden önce gelir.

Öfke

KURAL / KAVRAM

Öfke, engellendiğini ya da haksızlığa uğradığını hissedince gelen güçlü bir duygudur. Aceleci, rekabetçi ve sabırsız (A tipi) sürücülerde daha kolay tetiklenir. Kontrolü: olayı kişiselleştirmemek, mesafe açmak, haklı çıkmaya uğraşmamak.

ÖRNEK OLAY

Ankara-Eskişehir otoyolu, makas atan araç

Bir otomobil makas atarak otobüsün önüne giriyor; şoför frene asılıyor, ikram dağıtan muavin sendeliyor. İlk dürtüsü selektör yapıp peşine düşmek. Doğrusu: Hızını düşürüp mesafeyi açar, plakayı muavine not ettirir, gerekirse 112'ye bildirir. 2026'dan beri saldırı amacıyla birini ısrarla takip etmek ehliyeti 60 gün geri aldırır, aracı 60 gün trafikten men ettirir.

Akılda tut: Varmak, haklı çıkmaktan önemlidir.

Kaynak: 7574 s. Kanun, KTK md. 46 (RG 27.02.2026/33181)

Dikkat Dağınıklığı

KURAL / KAVRAM

Dikkat üç yoldan dağılır. Görsel: göz yoldan ayrılır. Fiziksel: el direksiyondan ayrılır. Bilişsel: zihin başka bir yere kayar. Telefon üçünü birden yapar; WHO'ya göre telefon kullanan sürücünün kaza riski yaklaşık 4 kat artar.

ÖRNEK OLAY

Gaziantep-Adana seferi, bildirim sesi

Şoförün telefonuna mesaj geliyor ve şoför 2 saniye ekrana bakıyor. 90 km/s hızda bu, 50 metreyi gözü kapalı gitmek demektir; bu arada öndeki tır yavaşlamıştır. Doğrusu: Telefon seferden önce sessize alınır ve tutucuya takılır. Acil aramayı ve navigasyonu muavin yönetir.

Akılda tut: Göz 2 saniye yoldan ayrılırsa, 90 km/s hızda 50 metre kör gidilir.

Kaynak: WHO Road traffic injuries (Temmuz 2026)

Algı-Reaksiyon Süresi

KURAL / KAVRAM

Algı-reaksiyon süresi, tehlikeyi görmek, anlamak, karar vermek ve ayağı frene götürmek için geçen zamandır. Beklenen olayda yaklaşık 0,7 saniye, beklenmeyen olayda 1,2-1,5 saniyedir. Yorgunluk, alkol, ilaç, yaş ve dikkat dağınıklığı bu süreyi uzatır.

ÖRNEK OLAY

Konya, gece, koyu giysili yaya

Şehir içinde 50 km/s (yaklaşık 14 m/s) giden midibüsün önüne koyu giysili bir yaya çıkıyor. Dinç bir şoför 1 saniyede tepki verirse frene basana kadar 14 m yol alır. Uykusuz ve telefona bakan şoför 2,5 saniyede tepki verirse 35 m gider; fren daha başlamadan yayaya ulaşmış olur.

Akılda tut: Tepkini hızlandıramazsın, ama hızını düşürüp mesafeni artırabilirsin.

Kaynak: Green (2000), *Transportation Human Factors* 2(3)

Değerlendirme sorusu 42

Öfke duygusunu kontrol etmek için aşağıdakilerden hangisi etkili bir yöntem değildir?

A

Kişinin kendisini en çok öfkeliendiren durumlardan kaçınması

B

Öfkeye yol açan olumsuz düşünceyi anlamaya çalışması

C

Öfke anında haklılığını kanıtlamaya çalışması

D

Olumlu duygulara odaklanıp olayı akışına bırakması

Cevap C. Öfke anında haklı çıkmaya çalışmak tartışmayı ve riskli manevraları büyütür. Mesafe açmak, durumu kişiselleştirmemek ve sakinleşmek öfkeyi kontrol eder.

MODÜL

17

İlk Yardım

Kaza yerinde güvenliğı sağlayıp 112'yi arayan, temel yaşam desteği ve temel ilk yardımı doğru uygulayan sürücü yetiştirmek.

12 konu slaytı • 3 soru

İlk yardım nedir, ne değildir?

İlk yardım

Sağlık ekibi gelene kadar, olay yerinde tıbbi araç aranmadan, eldeki imkânlarla yapılan ilaçsız ve hayat kurtarıcı uygulamalar.

Acil tedavi

Sağlık personelinin ambulansa veya acil serviste ilaç ve tıbbi cihazla yaptığı müdahale. İlk yardımcı ilaç vermez, tanı koymaz.

Temel uygulamalar: KBK

Koruma (olay yeri güvenliği), Bildirme (112), Kurtarma (hızlı ama sakın müdahale). Amaç: hayatı korumak, kötüleşmeyi önlemek, iyileşmeyi kolaylaştırmak.

ÖRNEK Sapanca'da TEM'deki zincirleme kazada otobüs şoförü, bacağı kanayan yolcuya araçtaki ilk yardım çantasından gazlı bezle bası uyguluyor.

ÖRNEK Aynı yolcuya 112 ekibinin damar yolu açıp serum takması ve ağır kesici vermesi acil tedavidir.

ÖRNEK Önce reflektör ve kontak (Koruma), sonra 112 (Bildirme), en son yaralıya müdahale (Kurtarma).

Kaynak: İlk Yardım Yönetmeliği (Sağlık Bakanlığı)

Koruma: kaza yerinde önce güvenlik

Kaynak: Karayolları Trafik Yönetmeliği · KTK md. 81

Bildirme: 112'yi doğru aramak

KURAL / KAVRAM

Polis, jandarma, itfaiye ve ambulans için tek numara 112. Sakin ol, soruları yanıtla, telefonu önce sen kapatma. Görevli yönlendirirse hoparlörü açıp talimatla ilk yardım yap.

ÖRNEK OLAY

D-100'de devrilen minibüs

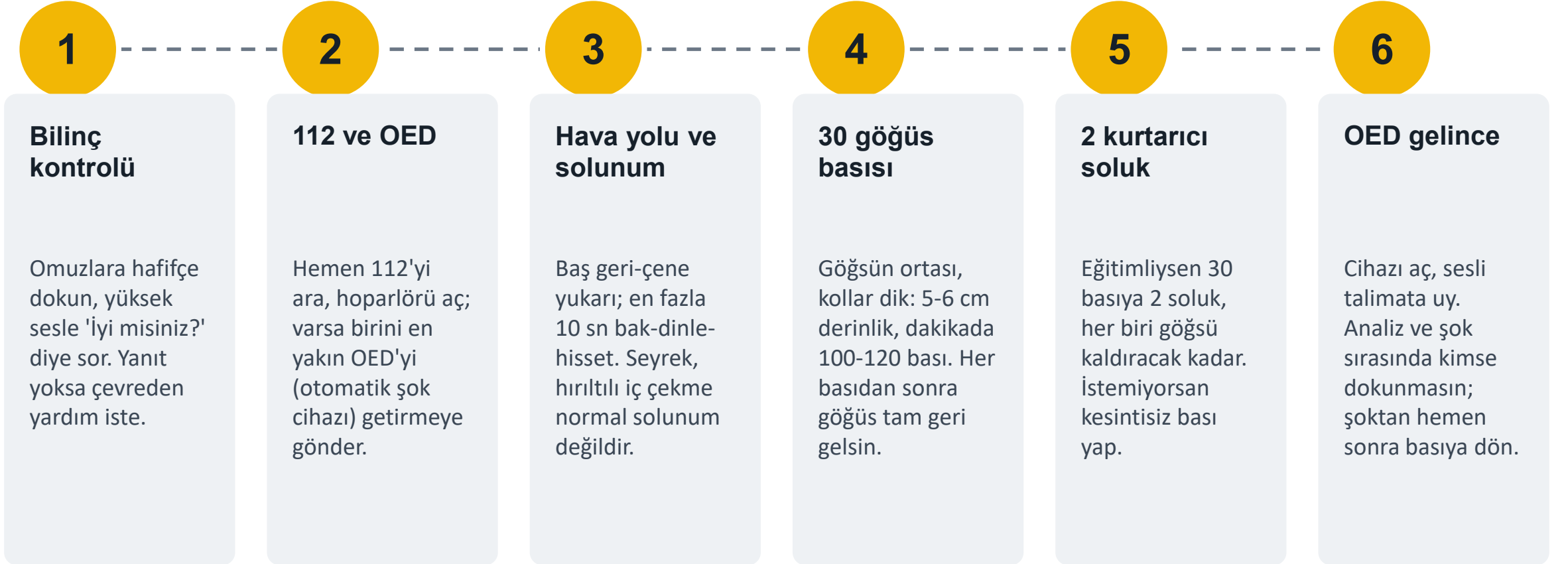
Saat 17:40, D-100'ün Düzce-Kaynaşlı kesiminde 14 kişilik servis minibüsü devrildi. Arayan sürücü şöyle bildirir: 'D-100 Ankara yönü, Kaynaşlı çıkışından 2 km sonra. Devrilmiş bir minibüs, yaklaşık 12 yaralı; 2 kişi bilinçsiz, biri araçta sıkışmış. Yere yakıt akıyor. Adım Mehmet Kaya, numaram bu.'

Akılda tut: Ne oldu – Nerede – Kaç kişi – Durumları – Tehlike var mı – Arayanın adı ve numarası.

Kaynak: 112 Acil Çağrı Merkezleri · İlk Yardım Yönetmeliği

Temel yaşam desteği adım adım

Kaynak: ERC/AHA 2025 Kılavuzları · İlk Yardım Yön. (RG 27.12.2025 değ.)

OED ve halka açık defibrilasyon (PAD)

KURAL / KAVRAM

OED kalp ritmini kendisi analiz eder, gerekiyorsa şok önerir; eğitimsiz biri de sesli talimatla kullanabilir. 1.1.2026'da yürürlüğe giren yönetmelikle havalimanı, AVM, otogar gibi kalabalık yerlerde OED aşamalı olarak zorunlu.

ÖRNEK OLAY

Esenler Otogarı'nda peronda

Saat 22:15, Bursa seferini bekleyen 58 yaşındaki yolcu yere yığılıyor; yanıt yok, solunumu hırıltılı. Muavin Ali 112'yi arayıp hoparlöre alıyor ve basıya başlıyor; peron görevlisi duvardaki OED'yi getiriyor. Pedler çıplak göğse yapıştırılıyor, cihaz şok öneriyor; herkes geri çekiliyor, düğmeye basılıyor ve basıya hemen devam ediliyor.

Akılda tut: OED'yi beklerken basıyı bırakma; pedler takılırken bile başka biri basıya devam etsin.

Kaynak: Taşınabilir Otomatik Şok Cihazı Hk. Yönetmelik (RG 09.12.2025)

Değerlendirme sorusu 43

Güncel (2025) kılavuzlara göre yetişkinde göğüs basısı nasıl uygulanır?

A

4-5 cm derinlikte, dakikada 60 bası

B

5-6 cm derinlikte, dakikada 100-120 bası

C

2-3 cm derinlikte, dakikada 80 bası

D

7-8 cm derinlikte, dakikada 140 bası

Cevap B. Eski sunumdaki '4-5 cm, dakikada 60' yanlıştır. Güncel kural: göğsün ortasına 5-6 cm, dakikada 100-120 bası, 30:2, her basıdan sonra tam geri gelme.

Bilinçsiz ama nefes alıyor: derlenme pozisyonu

KURAL / KAVRAM

Bilinci kapalı, normal soluyan ve travma şüphesi olmayan kişi yan yatırılır (koma/derlenme pozisyonu); dil ve kusmuk hava yolunu tıkamaz. Kazada omurga yaralanmasından şüphelen: baş-boyun-gövde eksenini bozmadan 112'yi bekle.

ÖRNEK OLAY

Bolu Dağı'nda bariyere çarpan otomobil

Kar yağışında bariyere çarpan otomobilin sürücüsü emniyet kemeriyle koltuğunda, bilinci kapalı ama düzenli soluyor. Duman, yakıt sızıntısı yok. İlk yardımcı sürücüyü araçtan çıkarmıyor; arkasından başını iki eliyle düz hizada tutuyor, solunumunu sürekli izliyor, 112'ye bildiriyor. Kusarsa baş-boyun-gövdeyi birlikte yana çeviriyor.

Akılda tut: Tehlike yoksa kazazedeyi araçtan çıkarmak ilk yardımcının işi değildir; omurga hasarı kalıcı felç bırakabilir.

Kanamalar ve turnike

KURAL / KAVRAM

Eldiven tak, yaraya doğrudan ve sıkı bası yap, basınçlı sargıyla sar. Doğrudan basıyla durmayan hayati kol-bacak kanamasında turnike: yaranın 5-7 cm üstüne, eklem üzerine değil; saati yaz, ilk yardımcı gevşetmez.

ÖRNEK OLAY

TEM'de devrilen kamyonet

Gebze yakınlarında TEM'de devrilen kamyonetin sürücüsünün uyluğunda kırık camdan derin kesik var, açık kırmızı kan fışkırıyor. Yolcu Ayşe gazlı bezle tüm gücüyle bastırıyor ama kan bezden taşıyor. Araç çantasındaki turnikeyi yaranın 6 cm üstüne takıp kanama durana kadar sıkıyor, saati '14:32' diye not ediyor ve 112'ye turnike uygulandığını bildiriyor.

Akılda tut: Burun kanamasında baş öne eğilir, burun kanatları 10 dk sıkılır; baş geriye yatırılmaz.

Değerlendirme sorusu 44

Aşağıdakilerden hangisi atardamar kanamasının özelliğidir?

A Fıskırır tarzda, koyu kırmızı renkte akar

B Fıskırır tarzda, açık kırmızı renkte akar ✓

C Yavaş yavaş, koyu kırmızı renkte akar

D Yavaş yavaş, açık kırmızı renkte akar

Cevap B. Atardamar kanı oksijenden zengindir, açık kırmızıdır ve kalp atımıyla fıskırır. Doğrudan basıyla durmayan uzuv kanamasında turnike gerekir.

Yanıklar

KURAL / KAVRAM

Isı kaynağını uzaklaştır; yanığı en az 20 dk serin akan suyla soğut. Yüzük, saat gibi takıları şişmeden çıkar. Kabarcık patlatılmaz; yoğurt, diş macunu, salça gibi hiçbir şey sürülmez; temiz bezle gevşek örtülür.

ÖRNEK OLAY

Radyatör kapağını sıcakken açan şoför

Ağustos, Mersin-Adana otoyolu. Hararet yapan kamyonun şoförü sıcak radyatör kapağını açınca kaynar su elini ve önkolunu haşlıyor; deride su dolu kabarcıklar çıkıyor (2. derece). Muavin eli 20 dakika boyunca bidondaki serin suyla soğutuyor, saatini ve yüzüğünü çıkarıyor, kabarcıklara dokunmadan temiz bezle örtüyor ve 112'yi arıyor.

Akılda tut: Buz ve buzlu su kullanma, sadece serin su. Yüz, el, eklem, genital bölge ve geniş yanıklar her zaman hekime.

Kırık, çıkık ve burkulma

Kırık

Kemik bütünlüğünün bozulması: hareketle artan ağrı, şekil bozukluğu, şişlik, morarma. Açık kırıkta kemik ucu itilmez, yara temiz bezle örtülür.

ÖRNEK Kuryenin kaval kemiği kırık: bacak, diz ve ayak bileğini içine alacak şekilde tahta ve sargıyla tespit edilir.

Çıkık

Eklem yüzlerinin kalıcı olarak birbirinden ayrılması. Yerine oturtulmaya çalışılmaz, bulunduğu şekilde tespit edilir.

ÖRNEK Kasadan yük indirirken düşen şoförün omzu çıkık: kol bulunduğu pozisyonda üçgen sargıyla sabitlenir.

Burkulma

Eklem yüzlerinin anlık ayrılıp yerine dönmesi; bağlar zorlanır. Ağrı, şişlik ve işlev kaybı olur.

ÖRNEK Otobüsten inerken bileğini burkan yolcu: hareket ettirilmez, soğuk uygulanır, bilek yükseltilip bandajla desteklenir.

Rautek manevrası: araçtan acil çıkarma

KURAL / KAVRAM

Yalnız hayati tehlike varsa (yangın, duman, yakıt sızıntısı, TYD gereği) kullanılır. Kurtarıcı arkadan kollarını kazazedenin koltuk altlarından geçirip bir kolunu kavrar; baş-boyun-gövde eksenini korunarak dışarı çekilir.

ÖRNEK OLAY

D-100'de devrilen minibüste duman

Yan yatıp yeniden tekerlekleri üzerine oturan minibüsün motor bölmesinden duman çıkıyor, şoför koltuğunda bilinçsiz. Kurtarıcı Kemal kontağı kapatıp emniyet kemerini çözüyor, ayakların sıkışmadığını kontrol ediyor. Kollarını şoförün koltuk altlarından geçirip bir kolunu göğsüne doğru kavriyor, başını kendi omzuna dayıyor ve şoförü araçtan güvenli uzaklığa çekiyor.

Akılda tut: İlk Yardım Yönetmeliği'ne göre 'araç içinden yaralı çıkarma' uygulamalı sınavın zorunlu konularındandır.

Kaynak: İlk Yardım Yönetmeliği md. 22 (uygulamalı sınav)

Hava yolu tıkanması: Heimlich manevrası

Bayılma, şok ve karbonmonoksit zehirlenmesi

Bayılma

- Beyne kan akımı azalınca kısa süreli bilinç kaybı
- Sırtüstü yatır, bacakları 30 cm kaldır, giysileri gevşet
- Kolonya, amonyak koklatma; kendine gelene dek ağızdan bir şey verme
- Ör: sıcak otobüste ayakta bekleyen yolcu yığılıyor

Şok

- Kan kaybı, dolaşım yetersizliği: soluk-soğuk-nemli deri, hızlı zayıf nabız
- 112; kanamayı durdur, üstünü ört, ısı kaybını önle
- Ağızdan yiyecek-içecek verme
- Ör: kazada iç kanaması olan yolcu huzursuz, terli, susamış

Karbonmonoksit

- Kapalı alanda çalışan motor veya soba: baş ağrısı, bulantı, uyku hâli
- Önce kendi güvenliğinin: kapıları aç, kişiyi temiz havaya çıkar
- Bilinç kapalıysa TYD ve 112; zehirlenmede 114 Zehir Danışma
- Ör: kapalı garajda motor çalışırken kabinde uyuyan TIR şoförü

Kaynak: İlk Yardım Yönetmeliği · ERC İlk Yardım Kılavuzu

Değerlendirme sorusu 45

Kazada bilinci kapalı ama normal soluyan, travma bulgusu olmayan yolcuya hangi pozisyon verilir?

A

Şok pozisyonu

B

Yarı oturur pozisyon

C

Derlenme (koma) pozisyonu

D

Yüzüstü düz yatış

Cevap C. Yan yatış dil düşmesini ve kusmukla boğulmayı önler. Normal solumuyorsa pozisyon verilmez, TYD başlar; omurga şüphesinde baş-boyun eksenini korunur.

Teşekkürler

Sorularınız? İyi yolculuklar ve güvenli sürüşler.

